

Opas vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden hyviin käytäntöihin

Vapaaehtoisten ilmastotekojen edistäminen ilmastoyksiköillä

Anna Laine, Hanna-Mari Ahonen, Anna Pakkala,
Jenni Laininen, Kati Kulovesi, Iris Mäntylä

VALTIONEUVOSTON JULKAISUJA 2023:3

vn.fi

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Valtioneuvoston julkaisuja 2023:3

Opas vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden hyviin käytäntöihin

Vapaaehtoisten ilmastotokeojen edistäminen ilmastoyksiköillä

Anna Laine, Hanna-Mari Ahonen, Anna Pakkala, Jenni Laininen,
Kati Kulovesi, Iris Mäntylä

Gaia Consulting Oy, Perspectives Climate Group GmbH,
Laininen Law Oy, ja CC Law – Climate Change Law Consulting

Valtioneuvosto Helsinki 2023

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Valtioneuvosto
ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö
CC BY-NC 4.0

ISBN pdf: 978-952-383-815-4
ISSN pdf: 2490-0966

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2023

Opas vapaaehtoisen hiilimarkkinoiden hyviin käytäntöihin Vapaaehtoisten ilmastotekojen edistäminen ilmastoyksiköillä

Valtioneuvoston julkaisu 2023:3

Julkaisija Valtioneuvosto

Tekijä/t Anna Laine, Hanna-Mari Ahonen, Anna Pakkala, Jenni Laininen, Kati Kulovesi, Iris Mäntylä
Yhteisötekijä Gaia Consulting Oy, Perspectives Climate Group GmbH, Laininen Law Oy, ja CC Law – Climate Change Law Consulting

Kieli suomi **Sivumäärä** 151

Tiivistelmä

Vapaaehtoisilta hiilimarkkinoilta voi ostaa ilmastoyksiköitä, joita käytetään ilmastoväittämien tekemiseen yritysten, tuotteiden ja palveluiden markkinoinnissa. Näiden yksiköiden tuottamiseen sekä niiden käyttöön liittyviin väittämiin on liittynyt kuitenkin paljon epäselvyyttä. Hyvien käytäntöjen mukaan uskottavien ilmastoväittämien tulee perustua kansainvälisesti vakiintuneet minimikriteerit täyttäviin yksiköihin. Ympäristöväittämiä koskevan lainsäädännön mukaisesti ilmastoväittämien tulee olla selkeitä, yksiselitteisiä, todenperäisiä ja niiden todenperäisyys tulee olla tarkistettavissa. Muutoin väittämää voidaan pitää harhaanjohtavana tai nk. "viherpesuna".

Opas pyrkii kansainvälisten hyvien käytäntöjen kokoamiseen ja niiden selventämiseen kotimaisessa kontekstissa, jotta kotimaisten hiilimarkkinoiden luotettavuutta voidaan parantaa ja ilmastoväittämiin ja niihin liittyvien ilmastoyksiköiden tuottamiseen liittyvää epävarmuutta voitaisiin välttää.

Opas kattaa hyvät käytännöt ilmastoyksiköiden tuottajille, yksiköiden käyttäjille ja yksityisille kuluttajille. Hyviä käytäntöjä tukee taustakartoitus ilmastoväittämien nykytilanteesta Suomessa ja vapaaehtoisia ilmastotekoja ja väittämiä koskevasta lainsäädännöstä. Lisäksi raportissa annetaan suosituksia väittämien kehittämiseksi ja valvonnaksi tulevaisuudessa. Tässä raportissa esitetyt hyvät käytännöt ja kansainväliset ohjeistukset perustuvat tilanteeseen kirjoitushetkellä. Kansainväliset ja kansalliset hyvät käytännöt, ohjeet ja sääntely kehittyvät jatkuvasti ja nopeasti.

Asiasanat kompensointi, hiilimarkkinat, hiilineutraalius, hiilensidonta, päästöt, viestintä, markkinointi, kuluttajansuoja, ilmastonmuutos

ISBN PDF 978-952-383-815-4
Hankenumero VN/15272/2022

ISSN PDF 2490-0966

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-815-4>

Vägledning till god praxis för frivilliga koldioxidmarknader Främjandet av frivilliga klimatåtgärder med hjälp av koldioxidkrediter

Statsrådets publikationer 2023:3

Utgivare Statsrådet

Författare Anna Laine, Hanna-Mari Ahonen, Anna Pakkala, Jenni Laininen, Kati Kulovesi, Iris Mäntylä
Utarbetad av Gaia Consulting Oy, Perspectives Climate Group GmbH, Laininen Law Oy, och CC Law – Climate Change Law Consulting
Språk finska **Sidantal** 151

Referat

Handel med frivilliga utsläppsminskningar, s.k. koldioxidkrediter, används till att göra klimatpåståenden i marknadsföringen av företag, produkter och tjänster. Det har dock funnits en hel del oklarheter kring klimatpåståenden baserade på produktionen och användningen av frivilliga koldioxidkrediter. Enligt god praxis måste trovärdiga påståenden om kompensation och klimatinsatser baseras på begränsningsresultat som uppfyller internationellt fastställda minimikriterier. I enlighet med lagstiftningen om miljöpåståenden måste påståenden vara klara, entydiga, sanningsenliga och deras sanningshalt måste kunna verifieras. I annat fall kan påståendet anses vara vilseledande och så kallad "grönmåling".

Denna guide syftar till att sammanställa internationell god praxis och förtydliga den i ett inhemskt sammanhang så att tillförlitligheten på den inhemska koldioxidmarknaden kan förbättras och osäkerheten kring klimatpåståenden baserade på frivilliga koldioxidkrediter kan undvikas.

Guiden omfattar god praxis för producenter av koldioxidkrediter, deras användare samt konsumenter. Som bakgrund presenteras det aktuella läget för klimatpåståenden i Finland och gällande reglering om frivilliga klimatåtgärder och -påståenden. Rapporten ger rekommendationer för utveckling och övervakning av klimatpåståenden. Den goda praxis och riktlinjer som presenteras avspeglar situationen i skrivande stund. Internationell och nationell god praxis, riktlinjer och reglering är i ständig och snabb utveckling.

Nyckelord kompensering, kolmarknader, kolneutralitet, kolbindning, klimatförändring, kommunikation, marknadsföring, konsumentskydd, utsläpp

ISBN PDF 978-952-383-815-4

ISSN PDF 2490-0966

Projektnummer VN/15272/2022

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-815-4>

Guide to good practices for supporting voluntary carbon markets Supporting voluntary mitigation action with carbon credits

Publications of the Finnish Government 2023:3

Publisher	Finnish Government		
Author(s)	Anna Laine, Hanna-Mari Ahonen, Anna Pakkala, Jenni Laininen, Kati Kulovesi, Iris Mäntylä		
Group author	Gaia Consulting Oy, Perspectives Climate Group GmbH, Laininen Law Oy, and CC Law – Climate Change Law Consulting		
Language	Finnish	Pages	151

Abstract

Organisations use carbon credits bought from voluntary carbon markets to make climate claims related to their organisations, products and services. However, there has been much uncertainty around the production of these credits and the claims related to those credits. Good practices dictate that credible offsetting and contribution claims should be based on mitigation outcomes that fulfil internationally established minimum criteria. According to the law on environmental claims, claims should be clear, unambiguous, truthful, and verifiable. Otherwise, the claim can be considered misleading or so-called “greenwashing”.

This guide aims to synthesize and clarify international good practices for the Finnish context to improve the trustworthiness of Finnish carbon markets and to promote clarity and trust in the quality of climate claims and the production of the credits on which those claims are based.

The guide covers good practices for producers of carbon credits, those using carbon credits, and for consumers. Supporting background is presented on the current state of climate claims in Finland and current regulation on voluntary mitigation action and climate claims. In addition, the report gives recommendations for developing and supervising claims. The good practices and international guidance presented here are current as of the time of writing. International and national good practices, guidance, and regulation are developing continuously and rapidly.

Keywords emissions offsetting, carbon markets, carbon neutrality, carbon capture, emissions, communications, marketing, consumer protection, climate change

ISBN PDF	978-952-383-815-4	ISSN PDF	2490-0966
Project number	VN/15272/2022		

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-815-4>

Sisältö

Esipuhe	10
1 Johdanto	11
2 Keskeiset käsitteet	14
3 Hyvät käytännöt yksiköiden vapaaehtoiseen tuottamiseen ja käyttöön Suomessa	18
3.1 Hyvät käytännöt yksiköiden tuottajille.....	18
3.1.1 Ilmastoyksiköiden minimikriteerit ja niiden sertifiointi.....	18
3.1.1.1 Lisäisyys.....	21
3.1.1.2 Vankka perusura.....	30
3.1.1.3 Vankka laskentamenetelmä.....	35
3.1.1.4 Seuranta ja raportointi.....	43
3.1.1.5 Pysyvyys.....	45
3.1.1.6 Hiilivuodon välttäminen.....	48
3.1.1.7 Aitous, riippumaton todentaminen ja sertifiointi.....	50
3.1.1.8 Kaksoislaskennan välttäminen.....	54
3.1.1.9 Merkittävän haitan välttäminen (DNSH-periaate).....	57
3.1.2 Minimikriteerien täyttymisen osoittaminen hillintätoimikuvausdokumentissa ja validoinnin yhteydessä.....	61
3.1.3 Seurantaraportin sisältö ja todennus.....	62
3.2 Hyvät käytännöt yksiköiden käyttäjille ja väittämiä esittäjille.....	63
3.2.1 Omien päästöjen kattava ja luotettava laskenta.....	64
3.2.2 Omien päästövähennysten priorisointi, ilmastotavoite ja ilmastotiekartta.....	65
3.2.3 Laadukkaiden yksiköiden käyttö.....	67
3.2.4 Hyvien markkinointikäytäntöjen soveltaminen ja uskottavat väittämät.....	70
3.2.5 Läpinäkyvä, ymmärrettävä ja riittävän yksityiskohtainen raportointi.....	75
3.3 Hyvien käytäntöjen kooste yksityisille kuluttajille.....	77
3.3.1 Mitä kuluttajan tulee tietää ilmastoväittämistä?.....	78
3.3.1.1 Mitä eri ilmastoväittämiä on olemassa?.....	78
3.3.1.2 Mitä tietoja väittämiä tukena tulisi olla?.....	80
3.3.2 Näet ilmastoväittämän: mitä se tarkoittaa?.....	80

4	Tilannekartoitus	82
4.1	Ilmastoväittämät Suomessa	82
4.1.1	Ilmastoväittämien käyttäjät Suomessa	82
4.1.2	Ilmastoväittämien käyttö Suomessa	83
4.1.2.1	Väittämien syvyys ja asianmukaisuus	84
4.1.2.2	Väittämien läpinäkyvyys	85
4.1.2.3	Väittämien paikkansapitävyys	86
4.2	Tämänhetkinen lainsäädännön tilanne vapaaehtoiisiin ilmastotekoihin ja siihen liittyviin väittämiin liittyen	88
4.2.1	Vapaaehtoiset ilmastoteot hyväntekeväisyytenä	89
4.2.2	Vapaaehtoiset ilmastoteot muussa kuin kuluttaja-elinkeinonharjoittajasuhteessa	91
4.2.2.1	Vapaaehtoiisiin ilmastotekoihin liittyvät palvelumallit	91
4.2.2.2	Vapaaehtoisia ilmastotekoja koskeva markkinointi muissa kuin kuluttaja-elinkeinonharjoittaja -suhteissa	95
4.2.3	Ilmastoyksiköiden käyttöön liittyvät kaksoislaskentakysymykset lainsäädännössä	98
4.2.4	Vapaaehtoiset ilmastoteot kuluttaja-elinkeinonharjoittajasuhteissa	100
4.3	Olemassa olevat ohjeistukset ilmastoyksiköiden vapaaehtoiseen käyttöön ja siihen liittyviin väittämiin	109
4.3.1	Kansainvälisiä ohjeistuksia	115
4.3.1.1	Pariisin sopimuksen 6 artiklan toimeenpanosäännöt	115
4.3.1.2	Nordic Code of Best Practice for the Voluntary Use of Carbon Credits	116
4.3.1.3	Oxford Principles for Net Zero Aligned Carbon Offsetting	117
4.3.1.4	WWF	118
4.3.1.5	Integrity Council for the Voluntary Carbon Market (ICVCM)	119
4.3.1.6	Carbon Credit Quality Initiative (CCQI)	119
4.3.1.7	ICROA	120
4.3.1.8	Gold Standard for Global Goals (GS4GG)	120
4.3.1.9	Voluntary Carbon Market Integrity Initiative (VCMI)	121
4.3.1.10	PAS 2060 Specification for the demonstration of carbon neutrality	122
4.3.1.11	ISO 14068 Greenhouse gas management and climate change management and related activities – Carbon neutrality	122
4.3.1.12	EU	122
4.3.1.13	Yritysten nettonollatavoitteita koskevia ohjeistuksia	124
4.3.2	Kansallisia ohjeistuksia	125
4.3.2.1	Australia	125
4.3.2.2	Uusi-Seelanti	125
4.3.2.3	Japani	127
4.3.2.4	Peru	128
4.3.2.5	Thaimaa	128
4.3.2.6	Saksa	129
4.3.2.7	Islanti	129
4.3.2.8	Ranska	130

5	Suosituksset vapaaehtoisten ilmastotekojen ja niihin liittyvien väittämien kehittämiseksi ja valvonnaksi tulevaisuudessa	132
5.1	Ilmaston liittyvien markkinointiväittämien valvonnan tehostamisen mahdollisuudet.....	132
5.2	Minimikriteerien ja väittämien arvioiminen, rekisterit ja ilmastomerkit.....	133
5.3	Organisaatioiden sitoutuminen hyvien käytäntöjen käyttöönottoon.....	134
6	Yhteenveto	137
	Lähteet	139

Tämä raportti on kirjoittajien laatima kooste vapaaehtoisten hiili-markkinoiden hyvistä käytännöistä tarkoituksena kannustaa näiden noudattamista Suomessa.

Raportti on kirjoitettu parhaan olemassa olevan tiedon perusteella. Vapaaehtoisia ilmastotekoja koskeva sääntelykenttä on vielä kesken-eräinen ja dynaaminen. Alan käytännöt, toiminnan oikeudelliset puitteet ja viranomaisten tulkinnat muokkautuvat ja kehittyvät jatkuvasti.

Varsinkin EU-tasolla on ollut käynnissä raportin laatimisen kanssa ajallisesti päällekkäisiä lainsäädäntöprosesseja, joiden lopputuloksella on vaikutusta raportissa käsiteltyihin asioihin. Näistä tärkeimmät ovat komission ehdotus hiilenpoistojen sertifiointia koskevaksi asetukseksi (COM(2022) 672 final), komission aloite sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin muuttamisesta (COM(2022) 143 final) ja EU:n hanke ympäristöväittämien perustelusta (Ref. Ares(2020)3820384-20/07/2020).

ESIPUHE

Sanna Marinin hallitusohjelman strategisen kokonaisuuden ”Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaama Suomi” kolmas tavoite on vahvistaa hiilinieluja ja -varastoja lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Yksi keinoista tämän toteuttamiseen on: ”Pilotoidaan hiilen sidonnan ja varastoinnin markkinoita kotimaassa kuitenkin siten, ettei tällä korvata päästövähennyksiä.”

Alan toimijat, vähittäiskaupan edustajat, kuluttajien edustajat sekä hallituspuolueet ovat todenneet kotimaisten vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden tarvitsevan yhteisiä pelisääntöjä luotettavuuden lisäämiseksi ja markkinan edistämiseksi. Tällä ohjeistuksella vastataan sekä hallitusohjelman tavoitteisiin, että markkinaosapuolten pyyntöön.

Hankkeen ollessa kesken, marraskuussa 2022, komissio julkaisi asetusehdotuksen EU:n hiilenpoistumien sertifiointikehikoksi. Komission asetusta tulisi olemaan vapaaehtoinen, mutta Suomen kannalta keskeinen lainsäädäntöaloite koskien vapaaehtoisia hiilimarkkinoita.

Ilmastotekojen toimeenpanon kannalta on tärkeää varmistaa kotimaisten ilmastoyksiköiden laadukkuus ja vertailukelpoisuus muiden maiden ilmastoyksikköihin.

Tämän ohjeistushankkeen ja useiden hallitusohjelman mukaisten Hiilestä kiinni -hankkeiden myötä alan toimijat ovat kohdanneet ja päässeet kehittämään kotimaisia vapaaehtoisia hiilimarkkinoita. Yhteistyö on keskeinen tekijä EU- ja kansainvälisen tason säätelyyn ja markkinoille osallistumisessa ja siinä menestymisessä.

Lotta Heikkonen MMM ja Ville Laasonen YM

1 Johdanto

Ilmastonmuutoksen hillitseminen edellyttää ilmastotekojen merkittävää vauhdittamista ja vahvistamista sekä Suomessa että maailmalla. Nykyiset toimet ovat selvästi riittämättömiä saavuttamaan Pariisin ilmastopimuksessa sovitun globaalin tavoitteen rajoittaa maapallon keskilämpötilan nousu selvästi alle 2 Celsius-asteeseen ja pyrkiä toimiin, jolla se saadaan rajoitettua 1,5 asteeseen. Jälkimmäinen 1,5 asteen tavoite on viime vuosina noussut kansainvälisen ilmastopoliittikan keskiöön. Samanaikaisesti tavoite on kuitenkin luisumassa globaalin päästökehityksen valossa jatkuvasti kauemmaksi – sen saavuttaminen edellyttäisi kiireellisiä ja merkittäviä lisätoimia.

Kansainvälisten hyvien käytäntöjen mukaisesti kaikkien toimijoiden tulisi ensisijaisesti vähentää omia päästöjään ja pienentää omaa hiilijalanjälkeään. Omia ilmastotoimia voi täydentää tukemalla muiden tahojen sellaisia vapaaehtoisia ilmastotekoja, jotka eivät muuten toteutuisi. Näin yhteistyöllä voidaan leikata globaaleja nettopäästöjä enemmän kuin olisi mahdollista pelkästään omin toimin.

Vapaaehtoisilla hiilimarkkinoilla voi olla oma roolinsa 1,5 asteen tavoitteen saavuttamisessa. Ne voivat vauhdittaa globaaleja ilmastotalkoita kanavoimalla tukea sellaisille vapaaehtoisille kasvihuonekaasujen päästövähennyksille ja hiilenpoistoille (”hillintätuloksille”), jotka eivät muuten toteutuisi lainkaan tai jotka toimeenpantaisiin vasta myöhemmin. Ne voivat auttaa kunnianhimoisten ilmastotavoitteiden toteuttamisessa ja ylittämässä ja siten tasoittaa tietä yhä kunnianhimoisemmille ilmastotoimille. Kaupankäynnin kohteena ovat sertifioidut ilmastoyksiköt, jotka täyttävät vakiintuneet minimikriteerit.

Vapaaehtoisten ilmastotekojen tukeminen on varsinkin Pariisin sopimuksen solmimisen jälkeen kasvattanut suosiotaan yritysten ja useiden muiden toimijoiden keskuudessa. Tyypillisesti tuki vapaaehtoisille ilmastoteoille suhteutetaan toimijan, tuotteen tai palvelun päästöihin eli hiilijalanjälkeen hankkimalla päästöjä vastaava määrä sertifioituja ilmastoyksiköitä vapaaehtoisilta hiilimarkkinoilta. Usein niiden perusteella tehdään myös kuluttajille, rahoittajille ja/tai muille sidosryhmille kohdistettuja väittämiä hiilineutraaliudesta, päästöjen hyvittämisestä tai kompensatiosta. Erityisesti ei-valtiollisten toimijoiden hiilineutraaliutta ja nettonollapäästöjä koskevat ilmastotavoitteet ja -väittämät sekä niihin liittyvä sertifioitujen ilmastoyksiköiden käyttö ovat lisääntyneet merkittävästi sekä maailmalla että Suomessa.

Vapaaehtoisista hiilimarkkinoista on kertynyt jo yli 20 vuoden kokemus, jonka valossa vapaaehtoisilla ilmastoteoilla voidaan parhaimmillaan edistää ilmastohyötyjä ja kestävästä kehitystä, mutta pahimmillaan aiheuttaa haittaa omien ilmastotoimien välttelyyn, harhaanjohtavien ilmastoväittämien tai erilaisten sosiaalisten ja ympäristöhaittojen muodossa. Tästä syystä vapaaehtoisiin ilmastotekoihin liittyvien hyvien käytäntöjen kokoaminen ja noudattaminen on tärkeää.

Sertifioituihin ilmastoyksiköihin perustuvalla vapaaehtoiselle tuelle on vakiintunut vapaaehtoisilla hiilimarkkinoilla alan toimijoiden luomat kansainväliset ilmastoyksiköiden minimikriteerit, joiden tavoitteena on mm. varmistaa vapaaehtoisten ilmastotekojen tuottama aito, lisäinen, laskettu ja pysyvä ilmastohyöty ja kestävyys. Useat eri kansainväliset, itsenäiset ja kansalliset ohjelmat myöntävät sertifioituja ilmastoyksiköitä tällaiset vakiintuneet minimikriteerit täyttävälle hillintätuloksille.

Minimikriteereiden toimeenpanoa koskevia ohjeita ja hyviä käytäntöjä pyritään jatkuvasti kehittämään luotettavammiksi, yhtenäisemmiksi ja yhteismitallisiksi Pariisin sopimuksen alla kehitettyjen sääntöjen kanssa. Kehittämistyötä tekevät niin valtiot, kansainväliset järjestöt kuten Yhdistyneet kansakunnat (YK) ja sen erityisjärjestöt kuten Kansainvälinen siviili-ilmailujärjestö ICAO sekä Euroopan unioni (EU), sekä useat eri ei-valtiolliset toimijat.

Tässä raportissa esitetyt hyvät käytännöt keskittyvät sertifioituihin ilmastoyksiköihin keinona tukea vapaaehtoisia ilmastotekoja. On kuitenkin tärkeää huomioida, että ilmastotekoja voi, ja on tarpeen tukea myös muilla tavoin, esimerkiksi rahoittamalla lyhytkestoisia, vaikeasti mitattavia tai vasta tulevaisuudessa tapahtuvia päästövähennyksiä tai hiilenpoistoja sekä ilmastotekoja vauhdittavaa tutkimus- ja kehitystyötä. Monet ilmastoteot edistävät ilmastotavoitteiden saavuttamista, vaikka ne kaikilta osin eivät täytäkään ilmastoyksiköiden minimikriteerejä. Ilmastoyksiköiden minimikriteereillä varmistetaan ilmastoyksiköihin liittyvien väittämien yhdenmukaisuus ja uskottavuus.

Raportti on luonteeltaan tekijöiden laatima kooste kansainvälisistä hyvistä käytännöistä ja minimikriteereistä pyrkimyksenä edistää näiden noudattamista Suomessa. Raporttia varten on vertailtu eri maiden, kansainvälisten järjestöjen samoin kuin erilaisten ei-valtiollisten toimijoiden luomia ohjeistuksia ja käytäntöjä. Raportissa on pyritty mahdollisuuksien mukaan huomioimaan Pariisin sopimuksen ja EU:n piirissä kehitteillä olevan sääntelyn sekä keskeisten tahojen laatimat hyviä käytäntöjä koskevat ohjeet ja suositukset koskien sekä laadukkaiden ilmastoyksiköiden tuottamista että niiden vapaaehtoiseen käyttöön liittyvien uskottavien väittämien esittämistä.

Raportti on kirjoitettu parhaan olemassa olevan tiedon perusteella. Siihen kootut hyvät käytännöt kattavat kolme kohderyhmää: ilmastoyksiköiden tuottajat; yksiköiden käyttäjät ja käyttöön perustuvien väittämien esittäjät; sekä kuluttajat. Siihen liittyviä väittämiä koskeva sääntely ja käytänteet ovat vielä keskeneräisiä ja kehittyvät jatkuvasti. Raportin laatimisen kanssa ajallisesti päällekkäin EU:ssa on ollut käynnissä yhä keskeneräisiä lainsäädäntöprosesseja, joiden lopputuloksella saattaa olla merkittävä vaikutus vapaaehtoisia ilmastotekoja koskevaan sääntelykenttään. Lainsäädäntöprosesseista tärkeimmät koskevat hiilenpoistojen sertifiointia, ympäristöväittämiä, yritysten kestävyysraportointia ja yritysvastuuta.

Tämä raportti heijastelee loppuvuoden 2022 tilannetta tiedostaen, että kenttä muuttuu jatkuvasti. Tavoitteena on, että hyviä käytäntöjä päivitetään tarpeen mukaan, keskeisen kehityksen huomioimiseksi. Kyseessä on tekijöiden laatima kooste hyvistä käytännöistä ilman oikeudellista statusta ja velvoittavuutta. Aiheeseen liittyvä sääntelykehikko ja viranomaisten tulkinta- ja soveltamiskäytännöt kehittyvät nopeasti. Niiden noudattaminen on ensisijaista alan vapaaehtoisiin hyviin käytäntöihin nähden.

2 Keskeiset käsitteet

Raporttiin kootut hyvät käytännöt keskittyvät **ilmastoyksiköihin perustuviin vapaaehtoisiiin ilmastotekoihin**. Tällä tarkoitetaan tekoja, joilla pyritään vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä tai lisäämään hiilenpoistoja ilmakehästä (yhteisnimitykseltään **hillintätuloksia**) tuottamalla tai hankkimalla **ilmastoyksiköitä**, jotka täyttävät ilmastoyksiköiden minimikriteerit.

Hyvien käytäntöjen peruslähtökohtana on, että vapaaehtoisiksi ilmastoteoiksi soveltuvien yksiköiden tulee täyttää kansainvälisesti vakiintuneet minimikriteerit: lisäisyys, vankka perusura, vankka laskentamenetelmä, päästöihin ja hillintätuloksiin liittyvä seuranta ja raportointi, riippumaton todentaminen, pysyvyys, hiilivuodon välttäminen, kaksoislaskennan välttäminen (kaksinkertainen liikkeellelasku, käyttö ja/tai hyväksiluku) ja merkittävän haitan välttäminen (ns. do no significant harm -periaate, DNSH).

Minimikriteerien täyttymisen arviointia varten on kehitetty useita kansainvälisiä, itsenäisiä ja kansallisia ilmastoyksiköiden **sertifiointiohjelmia**. Niiden puitteissa riippumattomat osapuolet arvioivat eli **validoivat** hillintätoimia ja **todentavat** eli verifioivat hillintätuloksia. Ohjelman hallinnoija puolestaan **rekisteröi** kriteerit täyttävät hillintätoimet ja laskee liikkeelle ilmastoyksiköitä. Ohjelmilla on tyypillisesti **rekisteri**, johon kirjataan liikkeelle lasketut yksiköt sekä niiden siirrot ja käyttö. Yksikön vapaaehtoisella käytöllä tarkoitetaan sen mitätöimistä rekisterissä. Näin varmistetaan, että sama ilmastoyksikkö käytetään vain kertaalleen, ja vältetään kaksinkertainen liikkeellelasku ja käyttö.

Organisaatiot voivat ostaa yksiköitä vapaaehtoisilta hiilimarkkinoilta välittäjien kautta tai suoraan yksiköiden tuottajilta. Tyypillisesti ostaja suhteuttaa hankkimiensa yksiköiden määrän joko organisaationsa kokonaispäästöihin tai sen tiettyjen toimintojen, tuotteiden tai palveluiden hiilijalanjälkeen, pyrkimyksenään kattaa yksiköillä päästöt osittain tai kokonaan. Luonnollisesti myös päästötason ylittävä mitoitus on mahdollista.

Vapaaehtoisilta hiilimarkkinoilta yksiköitä hankkivat organisaatiot tekevät tavallisesti myös niiden käyttöön liittyviä väittämiä. Tässä esitetyt hyvät käytännöt määrittelevät kaksi väittämätyyppiä: kumoutumisväittämän ja kansallisen ilmastotukiväittämän.

Kumoutumisväittäjä tarkoittaa tietyn kohteen tai tahon (organisaatio, tuote, palvelu) päästöistä aiheutuvan ilmastohaitan kumoamista käyttämällä vähintään kyseisiä päästöjä vastaava määrä sellaisia ilmastoyksiköitä, joiden perustana olevia hillintätuloksia ei lasketa mukaan minkään maan ilmastotavoitteen seurantaan ja tilipitoon. Kaksinkertainen hyväksiluku vältetään siten, että hillintätulos lasketaan vain kumoutumisväittäjän esittäjälle. Kumoutumisväittäjä voi kattaa kohteen tai toimijan päästöt osittain tai kokonaan. **Hiili-neutraaliusväittäjä** on kumoutumisväittäjä, joka kattaa kohteen päästöt kokonaan.

Kansallinen ilmastotukiväittäjä tarkoittaa vapaaehtoisten ilmastotekojen tukemista käyttäen ilmastoyksiköitä, joiden perustana olevat hillintätulokset lasketaan mukaan jonkin maan kansallisten ilmastotavoitteiden seurantaan ja tilinpitoon ja jotka siten auttavat kyseisen maan ilmastotavoitteiden saavuttamista. Kaksinkertainen hyväksiluku vältetään siten, että hillintätulos lasketaan hyväksi vain kyseisen maan kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Ilmastotukiväittäjä tarkoittaa, että sen esittäjä on vauhdittanut kansallisia ilmastotavoitteita ostamalla minimikriteerit täyttäviä ilmastoyksiköitä. Ilmastotukiväittäjän esittäjä ei siis laske yksiköiden hillintätuloksia omien päästöjensä ilmasto-vaikutuksen kumoamiseen.

Taulukko 1. Keskeiset käsitteet

Käsite	Englanniksi	Selite
Hiilenpoisto	Carbon dioxide removal	Hiilenpoistot tarkoittavat keinoja poistaa hiilidioksidia ilmakehästä maankäyttösektorin, eli maa- ja metsätalouden ja muun maankäytön, hiilensidonnalla ja teknologisin menetelmin.
Hiilineutraalius	Carbon neutrality, climate neutrality, greenhouse gas neutrality	Gloaalilla tasolla hallitustenvälinen ilmastopaneeli IPCC määrittelee hiilineutraaliuden tilaksi, jossa hiilidioksidipäästöt ovat tasapainossa hiilidioksidin poistojen kanssa. Hiilineutraalius saattaa viitata hiilidioksidipäästöjen lisäksi myös muiden kasvihuonekaasujen päästöjen huomiointiin hiilidioksidin ohella. Esimerkiksi Suomen hiilineutraaliustavoitteet kattavat hiilidioksidin lisäksi myös muiden kasvihuonekaasujen päästöt ¹ . Organisaatiotasolla hiilineutraalius tyypillisesti tarkoittaa organisaation jäljellä olevien (hiilidioksidin ja mahdollisesti muidenkin kasvihuonekaasujen) päästöjen kumoamista vähintään vastaavalla määrällä sellaisia ilmastoyksiköitä, jotka täyttävät minimikriteerit mm. kaksoislaskennan välttämistä koskien. ²
Hiilineutraaliusväittäjä	Carbon neutrality claim	Kumoutumisväittäjä, joka kattaa kohteen koko hiilijalanjäljen.
(Ilmastonmuutoksen) Hillintätoimi	Mitigation activity	Kasvihuonekaasupäästöjä vähentävä tai hiilenpoistoja lisäävä toimi, jolla pyritään hillitsemään ilmastonmuutosta.
Hillintätulos	Mitigation outcome	Yhden hiilidioksidiekvivalenttitonin suuruinen kasvihuonekaasupäästöjen vähennys tai hiilenpoistojen lisäys.
Ilmastoyksikkö	Carbon credit	Tässä raportissa ilmastoyksiköllä tarkoitetaan yhtä hiilidioksidiekvivalenttitonnia vastaavaa ilmastoyksiköiden minimikriteerit täyttävä, sertifiointiohjelman sertifoima hillintätulos (engl. carbon credit). Ilmastoyksikkö-termi voi myös kattaa yhtä hiilidioksidiekvivalenttitonnia vastaavan päästöoikeuden (engl. emission allowance, esim. EU:n päästökauppajärjestelmässä) ³ . Hiilimarkkinoilla vakiintuneen käytännön mukaan ilmastoyksikkö syntyy rekisterikirjauksella.

1 Hiilidioksidi (CO₂), metaani (CH₄), typpioksiduuli (N₂O) ja fluoratut kasvihuonekaasut (HFC- ja PFC-yhdisteet, SF₆ ja NF₃)

2 Intergovernmental Panel on Climate Change, 2022: Annex I: Glossary [van Diemen, R., J.B.R. Matthews, V. Möller, J.S. Fuglestvedt, V. Masson-Delmotte, C. Méndez, A. Reisinger, S. Smenov (eds)]. Teoksessa IPCC, 2022: Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [P.R. Shukla, J. Skea, R. Slade, A. Al Khourdajie, R. van Diemen, D. McCollum, M. Pathak, S. Some, P. Vyas, R. Fradera, M. Belkacemi, A. Hasija, G. Lisboa, S. Luz, J. Malley, (eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, NY, USA. doi: 10.1017/9781009157926.020 https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg3/downloads/report/IPCC_AR6_WGIII_Annex-I.pdf

3 Päästöoikeuksiin ei päde samat yksiköiden minimikriteerit, koska päästöoikeuksia ei tarvitse erikseen sertifioida. Viranomaisen myöntää ne sitovaa päästökattoa vastaan eikä yksittäisen päästöoikeuden osalta siksi tarvitse arvioida lisäisyyttä tai perusuraa.

Käsite	Englanniksi	Selite
Kansallinen ilmastotukiväittäjä	Contribution claim, impact claim, climate finance claim	Väittäjä siitä, että vapaaehtoinen ilmastoteko tukee tietyn maan ilmastotavoitteiden saavuttamista. Tällöin käytetään ilmastoyksiköitä, joiden pohjalla olevat hillintätulokset lasketaan kyseisen maan kansallisten ilmastotavoitteiden seurantaan ja tilinpitoon. Kaksinkertainen hyväksiluku vältetään siten, että hillintätulos lasketaan vain kyseisen maan kansallisten ilmastotavoitteiden seurantaan ja tilinpitoon.
Kumoutumisväittäjä	Offsetting claim	Väittäjä siitä, että tietyn kohteen (organisaatio, tuote, palvelu) päästöjen aiheuttama ilmastohaitta kumoutuu (globaalien nettopäästöjen näkökulmasta) sen johdosta, että kyseisiä päästöjä vastaava määrä ilmastoyksiköitä mitätöidään, eikä yksiköiden pohjana olevia hillintätuloksia lasketa minkään maan kansallisiin ilmastotavoitteiden seurantaan ja tilinpitoon. Kumoutumisväittäjä voi kattaa kohteen päästöt osittain tai kokonaan. Hiilineutraaliväittäjä on kumoutumisväittäjä, joka kattaa kohteen päästöt kokonaan. Kaksinkertainen hyväksiluku vältetään siten, että hillintätulos lasketaan hyväksi vain kumoutumisväittäjän esittäjälle.
Nettonolla	Net zero	Globaalisti IPCC määrittelee nettonollan synonyyminä hiilineutraaliudelle. ⁴ Organisaatioiden tasolla nettonollalle ei ole vakiintunutta määritelmää. Tieteeseen perustuvia ilmastotavoitteita koskeva Science-Based Targets Initiative-aloite määrittelee yritysten nettonollan tilanteena, jossa yritys on vähentänyt suoria ja epäsuoria päästöjään 1,5 asteen tavoitteen mukaisesti, saavuttanut 1,5 asteen mukaisen pitkän aikavälin tavoitteensa vähentämällä oman arvoketjunsä päästöjä (ts. ilman arvoketjun ulkopuolisiin hillintätuloksiin perustuvia yksiköitä) ja kattanut mahdolliset jäljellä olevat päästönsä (arvoketjuun kuuluvilla tai sen ulkopuolisilla) poistoilla. ⁵
Päästöjen seuranta	Monitoring	Hillintätoimen päästöjen ja hillintätulosten seuranta ja laskeminen laskentamenetelmien mukaisesti.
Sertifiointiohjelma	Carbon crediting programme	Ohjelma, jonka puitteissa rekisteröidään hillintätoimia ja sertifoidaan niiden tuottamia hillintätuloksia. Hyviä käytäntöjä noudattavat ohjelmat ovat riippumattomasti hallinnoituja, edellyttävät ilmastoyksiköiden minimikriteerien täyttymistä ja laskevat liikkeelle ilmastoyksiköitä, joiden siirtoja ja käyttöä seurataan.
Todentaminen	Verification	Riippumattoman tahon suorittama arvio seurantakaudella toteutuneiden ja minimikriteerien mukaisesti laskettujen hillintätulosten määrästä hillintätoimen toteuttamisen jälkeen.
Validointi	Validation	Riippumattoman tahon suorittama arvio minimikriteerien täyttymisestä hillintätoimen osalta ennen toimen toteuttamista.
Vapaaehtoinen ilmastoteko	Voluntary mitigation action	Tässä raportissa keskitytään sellaisiin vapaaehtoisin päästöjä vähentäviin tai hiilenpoistojä lisääviin ilmastotekoihin, joita tuetaan tuottamalla tai hankkimalla minimikriteerit täyttäviä ilmastoyksiköitä.

4 Intergovernmental Panel on Climate Change: Frequently Asked Questions, FAQ 1.3. https://report.ipcc.ch/ar6wg3/pdf/IPCC_AR6_WGIII_FAQ_Chapter_01.pdf

5 Science-Based Targets Initiative, 2022: The Net Zero Standard. <https://sciencebasedtargets.org/net-zero>

3 Hyvät käytännöt yksiköiden vapaaehtoiseen tuottamiseen ja käyttöön Suomessa

3.1 Hyvät käytännöt yksiköiden tuottajille

3.1.1 Ilmastoyksiköiden minimikriteerit ja niiden sertifiointi

Ilmastoyksiköiden laatu pyritään varmistamaan kansainvälisesti vakiintuneilla minimikriteereillä, joita lähes kaikki sertifiointiohjelmat soveltavat.

Asiaan liittyvä EU-sääntely

Marraskuussa 2022 julkistettu Euroopan komission ehdotus hiilenpoistojen sertifiointia koskevaksi asetukseksi⁶ sisältää neljä keskeistä minimikriteeriä sertifioitaville hiilenpoistoille: poistojen määrän laskeminen (quantification), lisäisyyteen ja perusuriin liittyvä tarkastelu (additionality and baselines), poistojen pysyvyyteen liittyvä pitkän aikavälin varastointi (long-term storage) ja poistojen kestävyys (sustainability). Näitä kutsutaan EU:n ehdotuksessa Q.U.A.L.I.T.Y -kriteeristöksi. Ehdotukseen liittyvässä vaikutustenarvioinnissa on tunnistettu parhaita käytäntöjä näiden kriteerien täyttämiseksi ja todettu niiden sertifiointin tarkempien kriteerien vaihtelevan erityyppisten toimien välillä. Komission ehdotuksen mukaan organisaatiot voisivat käyttää vain sellaisia yksiköitä, jotka täyttävät minimikriteerit ja jotka on sertifioitu riippumattoman tahon toimesta EU:n hyväksymän sertifiointiohjelman puitteissa.

6 COM(2022) 672 final: Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing a Union certification framework for carbon removals. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0672> Viitattu 2.12.2022

Myös sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin 2005/29/EY ei-sitova tulkinta- ja soveltamisohje⁷ käsittelee ilmastoyksiköiden yleisiä minimikriteerejä. Sen mukaan hiilineutraaliusväittämät voivat olla ongelmallisia, jos niiden perustana olevien ilmastoyksiköiden ilmastovaikutusten toteutuminen on tehotonta tai jos ne eivät edusta todellisia hillintätuloksia. Lisäksi hiilenpoistoja koskevien väittämien osalta todetaan, että hiilenpoistojen olisi oltava aitoja, luotettavia, läpinäkyviä, raportoitavia, valvottavia, todennettavia, uskottavia ja sertifioituja, ne eivät saisi heikentää päästöjä aiheuttavilla aloilla toteutettavia lyhyen aikavälin päästövähennystoimia ja niillä olisi taattava täydentävyys ja varmistettava, että hiilenpoistot otetaan asianmukaisesti huomioon kansallisissa kasvihuonekaasuinventaariorissa⁸.

Euroopan komissio on myös ehdottanut sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaan direktiivin päivittämistä⁹ siten, että yleisten ympäristöväittämien, kuten hiilineutraaliuden, esittämisen edellytyksenä olisi osoittaa ”tunnustettua erinomaista ympäristönsuojelullista tasoa”, joka on merkityksellinen väittämän kannalta. ”Tunnustetulla erinomaisella ympäristönsuojelullisella tasolla” tarkoitetaan esimerkiksi jäsenvaltioiden virallisesti tunnustettuja ympäristömerkkijärjestelmiä, vastaavia alueellisia järjestelmiä tai muun sovellettavan unionin lainsäädännön mukaista parasta ympäristönsuojelullista tasoa.

7 Komission tiedonanto 2021/C 526/01: Ohjeet sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY tulkintaa ja soveltamista varten, s.77. Euroopan Unionin virallinen lehti 29.12.2021 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2021.526.01.0001.01.FIN Viitattu 16.11.2022

8 Kansalliset kasvihuonekaasuinventaariorit perustuvat UNFCCC:n raportointiohjeisiin ja IPCC:n menetelmäohjeisiin. Kyseessä on koko maan kattava inventaario, johon käytetään siihen soveltuvia, ko. kansainvälisten ohjeistusten mukaisia laskentamenetelmiä. Inventaarioriden lähtötietolähteinä ovat esimerkiksi hallinnolliset aineistot, tilastot, kyselyt tai muut otannat. Inventaarioon ei ole menetelmällisesti mahdollista lisätä yksittäisen toimijan tekemän hillintätoimen päästövähennys- tai poistumien lisäyksen vaikutusta toimijan näin pyytävässä, vaikkakin tarkoituksenmukaista onkin, että hillintätuloksia tuottava toiminta näkyy mahdollisimman hyvin koko maan kattavassa inventaariossa.

9 COM/2022/143 final: Ehdotus direktiivien 2005/29/EY ja 2011/83/EU muuttamisesta siltä osin kuin on kyse kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämisestä vihreässä siirtymässä parantamalla suojaa sopimattomilta menettelyiltä ja tiedottamista. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0143>. Viitattu 3.12.2022

Myös muulla EU-lainsäädännöllä saattaa olla merkitystä, liittyen esimerkiksi kestävän rahoituksen taksonomiaan¹⁰, ja kestävyysraportointia¹¹ ja yritys vastuuta¹² koskevaan sääntelyyn. Tämä sääntely mm. ohjaa yrityksiä noudattamaan sijoituskohteidensa osalta OECD:n toimintaohjeita monikansallisille yrityksille, yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevia YK:n ohjaavia periaatteita ja oikeuksia. Nämä vahvistetaan Kansainvälisen työjärjestön ILO:n työelämän peruseriaatteita ja -oikeuksia koskevassa julistuksessa yksilöidyissä kahdeksassa keskeisessä yleissopimuksessa sekä kansainvälisessä ihmisoikeusasiakirjassa.

Hyvät käytännöt

Kansainvälisiä hyviä käytäntöjä liittyen ilmastoyksiköiden minimikriteereihin ja niiden täyttymisen arviointiin on kehitetty ja kehitetään valtioiden toimesta kansainvälisten sopimusten puitteissa. Olennaiset esimerkit tästä ovat Kioton pöytäkirjan puhtaan kehityksen mekanismi (Clean Development Mechanism, CDM) sekä Pariisin sopimuksen 6.4 artiklan alla perustettu hiilimarkkinamekanismi (Article 6.4 Mechanism, A6.4M). Lisäksi minimikriteerejä on kehitetty ei-valtiollisten toimijoiden perustamien ja hallinnoimien itsenäisten sertifiointiohjelmien puitteissa. Tällaisia ovat esimerkiksi Gold Standard for Global Goals (GS4GG) ja Verified Carbon Standard (VCS). Lisäksi maailmalta löytyy useita vapaaehtoiisiin ilmastotekoihin liittyviä aloitteita, esimerkiksi Carbon Credit Quality Initiative (CCQI), Integrity Council for the Voluntary Carbon Markets (ICVCM) ja International Initiative for Development of Article 6 Methodology Tools (II-AMT).

Eri ohjelmien välillä on usein eroja. CDM, A6.4M, GS4GG, VCS ja muut sertifiointiohjelmat arvioivat minimikriteerien täyttymistä hillintätoimikohtaisesti, kun taas CCQI ja ICVCM arvioivat laatuksien täyttymistä toimityyppien ja sertifiointiohjelmien, eivät siis yksittäisten toimien, tasolla. II-AMT kehittää työkaluja, jotka auttavat olemassa olevia ohjelmia

10 PE/20/2020/INIT: Euroopan Parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/852, annettu 18 päivänä kesäkuuta 2020, kestävä sijoittamista helpottavasta kehyksestä ja asetuksen (EU) 2019/2088 muuttamisesta. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=consil:PE_20_2020_INIT Viitattu 3.12.2022

11 PE/35/2022/REV/1: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2464, annettu 14 päivänä joulukuuta 2022, asetuksen (EU) N:o 537/2014, direktiivin 2004/109/EY, direktiivin 2006/43/EY ja direktiivin 2013/34/EU muuttamisesta yritysten kestävyysraportoinnin osalta. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2022.322.01.0015.01.FIN

12 COM/2022/71 final: Ehdotus yritysten kestävä toimintaa koskevasta huolellisuusveloitteesta ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52022PC0071>

ja metodologioita täyttämään Pariisin sopimuksen 6 artiklan kriteerit. Gold Standard -säätiö on myös kehittänyt ohjeita minimikriteerien arviointiin Pariisin sopimuksen, ja erityisesti sen 6 artiklan, puitteissa¹³.

Hyvien käytäntöjen mukaiset, vakiintuneet kansainväliset minimikriteerit ovat:

1. Lisäisyys
2. Vankka perusura
3. Vankka laskentamenetelmä
4. Seuranta ja raportointi
5. Pysyvyys
6. Hiilivuodon välttäminen
7. Aitous, riippumaton todentaminen ja sertifiointi
8. Kaksoislaskennan välttäminen
9. Merkittävän haitan välttäminen (DNSH-periaate)

Joissain sertifiointiohjelmissa on lisäksi kriteerinä positiivisten kestävän kehityksen vaikutusten toteutuminen, seuranta, raportointi ja todentaminen.

Alla on käyty tarkemmin läpi, mitä kotimaisten ilmastoyksiköiden tuottajien tulisi ottaa minimikriteerien osalta huomioon hillintätoimen suunnittelussa ja toteutuksessa. Jokaisen kriteerin alla on lisäksi kerätty laatikoihin lisätietoa kriteeriin liittyvästä EU-sääntelystä sekä kansainvälisistä ohjeistuksista tai muista lisätiedoista.

3.1.1.1 Lisäisyys

Lisäisyys on keskeinen minimikriteeri siksi, ettei vapaaehtoisilla ilmastoteoilla tueta sellaista hillintätoimea, joka tapahtuisi jo muutenkin, esimerkiksi lain vaatimuksena tai taloudellisesti kannattavasti. Vaatimalla hillintätoimilta lisäisyyttä ne kohdistuvat sellaisiin toimenpiteisiin, jotka tarvitsevat ilmastoyksiköiden myynnin kautta saatavaa lisätukea toteutuakseen, jolloin saadaan aikaan lisää ilmastonmuutoksen hillintää. Vain aikaansaamalla lisää hillintätuloksia voidaan perustella se, että ne aidosti kattavat tietyn toiminnan päästöt. Lisäisyydellä on kaksi ulottuvuutta: taloudellinen lisäisyys ja sääntelyllinen lisäisyys (ks. myös Laatikko 1). Molempien lisäisyyden ulottuvuuksien tulisi täytyä hyvien käytäntöjen mukaan.

13 Gold Standard, 2022: A PRACTITIONERS' GUIDE: Aligning the Voluntary Carbon Market with the Paris Agreement. <https://www.goldstandard.org/our-story/vcm-transition-framework> Viitattu 16.12.2022

Asiaan liittyvä EU-sääntely

Lisäisyys on yksi komission hiilenpoistoja koskevaan asetusehdotukseen sisällyvistä minimikriteereistä sertifioituille hiilenpoistoille. Ehdotuksen mukaan lisäiset poistot olisivat sellaisia, jotka ylittävät sääntelytason eivätkä toteutuisi ilman sertifioinnin tarjoamaa kannustinvaikutusta.

Komission ehdotus: EU:n hiilenpoistojen sertifiointi¹⁴

Hiilenpoistoihin perustuvan hillintätoimen tulee olla lisäinen. Hillintätoimi on lisäinen, jos se:

- a. ylittää kansallisen ja unionin lainsäädännön vaatimukset; ja
- b. tapahtuu sertifioinnin kannustavan vaikutuksen vuoksi.

Lisäisyys perusuraan nähden pitää todentaa.

Huomioitavaa: Sertifioidut hiilenpoistot voisivat komission ehdotuksen mukaan kontribuoida myös EU:n valmisteilla olevan ennallistamislainsäädännön tavoitteisiin.

Hyvät käytännöt

Lisäisyys osoitetaan ja arvioidaan yleensä jokaisen hillintätoimen osalta erikseen tietyn hyvityskauden¹⁵ ajaksi. Toimen kehittäjän tulee osoittaa, ettei voimassa oleva lainsäädäntö tai politiikkakehikko edellytä kyseistä hillintätoimea ja ettei se ole niin kannattava, että se toteutuisi markkinaehtoisesti (ilman yksiköiden myynnistä saatavaa lisätuloa). Vain perusuran ylittävät hillintätulokset lasketaan lisäisiksi. Alustavasti lisäisyyden täyttymistä voi kuitenkin tarkastella päätöspuun (Kuvio 1) avulla.

¹⁴ COM(2022) 672 final: Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing a Union certification framework for carbon removals. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0672> Viitattu 2.12.2022 (konsultin oma käännös)

¹⁵ Hyvityskausi on ajanjakso, jolloin sertifiointiohjelman rekisteröimä hillintätoimi voi tuottaa sertifioituja ilmastoyksiköitä. Hyvityskausi voi olla kiinteä tai uusittavissa.

Kuvio 1. Päätöspuukuva lisäisyyden osoittamisesta

Laatikko 1. Lisäisyyden hyvät käytännöt kansainvälisissä ohjeissa

Carbon Credit Quality Initiative (CCQI)¹⁶

1. Lainsäädännön vaatimat/käynnistämät hillintätoimet eivät ole lisäisiä
 - a. Laissa vaaditut tai politiikkatoimien tuottamat/kannustamat hillintätoimet eivät ole lisäisiä
 - b. Mikäli laki muuttuu hillintätoimen toteutuksen aikana niin, että kyseinen hillintätoimi tulee vaatimukseksi, hillintätoimi lakkaa olemasta lisäinen
2. Ilmastoyksiköiden tuleva myynti tulee olla huomioitu ja dokumentoitu ennen hillintätoimen toteutuksen käynnistämistä.
3. Taloudellisen houkuttelevuuden arvioinniksi tulisi tehdä seuraavat kannattavuuslaskelmat:
 - a. Hillintätoimen kannattavuus ilman ilmastoyksiköiden myyntituloja (sisäinen tuotto prosentti, IRR)
 - b. Hillintätoimen kannattavuuden parantuminen ilmastoyksiköiden myynnin avulla (IRR:n muutos)
 - c. Hillintätoimen kannattavuus ilmastoyksiköiden myyntitulo huomioiden
4. Esteet (barriers)
 - a. Analyysi siitä, kohtaako hillintätoimen toteuttaminen erityisiä ei-taloudellisia esteitä.

16 Carbon Credit Quality Initiative, 2022: Methodology for assessing the quality of carbon credits. Version 3.0. <https://carboncreditquality.org/download/Methodology/CCQI%20Methodology%20-%20Version%203.0.pdf>

ICVCM:n luonnos ilmastoyksiköiden laatukriteereiksi¹⁷

Hillintätoimen tuottamat kasvihuonekaasujen päästöjen vähennykset tai poistojen lisäykset ovat lisäisiä, jos niitä ei olisi tapahtunut ilman ilmastoyksiköiden myynnistä saatavien tulojen luomaa kannustinta. Hillintätoimitasolla ICVCM arvioi lisäisyyden todennäköisyyttä tyypillisen taloudellisen kannattavuuden, esteiden ja markkinaosuuden perusteella, ja sertifiointiohjelmien tasolla ICVCM arvioi ohjelmien lisäisyyden arviointia koskevien lähestymistapojen perusteellisuutta ja vankkuutta.

Luonnos II-AMT TOOL01 -työkalusta¹⁸ hillintätoimien lisäisyyden arviointiin

Askeleet lisäisyyden osoittamiseen (katso tarkemmat kuvaukset työkalusta):

1. Julkinen ilmoitus aikomuksesta ansaita yksikkötuloja (ennen toiminnan alkamispäivää)
2. Sääntelyllisen lisäisyyden arviointi (huomioidaan sääntelyn edellyttämät tai aikaansaamat toimet hillintätoimen hyvityskaudella, ei yleisiä politiikkatavoitteita)
3. Hillintätoimityypin taloudellisen lisäisyyden riskien arviointi
4. Taloudellisen lisäisyyden arviointi investointianalyysin avulla
5. Sääntelyllisen lisäisyyden uudelleenarviointi hyvityskauden uusimisen yhteydessä.

¹⁷ The Integrity Council for the Voluntary Carbon Market, 2022: Core Carbon Principles, Assessment Framework and Assessment Procedure. <https://icvcm.org/public-consultation/#key-resources>

¹⁸ Perspectives Climate Research, 2022: Tool for the Demonstration and Assessment of Additionality. https://www.perspectives.cc/public/fileadmin/user_upload/II-AMT_Demonstration_and_assessment_of_additionality_.pdf

Pariisin sopimuksen 6.4 artiklan mekanismin lisäisyyskriteerit¹⁹

Mekanismimenetelmien tulee määritellä lähestymistapa lisäisyyden osoittamiselle. Lisäisyyden osoittamiseksi on osoitettava, ettei hillintätoimi olisi toteutunut ilman mekanismin kannustinvaikutusta, ottaen huomioon kaikki asiaankuuluvat kansalliset politiikkatoimet, mukaan lukien sääntely, ja soveltaen konservatiivista lähestymistapaa, jolla vältetään päästöjen, teknologioiden tai toimintatapojen lukitseminen tasolle, joka ei ole linjassa kansallisten ilmastotavoitteiden ja Pariisin sopimuksen pitkän aikavälin tavoitteen kanssa.

Taloudellinen lisäisyys

Taloudellinen lisäisyys tarkoittaa sitä, etteivät kyseinen hillintätoimi ja sen tuottamat hillintätulokset toteutuisi ilman ilmastoyksiköiden myynnistä saatavia tuloja. Hillintätoimen toteuttaminen ei saa siten olla sen toteuttajalle markkinaehtoisesti kannattava vaihtoehto. Myös mahdolliset valtion tuet hillintätoimen toteutukselle on huomioitava kannattavuutta arvioitaessa. Jos hillintätoimi toteutuu valtion tuilla (esimerkiksi valtion tuki tekee toimen toteuttamisen kannattavaksi), se ei ole taloudellisesti lisäinen. Toimen kehitystyötä (esim. suunnittelua, hillintätulosten laskemista tai todentamista) koskevat tuet eivät vaikuta lisäisyyden arviointiin.

Taloudellinen lisäisyys tarkastelee hillintätoimen taloudellista kannattavuutta. Ilmastoyksiköiden myyntitulojen tulee tehdä vähemmän kannattavasta vaihtoehdosta kannattavin vaihtoehto tai kannattamattomasta vaihtoehdosta kannattava, esimerkiksi lyhentämällä toimen takaisinmaksuaikaa toteuttamiskelpoiselle tasolle. Taloudellisen lisäisyyden osoittamiseksi tulee myös osoittaa, että ilmastoyksiköiden myynnistä saavat tulot on otettu huomioon hillintätoimen toteutuksen suunnittelussa ja kannattavuuslaskelmissa ennen toimen toteuttamispäätöstä.

¹⁹ Decision 3/CMA.3: Rules, modalities and procedures for the mechanism established by Article 6, paragraph 4, of the Paris Agreement. https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2021_10a01E.pdf Viitattu 20.12.2022

Lisätietoa taloudellisen lisäisyyden arvioinnista saa esimerkiksi puhtaan kehityksen mekanismin lisäisyytyökalusta²⁰ (kohdat ”investment analysis” ja ”common practice analysis”). CCQI:n ylätasoinen kriteeri lisäisyydelle on suomennettu yllä Laatikossa 1. Katso tarkemmat kriteerit alkuperäisistä dokumenteista. ICVCM:n osalta lisäisyydskriteerit ja niiden arviointimenetelmät tarkentunevat vuoden 2023 aikana lopullisessa arviointiviitekehityksessä. Myös II-AMT:n lisäisyytyökalun lopullinen versio julkaistaneen vuoden 2023 aikana.

Sääntelyllinen lisäisyys

Lisäisyyttä tarkastellaan myös suhteessa **valtion politiikkatoimiin**. Mikäli yksittäinen toimenpide on olemassa tai suunnitteilla olevan lainsäädännön mukaan pakollinen, ei se ole lisäinen²¹. Jos hillintätoimen toteuttamiseen saa politiikkatoimien myötä merkittävää valtion tukea (esim. metsitystuki, lannoitustuki, jne), ei se ole lisäinen.

Laatikko 2. Ilmastotavoitteisiin liittyvä lisäisyys

Pariisin sopimuksen ja kunnianhimoisten kansallisten ilmastotavoitteiden myötä lisäisyydeltä tarkasteluun on nousemassa taloudellisen ja sääntelyllisen lisäisyyden rinnalle myös ilmastotavoitteisiin liittyvät näkökohdat. Hillintätulokset, joita ei lasketa hyväksi minkään maan ilmastotavoitteiden saavuttamiseen, ovat lisäisiä myös ilmastotavoitteisiin nähden ja auttavat kuromaansäätelyllisen ns. kunnianhimoisuuden kansallisten tavoitteiden ja 1,5 asteen mukaisen globaalisen tavoitepolun välillä (Kuvio 2). Hillintätulokset, jotka lasketaan hyväksi maiden ilmastotavoitteiden saavuttamisessa, voivat olla lisäisiä ilmastotavoitteisiin nähden siltä osin, kun ne auttavat kuromaansäätelyllisen ns. toimenpidekuilua ilmastotavoitteiden toimeenpanon ja tavoitteiden toteutumisen edellyttämän päästöpolun välillä (Kuvio 2).

20 United Nations Framework Convention on Climate Change: CLEAN DEVELOPMENT MECHANISM Methodological tool – Tool for the demonstration and assessment of additionality. Version 07.0.0 <https://cdm.unfccc.int/methodologies/PAMethodologies/tools/am-tool-01-v7.0.0.pdf>

21 Tästä EU on ehdottanut poikkeukseksi ehdotettu ennallistamislainsäädäntö, johon kantaribuovat hillintätoimet voivat olla lisäisiä, mikäli ne täyttävät muut lisäisyyden vaatimukset.

Ideaalitapauksessa maiden ilmastotavoitteet olisivat 1,5 asteen mukaisia eikä kunnianhimokuilua olisi, ja maiden politiikkatoimet olisivat riittävät tavoitteiden toteuttamiseen eikä toimenpidekuilua olisi. Todellisuudessa monissa maissa on sekä kunnianhimo- että toimenpidekuilu. Niiden arvioiminen on haastavaa. Suomen ilmastopaneelin mukaan Suomen kansallinen ilmastotavoite on 1,5 asteen mukainen, eli Suomessa ei ole kunnianhimokuilua.²² Ilmastopaneeli on myös arvioinut ilmastotoimien riittävyttä²³. Ilmastovuosikertomuksen 2022²⁴ mukaan Suomella on tällä hetkellä 4,2 miljoonan tonnin (Mt) suuruinen toimenpidekuilu päästövähennysten osalta, eli sen verran tarvitaan lisäisiä päästövähennyksiä nykytoimien ja keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmassa ja ilmasto- ja energiastrategiassa listattujen toimien lisäksi 2035 hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi. Lisäksi tavoitteen saavuttaminen edellyttää 21 Mt:n hiilinielua. Vuonna 2021 Suomen maankäyttösektori oli hiilinielun sijaan päästölähde²⁵, joten hiilinielujen osalta Suomessa on tällä hetkellä merkittävä toimenpidekuilu.

Sitovienkin tavoitteiden osalta on siis olemassa riski, etteivät ne toteudu täysimääräisesti, mikäli riittäviä politiikkakeinoja ei saada sovittua tai niiden teho osoittautuu arvioitua heikommaksi. Tämä pitää paikkansa erityisesti kunnianhimoisten, 1,5 asteen mukaisten tavoitteiden osalta. Tällöin toimenpidekuilua voi, ja olisi kannatettavaa kuroa myös lisäisillä vapaaehtoisilla ilmastoteoilla, erityisesti lyhyellä aikavälillä. Ne voivat ajan mittaan siirtyä politiikkatoimiksi eli ne saattavat olla lisäisiä lyhyellä aikavälillä, mutta eivät välttämättä pidemmällä aikavälillä. Ilmastotavoitteisiin liittyvän lisäisyyden kannalta keskeistä on, etteivät lisäiset hillintätulokset, jotka lasketaan hyväksi maiden sitovien ilmastotavoitteiden saavuttamisessa, heikennä, lykkää tai syrjäytä sellaisia politiikkatoimia, jotka olisivat muutoin saaneet vastaavat hillintätulokset aikaan ilman vapaaehtoisia toimiakin.

22 Suomen ilmastopaneeli, 2019: An approach to Nationally Determined Contributions consistent with the Paris Climate Agreement and climate science: Application to Finland and the EU. https://www.ilmastopaneeli.fi/wp-content/uploads/2019/10/Finlands-globally-responsible-contribution_final.pdf

23 Suomen ilmastopaneeli, 2022: Ilmastotoimien riittävyyden arviointi vuosien 2030 ja 2035 tavoitteiden osalta. VN/990/2022 Arviointipyyntö. https://www.ilmastopaneeli.fi/wp-content/uploads/2022/02/VN-990-2022_ilmastotoimien-arviointi_ilmastopaneeli.pdf

24 Ympäristöministeriö, 2022: Ilmastovuosikertomus 2022. Tiivistelmä. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-068-2>

25 Tilastokeskus, 2022: Suomen virallinen tilasto. Kasvihuonekaasut. <https://stat.fi/julkaisu/cktldez2g39g20c53gh3lp5jo> Viitattu: 20.12.2022

Hillintätulos voi siis olla lisäinen, vaikka se laskettaisiin hyväksi kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Pariisin sopimuksen 6.4 artiklan mekanismi myöntää ilmastoyksiköitä hillintätuloksille, jotka täyttävät mekanismin kriteerit, ml. lisäisyys sekä yhteensopivuus kansallisten ilmastotavoitteiden ja Pariisin sopimuksen pitkän aikavälin tavoitteen kanssa. Mekanismin myöntämien yksiköiden pohjalla voi olla hillintätuloksia, jotka joko lasketaan mukaan kansallisiin ilmastotavoitteiden saavuttamiseen (engl. mitigation contribution A6.4ERs) tai ovat isäntämaan valtuuttamia ja joita ei siten lasketa mukaan kansallisiin tavoitteisiin (engl. authorized A6.4ERs). Gold Standard -säätiönkin hallinnoima sertifiointiohjelma edellyttää lisäisyyden arviointia myös tavoitetason näkökulmasta. Lisäiset ilmastoyksiköt voidaan lasketa joko kansallisiin tavoitteisiin (engl. impact claims) tai kumoutumiseen (engl. offsetting claims). Lisäisyys on keskeinen kriteeri lähes kaikissa kansallisissa sertifiointiohjelmissä (esim. Australia, Iso-Britannia, Peru, Ranska ja Thaimaa), ja niiden myöntämien ilmastoyksiköiden edustamat hillintätulokset lasketaan kansalliseen tavoitteeseen. Niihin liittyvät väittämät edustavat siis tässä raportissa tarkoitettuja kansallisia ilmastotukiväittämiä.

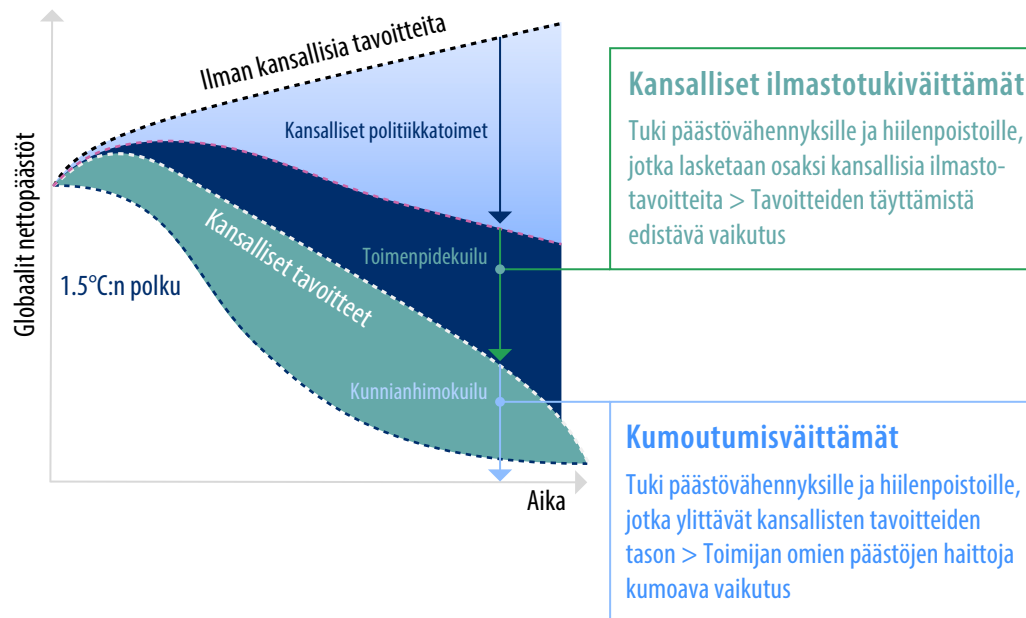
Ilmastotavoitteiden näkökulmasta keskeinen kysymys on, miltä osin, milloin ja kuinka kauan maiden tulisi saada hyödyntää vapaaehtoisia ilmastotekoja kunnianhimo- ja/tai toimenpidekuilujen kuromisessa ja miltä osin ja milloin maan tulisi kiristää tavoitteensa 1,5 asteen mukaiseksi ja luoda riittävä sääntely ja kannustimet tavoitteiden täyttämiseksi.

Iso-Britannian ilmastopaneeli²⁶ on suositellut, ettei valtio pidemmän päälle laskisi vapaaehtoisten ilmastotekojen varaan kansallisen hiilineutraalustavoitteen täyttämiseksi vaan vauhdittaisi ilmastotekoja ilmastovelvoitteilla, tukiaisilla tai verotuksella. Lyhyemmällä aikavälillä vapaaehtoiset ilmastoteot voivat kuitenkin paneelin mukaan olla hyödyksi siirryttäessä kohti velvoittavia politiikkatoimia.

Pidemmällä aikavälillä onkin kohtuullista olettaa, että lakiin kirjatut tavoitteet toteutuvat tavalla tai toisella, ennemmin tai myöhemmin. Näistä näkökohdista olisi hyvä käydä kansallista keskustelua osana laajempaa ilmastostrategista tarkastelua.

26 Climate Change Panel, 2022: Voluntary Carbon Markets and Offsetting. <https://www.the-ccc.org.uk/publication/voluntary-carbon-markets-and-offsetting/>

Kuvio 2. Toimenpide- ja kunnianhimokuilut

3.1.1.2 Vankka perusura

Perusuralla tarkoitetaan skenaariota, johon vapaaehtoista ilmastotekoa verrataan niiden tuottaman ilmastohyödyn arvioimiseksi – se edustaa todennäköistä tilannetta ilman kyseisen hillintätoimen toteutumista. Toisin sanoen, vapaaehtoisten ilmastotekojen tuottama hillintätulos lasketaan ja niiden lisäisyys määritellään suhteessa perusuraan, joka on laskennallinen arvio päästöjen tai hiilenpoistojen kehityksestä ilman hillintätoimen toteutusta. Perusuran tulee olla uskottava skenaario kasvihuonekaasupäästöjen tai hiilenpoistojen kehityksestä ilman hillintätoimen toteuttamista.

Asiaan liittyvä EU-sääntely

Perusuran määrittäminen on yksi komission ehdottamista minimikriteereistä sertifioituille hiilenpoistoille. Hillintätoimen tuottama hillintätulos tulee laskea suhteessa perusuraan. Perusura voi olla joko standardoitu tai hillintätoimikohtainen.

Komission ehdotus: EU:n hiilenpoistojen sertifiointi

Perusura voidaan määritellä kahdella tavalla:

- a. Standardoitu perusura, jossa määritellään vertailukelpoisten toimintojen hiilenpoisto samankaltaisissa sosiaalisissa, taloudellisissa, ympäristöllisissä ja teknologisissa olosuhteissa, ottaen huomioon maantieteellisen kontekstin (EU:n suosittama tapa)
- b. Hillintätoimikohtainen perusura, joka määritellään perustuen projektikohtaisen lähtötilanteeseen, ja perustuen operaattorin yksilölliseen suoritukseen (kehitys ilman hillintätoimia).

Perusura tulee päivittää aika ajoin heijastamaan sosiaalista, taloudellista, ympäristöllistä ja teknologista kehitystä.

Hyvät käytännöt

Hyvien käytäntöjen mukaan vankan perusuran asettaminen edellyttää nykyisten ja suunnitteilla olevien politiikkatoimien ja tavoitteiden huomioimista ja oletusten konservatiivisuutta. Perusurassa tulee huomioida lainsäädännön vaatimukset, eli sen tulee olla kansallisen lainsäädännön mukainen. Perusurassa otetaan huomioon myös relevantti hillintätoimen ulkopuolinen päästökehitys. Laatikkoon 3 on koottu perusuraan liittyviä hyviä käytäntöjä eri kansainvälisistä ohjeista.

Laatikko 3. Perusuran määrittämisen hyvät käytännöt kansainvälisissä ohjeissa

Carbon Credit Quality Initiative (CCQI)

Perusuran laskennassa on huomioitava:

- a. perusuran konservatiivisuus ja että se alittaa ”business-as-usual” tason, kun otetaan huomioon epävarmuustekijät ja laskentaoletusten, parametrien, tietolähteiden ja muiden tekijöiden valinta (esim. sovelletaanko luotettavaa tiedettä);
- b. toteutetut valtionhallinnon politiikkatoimet ja lainsäädäntöön sisältyvät vaatimukset;
- c. uudet politiikkatoimet ja oikeudelliset vaatimukset päivitetään perusuraan, kun ne on hyväksytyt;
- d. vääristyneiden kannustimien asianmukainen huomiointi tarvittaessa;
- e. nopeasti muuttuvien olosuhteiden huomiointi soveltuvin osin (esim. käyttämällä dynaamisia perusuria);
- f. Pariisin sopimuksen alaisten ns. NDC-tavoitteiden (ja niistä johdettujen EU-tavoitteiden) huomioon ottaminen perusuraa määritettäessä (esimerkiksi, jos energiasektorille on sitovat tavoitteet, tulee ne huomioida energiajärjestelmän päästökertoimien määrittelyssä).

ICVCM:n luonnos ilmastoyksiköiden laatukriteereiksi

Kriteeri 10.2: Perusuran määrittämisen ja sen päästöjen tai poistojen kvantifiointin askeleet:

Askel 1: Perusuran epävarmuudet on arvioitava ja raportoitava

Askel 2: Perusuran määrittämisessä on huomioitava mm. seuraavat tekijät:

1. Perusuran konservatiivisuus, epävarmuudet huomioiden
2. Edustaako perusura parasta saatavilla olevaa teknologiaa (BAT)
3. Perusura on olemassa olevan politiikan ja lain mukainen
4. Perusuraa ei yliarvioida (huomioidaan vääristyneet kannustimet asettaa perusura todellisuutta korkeammalle tasolle)
5. Perusuran päivittämisen tarve, esim. politiikan muuttuessa.

Pariisin sopimuksen 6.4 artiklan mekanismi: kriteerit perusuralle

Mekanismimenetelmien tulee edellyttää yhtä seuraavista lähestymistavoista perusuran asettamiselle:

- a. parhaisiin saatavilla oleviin teknologioihin perustuva perusura;
- b. kunnianhimoisiin vertailutasoihin perustuva perusura;
- c. nykyisiin tai historiallisiin päästöihin perustuva perusura, mukautettuna alaspäin.

Perusuran asettamisessa tulee ottaa huomioon mm. epävarmuudet, kansalliset politiikkatoimet sekä kansalliset, alueelliset ja paikalliset sosiaaliset, taloudelliset, ympäristölliset ja tekniset olosuhteet.

Isäntämaat voivat asettaa kansallisesti tiukempia perusuria.

Vankan perusuran asettaminen edellyttää nykyisten ja suunnitteilla olevien politiikkatoimien (esimerkiksi metsitys- ja lannoitustuet) ja tavoitteiden huomioimista sekä olettusten konservatiivisuutta. Perusurassa tulee huomioida voimassa olevan lainsäädännön vaatimukset. Perusurassa otetaan huomioon myös relevantti hillintätoimen ulkopuolinen päästökehitys, esimerkiksi energiasektorin ja kuljetusten päästöjen väheneminen, mikäli perusuraskenaario sisältää energiankäyttöä (esimerkiksi toimialakohtaisten ilmastotiekarttojen²⁷ mukaisesti). Pariisin sopimuksen mukaisissa toimissa perusura tulee asettaa normaalikehitystä kunnianhimoisemmalle tasolle, ottaen huomioon kansalliset, alueelliset ja paikalliset olosuhteet, parhaat käytettävissä olevat teknologiat²⁸ sekä kansainväliset ja kansalliset ilmastotavoitteet. Pariisin sopimus mahdollistaa tiukempien kansallisten perusurien käyttämisen.

27 Työ- ja elinkeinoministerio: Julkaistut tiekartat. <https://tem.fi/julkaistut-tiekartat> Viitattu 20.12.2022

28 Päätöksen 3/CMA.3 mukaan perusurien tulee olla "set in a conservative way and below 'business as usual' emission projections" (Decision 3/CMA.3: Rules, modalities and procedures for the mechanism established by Article 6, paragraph 4, of the Paris Agreement. https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2021_10a01E.pdf Viitattu 20.12.2022)

Perusura pitää laatia lähtökohtaisesti sille ajanjaksolle, jolloin hillintätuloksia on tarkoitus tuottaa (ns. hyvityskausi). Hillintätoimityypistä riippuen ajanjaksolle pitää hahmotella esimerkiksi suunniteltujen metsähakkuiden ajankohdat ja muut merkittävät perusuraan vaikuttavat tekijät. Perusuraa tulee myös päivittää tilanteen muuttuessa merkittävästi.

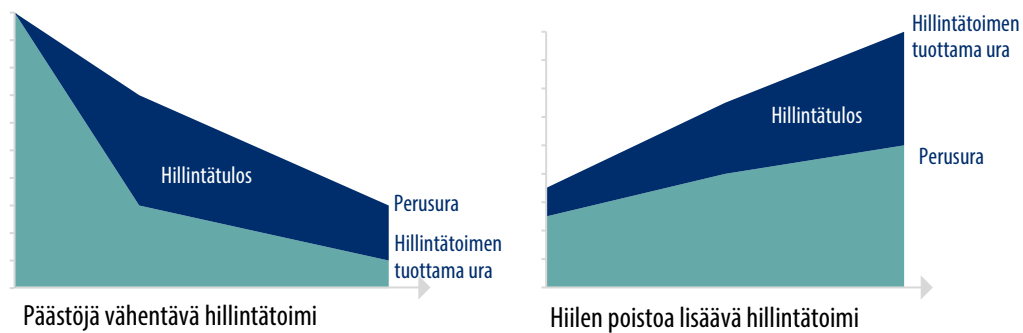
Vaihtoehtona hillintätoimikohtaisille perusurille ovat kansalliset standardoidut perusurat, esimerkiksi erityyppisille metsille, maatalousmaille ja kosteikoille eri puolilla Suomea. Tällaiset perusurat voisivat pohjautua esimerkiksi Suomen hiilineutraalisuustavoitteen toteuttamisen mallinnusta käsittelevässä HII SI-hankkeessa²⁹ luotuihin maankäyttö- ja maataloussektorin perusskenaarioihin (päivitettynä tuorein inventaariolaskentatiedoin), tarkennettuna huomioimaan alueelliset olosuhteet ja hillintätoimen tyypin. Kansallisen tason perusurien pohjalta tehdyissä hillintätulosten laskelmissa voi olla epävarmuuksia hillintätoimitason tilanteiden eroavaisuuksien vuoksi, mutta toisaalta kansallisen tason perusurat helpottaisivat hillintätulosten tuottajien työtä ja yhdenmukaistaisivat laskennan perusteita. Suomessa ei kuitenkaan ole toistaiseksi tehty päätöksiä kansallisista perusurista.

Kansainväliset ja kansalliset sertifiointiohjelmat ovat kehittäneet tarkempia menetelmiä ja työkaluja perusuran asettamiseen ja laskentaan, ja laskennassa huomioitaviin näkökohtiin (ks. luku 3.1.1.3.).

29 Koljonen, Tiina & al. 2021: Hiilineutraali Suomi 2035 – ilmasto- ja energiapolitiikan toimet ja vaikutukset (HII SI) <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-257-2> ja sen jatkoselvitys Koljonen, Tiina – Lehtilä, Antti – Honkatukia, Juha – Markkanen, Johanna, 2022: Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ilmasto- ja energiapoliittisten toimien vaikutusarviot: Hiilineutraali Suomi 2035 (HII SI) -jatkoselvitys <https://publications.vtt.fi/pdf/technology/2022/T402.pdf>

Kuviossa 3 on havainnollistettu perusuran ja hillintätoimen tuottamaa päästökehitystä, ja niiden erotuksena syntyviä hillintätuloksia.

Kuvio 3. Perusuran havainnollistus erityyppisissä hillintätoimissa

3.1.1.3 Vankka laskentamenetelmä

Päästövähennemien ja poistojen laskentaan tulee käyttää soveltuvia ja tunnustettuja laskentamenetelmiä, esimerkiksi kansainvälisten tai kansallisten sertifiointiohjelmien puitteissa kehitettyjä ja hyväksytyjä menetelmiä.

Asiaan liittyvä EU-sääntely

Komission hiilenpoistojen sertifiointia koskevan asetusehdotuksen mukaan hiilenpoistojen määrä on laskettava asianmukaisella, tarkalla, täydellisellä, johdonmukaisella ja vertailukelpoisella tavalla. Komissio ehdottaa, että sertifiointeihin hiilenpoistoihin sovelletaisiin ainoastaan komission kehittämiä tai hyväksymiä laskentamenetelmiä.

Komission ehdotus: EU:n hiilenpoistojen sertifiointi

Hiilenpoistot on laskettava asianmukaisella, tarkalla, täydellisellä, johdonmukaisella ja vertailukelpoisella tavalla. Laskennan epävarmuustekijät on raportoitava ja otettava huomioon, jotta voidaan vähentää hillintätuloksen yliarvioinnin riskiä. Hiiliviljelyn (sis. maatalous, metsät) aikaansaamat poistumat on laskettava tarkasti, jotta voidaan varmistaa laskennan laatu ja minimoida epävarmuus. Päästöjen ja poistojen satelliittiseurannassa ja paikan päällä tapahtuvassa seurannassa ja raportoinnissa on hyödynnettävä parhaalla mahdollisella tavalla saatavilla olevia kehittyneitä Euroopan Unionin ohjelmien tekniikoita ja varmistettava yhdenmukaisuus kansallisten kasvihuonekaasuinventaarioiden laskentamenetelmien kanssa.

Hillintätoimen on tuotettava hiilen poiston nettohyöty, joka lasketaan seuraavalla kaavalla:

$$\text{Hiilen poiston nettohyöty} = CR_{\text{baseline}} - CR_{\text{total}} - GHG_{\text{increase}} > 0$$

missä:

1. CR_{baseline} on perusuran mukaiset hiilenpoistot;
2. CR_{total} on hillintätoimen tuottamat hiilenpoistot;
3. GHG_{increase} on hillintätoimen toteuttamisesta johtuvat suorat tai välilliset kasvihuonekaasupäästöjen lisääntymiset (muut kuin hiiliviljelyn yhteydessä aiheutuvat biogeenisten hiilivarastojen muutokset).

Komissio esittää, ettei mahdollisia hillintätoimen tuottamia päästövähennyksiä sertifioida eikä lasketa mukaan nettohyötyyn, vaan ne voidaan esittää toimen oheishyötyinä.

Komissio aikoo kehittää itse laskentamenetelmiä, jotka täyttävät nämä yleiset kriteerit.

Hyvät käytännöt

Hillintätuloksen laskennassa hillintätoimen tuottamaa hyötyä verrataan aina perusuraan, eli hillintätuloksen määrä on se lisäinen ilmastohyöty, jonka hillintätoimi tuottaa perusuraan verrattuna. Tämä ilmaistaan yleensä hiilidioksidiekvivalenttitonneina (CO₂e). Hillintätoimen tuottamisesta aiheutuvat päästöt tulee aina vähentää hillintätuloksesta, esimerkiksi päästöt lannoitteen tai muun käytetyn tuotteen valmistuksesta ja käytöstä, kuljetuksista, käytetyistä polttoaineista, jne. Lisäksi metsätoimissa mahdolliset hiilinielun vähenemiset esimerkiksi osittaisista hakkuista tulee huomioida hillintätuloksen laskennassa.

Laatikko 4. Laskentamenetelmiin liittyvät hyvät käytännöt kansainvälisissä ohjeissa

Carbon Credit Quality Initiative (CCQI)

Päästövähennysten tai poistojen uskottava laskenta. Laskentamenetelmien tulee sisältää seuraavat elementit:

- a. Soveltamis- tai kelpoisuuskriteerit hillintätoimille
- b. Hillintätoimen rajojen (project boundary) määrittäminen
- c. Lisäisyyden määrittäminen
- d. Perusuran määrittäminen
- e. Päästövähennysten tai poistojen lisäysten kvantifiointi
- f. Seurantakäytännöt

ICVCM:n luonnos ilmastoyksiköiden laatukriteereiksi

Kasvihuonekaasupäästöjen vähennykset tai poistot hillintätoimesta on laskettava vankasti, käyttäen konservatiivisia lähestymistapoja, kattavaa tietoa ja luotettavia tieteellisiä menetelmiä.

Laskennassa tulee arvioida myös mahdollisen hiilivuodon suuruus (ks. kriteeri hiilivuodon välttämisestä) ja vähentää hiilivuoto hillintätuloksen määrästä.

Mikäli tietyille hillintätoimityypille ei löydy olemassa olevaa menetelmää soveltuvassa kansainvälisessä sertifiointiohjelmassa, Gold Standardin tai VCS:n yhteydessä on mahdollista kehittää uusi, valittuun hillintätoimityyppiin ja Suomen olosuhteisiin soveltuva laskentametodologia. Joissain tapauksissa voidaan hillintätuloksen laskennassa käyttää esimerkiksi IPCC:n hyväksymiä ja/tai kasvihuonekaasuinventaaariolaskentaan käytettäviä menetelmiä. Esimerkkejä kansallisista metsätoimien hillintätulosten laskentaan soveltuvista malleista ovat mm. Luken Motti- ja MELA-ohjelmistot, Itä-Suomen yliopiston Monsu-malli ja maaperän hiilitaseen laskennan YASSO-malli. Mikäli näitä malleja ja niiden sisältämiä käytetään, on kiinnitettävä erityistä huomiota perusuran laskentaan, hillintätoimen päästöjen huomiointiin ja konservatiivisten oletusten tekemiseen, jotta hillintätuloksen määrää ei yliarvioida. Näiden laskentamenetelmien soveltuvuus esimerkiksi EU:n hiilenpoistojen sertifiointiojelmaan tai muuhun valittuun sertifiointiojelmaan tulee tarkistaa ennen hillintätoimen toteuttamista.

Selvitys hillintätoimen kuvauksesta, minimikriteerien täyttämistä ja laskentamenetelmän avulla ennakkoon arvioiduista hillintätuloksista tulee kirjata selkeästi ja läpinäkyvästi hillintätoimikuvaukseen. Katso tarkemmat tiedot hillintätoimikuvaukseen sisällöstä luvusta 3.1.2.

Laatikko 5. Esimerkkejä laskentamenetelmistä eri hillintätoimityypeille

Tässä laatikossa on listattu esimerkkejä kansainvälisistä ja kansallisista sertifiointiohjelmista, joiden puitteissa on kehitetty ja hyväksytty laskentamenetelmiä eri hillintätoimityypeille. Sertifiointiohjelmat pyrkivät varmistamaan ohjelman minimikriteerien täyttymisen muun muassa laskentamenetelmien avulla. Hillintätulosten tuottajat ja ostajat ovat viime kädessä vastuussa siitä, että ne käyttävät sertifiointiohjelmaa, joka kattaa kaikki ilmastoyksiköiden minimikriteerit.

Gold Standard for the Global Goalsin (GS4GG) menetelmät³⁰

Laskentamenetelmiä mm. seuraaville hillintätoimityypeille:

- a. Metsät: metsitys ja uudelleenmetsittäminen³¹
- b. Maatalous: maaperän hiilensidonnan lisääminen³², karjan metaanipäästöjen vähentäminen³³, eroosiota vähentävien toimien vesihyödyt³⁴
- c. Hiilenpoisto: betonin karbonatisoitumisen edistäminen³⁵.

Lisäksi ohjeita ja työkaluja kestävän kehityksen vaikutusten laskennalle

Hyväksyy myös CDM-menetelmät ohjelman rajoitusten puitteissa (esim. energiatoimille rajoituksia)

30 Gold Standard: Standard Documents. <https://www.goldstandard.org/project-developers/standard-documents> Viitattu 16.12.2022

31 Afforestation/reforestation GHG emissions reduction & sequestration methodology

32 Soil organic carbon framework methodology (ja sen tarkemmat lisämetodologiat)

33 Reducing methane emissions from enteric fermentation in dairy cows through application of feed supplements

34 Water and erosion impact assessment of sustainable agricultural land management projects

35 Carbon sequestration through accelerated carbonation of concrete aggregate

Verified Carbon Standard (VCS):n menetelmät³⁶

Laskentamenetelmiä mm. seuraaville hillintätoimityypeille:

- a. Metsät: kiertoajan pidennys³⁷, metsän tuottavuuden parantaminen³⁸, metsänhoidon käytäntöjen parantaminen³⁹, hakkuiden vaikutusten vähentäminen⁴⁰
- b. Kosteikot: Lauhkeiden (temperate) alueiden ojitetun soiden vettäminen (ei suoraan soveltuva Suomen kontekstiin, mutta laskentamenetelmästä voi ottaa mallia).⁴¹

36 Verra, 2022: Methodologies. <https://verra.org/methodologies/> Viitattu 16.12.2022

37 Verra: Methodologies: VM0003 Methodology for Improved Forest Management through Extension of Rotation Age, v1.2 <https://verra.org/methodology/vm0003-methodology-for-improved-forest-management-through-extension-of-rotation-age-v1-2/>

38 Verra: Methodologies: VM0005 Methodology for Conversion of Low-productive Forest to High-productive Forest, v1.2 <https://verra.org/methodology/vm0005-methodology-for-conversion-of-low-productive-forest-to-high-productive-forest-v1-2/>

39 Verra: Methodologies: VM0012 Improved Forest Management in Temperate and Boreal Forests (LTPF), v1.2 <https://verra.org/methodology/vm0012-improved-forest-management-in-temperate-and-boreal-forests-ltpf-v1-2/>

40 Verra: VCS Methodology: VM0035 Methodology for Improved Forest Management through Reduced Impact Logging <https://verra.org/wp-content/uploads/2018/03/VM0035-RIL-C-Methodology-v1.0.pdf>

41 Verra: Methodologies: VM0036 Methodology for Rewetting Drained Temperate Peatlands v1.0 <https://verra.org/methodology/vm0036-methodology-for-rewetting-drained-temperate-peatlands-v1-0/>

- c. Maatalous: Maatalousmaan hiilensidonnän edistäminen⁴², typpilannoitteen käytön vähentäminen⁴³, karjan metaanipäästöjen vähentäminen⁴⁴, biohiilen käyttö maanparannusaineena⁴⁵
- d. Teolliset prosessit ja rakentaminen: asfaltinvalmistuksen päästöjen vähentäminen⁴⁶, betonielementtien valmistus rikkikorvikkeen avulla⁴⁷, hiilidioksidin hyödyntäminen betonintuotannossa (sekä hiilenpoisto että päästöjen vähentäminen)⁴⁸

Hyväksyy myös CDM-menetelmät ohjelman rajoitusten puitteissa (esim. energiatoimille rajoituksia)

42 Verra: Methodologies: VM0017 Adoption of Sustainable Agricultural Land Management, v1.0 <https://verra.org/methodology/vm0017-adoption-of-sustainable-agricultural-land-management-v1-0/>

43 Verra: Methodologies: VM0022 Quantifying N2O Emissions Reductions in Agricultural Crops through Nitrogen Fertilizer Rate Reduction, v1.1 <https://verra.org/methodology/vm0022-quantifying-n2o-emissions-reductions-in-agricultural-crops-through-nitrogen-fertilizer-rate-reduction-v1-1/>

44 Verra: Methodologies: VM0041 Methodology for the Reduction of Enteric Methane Emissions from Ruminants through the Use of Feed Ingredients, v2.0 <https://verra.org/methodology/reduction-of-enteric-methane-emissions/>

45 Verra: Methodologies: VM0044 Methodology for Biochar Utilization in Soil and Non-Soil Applications, v1.0 <https://verra.org/methodology/vm0044-methodology-for-biochar-utilization-in-soil-and-non-soil-applications-v1-0/>

46 Verra: Methodologies: VM0030 Methodology for Pavement Application using Sulphur Substitute, v1.0 <https://verra.org/methodology/vm0030-methodology-for-pavement-application-using-sulphur-substitute-v1-0/>

47 Verra: Methodologies: VM0031 Methodology for Precast Concrete Production using Sulphur Substitute, v1.0 <https://verra.org/methodology/vm0031-methodology-for-precast-concrete-production-using-sulphur-substitute-v1-0/>

48 Verra: Methodologies: VM0043 Methodology for CO2 Utilization in Concrete Production <https://verra.org/methodology/methodology-for-co2-utilization-in-concrete-production/>

Puhtaan kehityksen mekanismin (CDM) menetelmät (tarkista soveltuvuus)⁴⁹

Useita eri hillintätoimityyppejä, soveltuvuus tarkistettava, koska monet menetelmistä (esimerkiksi energia) on kehitetty kehittyvien maiden kontekstiin.

EU:n hiilenpoistojen sertifiointin menetelmät

Komissio on ehdottanut, että se kehittää laskentamenetelmät. Jos ja kun soveltuva komission kehittämä menetelmä on hyväksytty, suomalaisten hillintätoimien suositellaan ottavan ne käyttöön. EU:n sertifiointiohjelma saattaa myös hyväksyä tietyt muiden kansainvälisten ja itsenäisten sertifiointiohjelmien menetelmät.

Puro.earthin menetelmät⁵⁰

- a. Bioenergian hiilidioksidin talteenotto (BECCS), hiilidioksidin talteenotto suoraan ilmasta (DACCS)
- b. Biohiilen käyttö maanparannusaineena
- c. Karbonoidut rakennuselementit
- d. Puubiomassan hautaus
- e. Enhanced Rock Weathering, kehitteillä olevat uudet metodologiat.

Tulevat Pariisin sopimuksen 6.4 artiklan mekanismin menetelmät

Mekanismin valvontaelin tulee kehittämään ja/tai hyväksymään menetelmiä, ottaen soveltuvin osin huomioon CDM:n ja muiden sertifiointiohjelmien menetelmät.

49 United Nations Framework Convention on Climate Change: CDM Methodologies <https://cdm.unfccc.int/methodologies/index.html>

50 Puro.earth, 2021: Carbon Removal Methods. <https://puro.earth/carbon-removal-methods/>

3.1.1.4 Seuranta ja raportointi

Hillintätulosta tulee seurata valitun laskentamenetelmän mukaisesti ja seurantatulokset tulee raportoida läpinäkyvästi ja valitun laskentamenetelmän mukaisesti **seurantaraporttiin**. Seurantatulosten ja seurantaraportin tulee olla todennettavissa ja hillintätulosten ja perusuran laskennan tarkistettavissa riippumattoman todentajan toimesta. Katso tarkemmat tiedot seurantaraportin sisällöstä luvusta 3.1.3.

Asiaan liittyvä EU-sääntely

Komission hiilenpoistojen sertifiointia koskevan asetusehdotuksen mukaan hillintätoimea ja sen hiilenpoistoja ja päästöjä tulee seurata tarkasti, käyttäen parhaita käytettävissä olevia Euroopan Unionin ohjelmien alla kehitettyjä seurantajärjestelmiä ja hyödyntäen EU:n maankäyttösektoria koskevan ns. LULUCF-asetuksen⁵¹ käytäntöjä maankäyttösektorin poistojen seurannassa.

Komission ehdotus: EU:n hiilenpoistojen sertifiointi

Hillintätuloksen maa-aluetta ja sen hiilenpoistoja ja päästöjä tulee seurata tarkasti. Hiiliviljelyn (maatalous ja metsät) ja hiilen varastointituotteiden osalta LULUCF-asetus tarjoaa suunnitelman hiilidioksidin poistojen tarkkaan seurantaan ja raportointiin IPCC:n ohjeiden mukaisesti. LULUCF-asetuksessa vahvistetut säännöt kannustavat maankäytön seurantaan maantieteellisesti selkeästi, alhaisin kustannuksin ja oikea-aikaisesti esimerkiksi digitaalisten tietokantojen, paikkatietojärjestelmien (GIS) ja kaukokartoituksen avulla, mukaan lukien Copernicus Sentinel -satelliitit ja palvelut (esim. ilmasto- ja maapalvelut) tai kaupallisesti saatavilla olevat palvelut.

51 Asetus (EU) 2018/841: Maankäytöstä, maankäytön muutoksesta ja metsätaloudesta aiheutuvien kasvihuonekaasujen päästöjen ja poistumien sisällyttämisestä vuoteen 2030 ulottuviin ilmasto- ja energiapolitiikan puitteisiin sekä asetuksen (EU) N:o 525/2013 ja päätöksen N:o 529/2013/EU muuttamisesta. Euroopan Unionin virallinen lehti. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/841> Viitattu 2.12.2022

Hyvät käytännöt

Hillintätulosten toteutumista tulee seurata tarkasti ja kirjata tulokset seurantaraporttiin. Seurantaraportissa tulee selkeästi esittää hillintätoimen kyseisellä raportointikaudella (esimerkiksi yksi vuosi tai pidempi kausi) tuottamien hillintätulosten määrä **hiilidioksidiekvivalenttitonneina (t CO₂e)** ja laskennassa käytetyt parametrit, kuten päästökertoimet ja niiden lähteet (eriteltävä jatkuvasti seurattavat parametrit, vuosittain seurattavat parametrit ja hillintätoimen alussa kiinnitetyt parametrit). Hillintätulosten määrä tonneina CO₂e määrittää hillintätoimesta myytävien yksiköiden määrän.

Laatikko 6. Seurantaan ja raportointiin liittyvät hyvät käytännöt kansainvälisissä ohjeissa

Carbon Credit Quality Initiative (CCQI)

Keskeisten tietojen hillintätoimesta tulee olla julkisesti saatavilla, mukaan lukien seuranta- ja todentamisraportit. Seurantaraportin tulee sisältää mm. toistettavissa ja todennettavissa olevat päästövähennysten ja/tai poistojen laskelmat ja niihin liittyvät parametrit.

ICVCM:n luonnos ilmastoyksiköiden laatukriteereiksi

Kriteeri 10.1.4 seurantamenetelmistä sisältää mm. seuraavat vaatimukset:

- a. Seurantamenetelmä on määritelty kaikille parametreille, joita tarvitaan päästöjen vähennysten tai poistojen laskennassa
- b. Mittausten, näytteenoton, kolmansilta osapuolilta saatujen tietojen (esim. tutkimukset, tilastot, satelliittitiedot) tai oletusarvojen käyttöön liittyvät lähestymistavat ovat soveltuvia, vankkoja, tieteellisesti perusteltuja ja tilastollisesti edustavia
- c. Seurannassa toteutetaan laadunvarmistus- ja laadunvalvontatoimenpiteitä, kuten seurantatulosten vertailu muiden tietolähteiden kanssa.

Seurantakauden pituuden valinnassa tulee noudattaa valitun sertifiointiohjelman sääntöjä. Tyypillisesti hillintätoimen kehittäjä voi valita sopivan seurantakauden pituuden. Hillintätoimen kehittäjä laatii seurantaraportin ja toimittaa sen sertifiointiohjelman hyväksymälle riippumattomalle osapuolelle, joka tarkistaa seurantaraportin tietojen oikeellisuuden (ks. luku 3.1.1.7.), ja tarvittaessa esittää raporttiin korjausehdotuksia.

3.1.1.5 Pysyvyys

Ilmastoyksiköiden perustana olevien hillintätulosten tulisi olla lähtökohtaisesti pysyviä, jotta niistä on aidosti hyötyä ilmastonmuutoksen hillinnässä. Mahdollisia pysyvyysriskejä tulisi seurata ja hallita, ja mahdolliset hiilivarastojen vapautumiset ilmakehään tulisi korvata täysimääräisesti soveltuvalla korvausjärjestelmällä. Pysyvyys on tärkeä ominaisuus ilmastoyksiköille, joita käytetään päästöjen kumoamiseen tai kansallisten ilmastotavoitteiden pysyvään edistämiseen.

Asiaan liittyvä EU-sääntely

Komission hiilenpoistojen sertifiointia koskeva asetusehdotus sisältää kriteerin poistojen pysyvyydestä eli pitkän aikavälin varastoinnista (long-term storage).

Komission ehdotus: EU:n hiilenpoistojen sertifiointi

Sertifioitujen hiilenpoistojen voimassaolon tulisi riippua varastoinnin odotetusta kestosta ja tiettyyn hiilenpoistotoimeen liittyvistä erilaisista vapautumisriskeistä. Hillintätoimi, joka varastoi hiiltä geologisiin muodostumiin, antaa riittävän varmuuden varastoidun hiilen erittäin pitkästä, useiden vuosisatojen kestosta, ja sitä voidaan pitää pysyvänä. Maankäyttösektorin hillintätulokset ja hiilen varastointi tuotteissa ovat alttiimpia hiilen vapautumisriskille. Tämän riskin huomioimiseksi hiiliviljelyn ja tuotteisiin varastoinnin tuottamille hiilenpoistoille olisi asetettava viimeinen voimassaolopäivä, joka vastaa hillintätuloksen seurantajakson päättymistä. Tämän jälkeen hiilen oletetaan vapautuvan ilmakehään, ellei hillintätoimen kehittäjä osoita hiilivaraston ylläpitoa keskeyttömällä seurantatoiminnalla.

Maankäyttösektorin hillintätulosten pysyvyysriskin hallitsemiseksi olisi lisäksi otettava käyttöön asianmukaiset mekanismit mahdollisen hiilen vapautumisen käsittelemiseksi. Tällaisia mekanismeja voisivat olla mm. yksiköiden diskonttaus, yhteisuskurit tai yksiköiden tilit ja ennakkovakuutusmekanismit.

Hyvät käytännöt

Hyvien käytäntöjen mukaan hillintätuloksen tulisi olla mahdollisimman pysyvä, mahdollisia pysyvyysriskejä tulisi seurata ja hallita ja mahdolliset hiilivarastojen vapautumiset tasata täysimääräisesti. Parhaiden käytäntöjen mukaan pysyvyyden tulisi olla yli 100 vuotta. Maankäyttösektoria lukuun ottamatta hillintätoimien tuloksena syntyvät päästövähennykset ovatkin lähtökohtaisesti pysyviä ja poistot pitkäkestoisia. Eri sertifiointiohjelmissa on eri lähestymistapoja pysyvyyden määrittelyyn ja pysyvyysriskin hallintaan. Eroja on myös hillintätoimityyppien välillä ja usein menetelmäkohtaisesti. Käytettävä sertifiointiohjelma määrittelee hillintätulokselta vaadittavan pysyvyyden keston.

Sertifiointiohjelmien puitteissa on kehitetty erilaisia keinoja hallita maankäyttösektorin hillintätulosten pysyvyysriskiä, mm. ilmastoyksikköpuskureilla (engl. buffer pool), hillintätulosten peruuntumiseen liittyvällä vahingonkorvausvelvollisuudella (engl. liability) tai hillintätuloksen osittaisella hyvittämisellä (engl. partial crediting), jossa vain osalle tuotetuista hillintätuloksista myönnetään yksiköitä, pysyvyys huomioiden. Lisäksi on kehitetty väliaikaisia yksiköitä (engl. temporary credits), jotka tulee uusia niiden voimassaolon loputtua.

Hillintätoimen kehittäjän tulee toimea suunnitellessaan arvioida sen tuottamien hillintätulosten pysyvyys ja niiden peruuntumisen riskit (sekä ihmistoiminnasta johtuvat riskit että luonnontuhojen aiheuttamat riskit).

Laatikko 7. Pysyvyyteen liittyvät hyvät käytännöt kansainvälisissä ohjeissa

Carbon Credit Quality Initiative (CCQI)

CCQI arvioi eri sertifiointiohjelmien soveltamia lähestymistapoja pysyvyyteen liittyvien riskien vähentämiseksi ja pysyvyyden peruutumisen tasaamiseksi. Lähestymistavan perusteellisuus on ratkaisevan tärkeää peruutusriskien asianmukaisessa käsittelyssä. Keskeisiä tekijöitä ovat peruutusvastuun määrittäminen, aikaväli jonka aikana peruutusten tapahtumista seurataan ja kirjataan, korvataanko vapautumiset ja miten, ja ovatko korvausmekanismit riittävän vahvoja kattamaan myös luonnontuhot.

CCQI:n pisteytysjärjestelmässä eri pysyvyyden pituudet saavat eri pistemäärät:

- a. Pysyvyys vähintään 100 vuotta: 4 pistettä
- b. Pysyvyys vähintään 60 vuotta: 3 pistettä
- c. Pysyvyys vähintään 30 vuotta: 2 pistettä
- d. Lyhyempi pysyvyys: 1 piste.

ICVCM:n luonnos ilmastoyksiköiden laatukriteereiksi

Kasvihuonekaasupäästöjen vähennykset tai poistot hillintätoimista ovat pysyviä, tai jos niillä on vapautusriski, vapautumiset on korvattava täysimääräisesti. Vapautumiset tasataan joko hillintätoimen toteuttajan toimesta (jos vapautumiset olisivat olleet vältettävissä) tai ilmastoyksikköpuskureilla sertifiointiohjelman toimesta (väistämättömät vapautumiset). Lisätietoja ICVCM:n "Assessment Framework"-luonnoksen taulukosta 45.

Esimerkiksi metsä- ja maataloustoimissa 100 vuoden pysyvyyttä on haastavaa saavuttaa. Pysyvyyskriteerin täyttymiseksi metsiin liittyvän hillintätoimen kehittäjän täytyy laatia suunnitelma luonnontuhojen (kuten tuuli-, lumi-, hyönteis- ja palotuhojen) ennaltaehkäisystä ja niihin varautumisesta sekä laskea arvio niiden aiheuttamasta hiilihäviöstä, mikä huomioidaan esimerkiksi puskurina tai siten, ettei kaikille hillintätuloksille myönnetä ilmastoyksiköitä, sertifiointiohjelmasta riippuen. Maatalouteen liittyvissä hillintätoimissa tulee huomioida maatalousmaan hiilensidonnan pysyvyys ja tehdä suunnitelma pysyvyyden varmistamiseksi mahdollisuuksien mukaan.

Metsän- tai maanomistajan täytyy sitoutua hillintätoimeen määritellyn pysyvyyden ajaksi ja vaatimus koskee myös mahdollisia hillintätoimen aikana tapahtuvia omistajanvaihdoksia.

Mikäli hillintätuloksen pysyvyydestä voidaan varmistua vain esimerkiksi 20 vuodeksi, jokin sertifiointiohjelmista myöntää ”väliaikaisia” yksiköitä, joiden ostajia edellytetään hankimaan uusia yksiköitä väliaikaisten yksiköiden voimassaolon umpeuduttua, tai ostaa useampi yksikkö samanaikaisesti pysyvyyseriskin hallitsemiseksi. EU:n hiilenpoistojen sertifiointia koskevan asetusehdotuksen sisältämästä vaatimuksesta rajata tiettyjen hiilenpoistojen voimassaoloaika niiden seurantakauden pituuteen tulee myös lisäohjeistusta.

3.1.1.6 Hiilivuodon välttäminen

Vapaaehtoisten ilmastotekojen ei tulisi aiheuttaa kasvihuonepäästöjen kasvua tai hiilinielun pienenemistä toisaalla eli toiminnan rajojen ulkopuolella. Hiilivuoto ei ole relevantti kaikissa hillintätoimityypeissä, mutta erityisesti metsä- ja maankäyttösektorin hillintätoimissa sen riski tulee ottaa huomioon.

Asiaan liittyvä EU-sääntely

Komission hiilenpoistojen sertifiointia koskevan asetusehdotuksen mukaan hiilivuoto tulee huomioida hillintätuloksen laskennassa maankäyttösektorin hillintätoimissa (ns. hiiliviljely). Ajatuksena on, että komissio kehittää tulevana vuosina menetelmiä, jotka sisältänevät tarkempia ohjeita myös hiilivuodon välttämiseen.

Komission ehdotus: EU:n hiilenpoistojen sertifiointi

Hiiliviljelyssä metsiin sidotun hiilen tai suon vettämisen tuottaman hillintätuloksen tulee olla suurempi kuin epäsuorat hiilivuodosta johtuvat maankäytön muutoksen aiheuttamat päästöt.

Hyvät käytännöt

Esimerkiksi metsien kiertoajan pidentäminen tai metsän suojelu ei saisi aiheuttaa hakuiden siirtymistä muualle. Tätä on kuitenkin käytännössä mahdotonta täysin välttää. Kansainvälisissä standardeissa (esim. VCS) on käytetty Pohjois-Amerikassa alueellista puu-markkinoiden joustavuuden arviointia metsätoimiin liittyvän hiilivuodon suuruuden (tCO₂) arviointiin.

Laatikko 8. Hiilivuodon välttämiseen hyvät käytännöt kansainvälisissä ohjeissa

Carbon Credit Quality Initiative (CCQI)

Hiilivuoto on kasvihuonekaasupäästöjen tai -poistojen nettomuutos, joka johtuu hillintätoimesta, mutta tapahtuu kyseisen toimen rajojen ulkopuolella. Tällaisia ovat esimerkiksi epäsuorat päästövaikutukset hillintätoimen arvoketjussa tai rebound-vaikutukset.

Hiilivuodon arviointi tulisi tehdä tieteeseen perustuen ja konservatiivisesti, ottaen huomioon lähestymistapojen, oletusten, parametrien, tietolähteiden ja muiden tekijöiden valinnan.

Hiilivuotoa arvioitaessa tulee määrittää, missä määrin epäsuorat vaikutukset, kuten vääristyneet kannustimet, rebound-vaikutukset tai ”markkinoiden vuoto” (esim. metsäkadon vähentäminen yhdellä alueella voisi johtaa metsäkadon lisääntymiseen muilla alueilla) ovat olennaisia, ja jos ovat, miten ne otetaan huomioon.

ICVCM:n luonnos ilmasto-yksiköiden laatukriteereiksi

Askel 1: Arvioidaan hillintätoimiin liittyvät mahdolliset hiilivuotoriskit. Tunnistetaan mahdolliset hiilivuodon lähteet ja tavat.

Askel 2: Selvitys siitä, miten hiilivuotoa minimoidaan esimerkiksi valitun laskentametodologian sääntöjen puitteissa, ja miten hiilivuoto otetaan huomioon hillintätulosten laskennassa (huomioiden konservatiivisuus).

EU:n alueella tai Suomessa vastaavaa markkinapohjaista arviointia ei ole tehty. Globaalien hiilivuotoa koskevien tutkimusten perusteella on kuitenkin todettu, että mahdollinen hiilintätoimikohtainen hiilivuoto vaihtelee suuresti (-10–100 % hiilintätoimen tuottamasta hyödystä) ja on keskimäärin 40 % metsäsektorin hiilintätoimissa Suomen ilmastopaneelin raportin mukaan⁵². Mikäli tarkempaa tietoa hiilivuodon riskin suuruudesta ei ole käytettävissä, voidaan metsätoimissa, joissa on selkeä hiilivuodon riski, käyttää 40 % keskiarvoa (eli vähentää hiilintätuloksesta 40 % lopullisen hiilintätuloksen laskemiseksi). Hiilivuodon laskennasta on odotettavissa lisäohjeistusta myös EU:n hiilenpoistojen sertifiointiohjelman tulevaisuuden laskentametodologioissa.

3.1.1.7 Aitous, riippumaton todentaminen ja sertifiointi

Hillintätuloksen **aitous** tarkoittaa sitä, että päästövähennys tai hiilenpoisto on toteutunut ennen kuin sitä koskeva yksikkö lasketaan liikkeelle ja yksikön ostaja käyttää sen (esimerkiksi ilmastoväittämän esittämiseen). Jotta yksikkö voidaan laskea liikkeelle, hillintätulosten määrän ja minimikriteerien täyttymisen tulee olla pätevän kolmannen osapuolen **todentama**. Yksiköiden laadun varmistamiseksi on kehitetty **sertifiointiohjelmiä**, joiden puitteissa todennetaan ja sertifioidaan, että hiilintätoimet ja niiden tuottamat hiilintätulokset täyttävät ohjelman kriteerit.

Asiaan liittyvä EU-sääntely

EU:n sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin ei-sitovan tulkinta- ja soveltamisohjeen mukaan hiilenpoistoja koskevien väittämien tulee olla **aitoja**, luotettavia, läpinäkyviä, raportoitavia, valvottavia, **todennettavia**, **uskottavia** ja **sertifioituja**, ne

52 Suomen ilmastopaneeli, 2022: Metsät ja ilmasto: Hakkuut, hiilinielut ja puun käytön korvaushyödyt <https://www.ilmastopaneeli.fi/wp-content/uploads/2022/05/ilmastopaneelin-raportti-3-2022-metsat-ja-ilmasto-hakkuut-hiilinielut-ja-puun-kayton-korvaushyodyt.pdf>

eivät saisi heikentää päästöjä aiheuttavilla aloilla toteutettavia lyhyen aikavälin päästövähennystoimia ja niillä olisi taattava täydentävyys ja varmistettava, että hiilenpoistot otetaan asianmukaisesti huomioon kansallisissa kasvihuonekaasuinventaariorissa^{53,54}

Komission hiilenpoistojen sertifiointia koskevan asetusehdotuksen mukaan riippumattoman osapuolen tulee **todentaa** ja **sertifioida komission hyväksymän sertifiointiohjelman** puitteissa, että hiilenpoistot ovat EU:n hiilenpoistojen sertifiointiohjelman QU.A.L.I.TY-kriteerien ja komission hyväksymien laskentamenetelmien mukaisia.

Komission ehdotus: EU:n hiilenpoistojen sertifiointi

Riippumattoman kolmannen osapuolen tulee todentaa hiilenpoistojen laskentatapa ja QU.A.L.I.TY-kriteerien täyttyminen sertifiointiprosessin uskottavuuden ja luotettavuuden varmistamiseksi. Hiilenpoistot sertifioidaan komission hyväksymän sertifiointiohjelman puitteissa (hyväksytyt sertifiointiohjelmat valitaan myöhemmin). Valittavien sertifiointiohjelmien tulisi olla sellaisia, joilla on avoimesti saatavilla olevat ja vankat säännöt ja menettelyt hillintätoimien arviointiin (mukaan lukien riippumattomien todentajien akkreditointi), jotta ohjelmat eivät hyväksy heikkolaatuisia poistoja. Sertifiointiohjelmien hyväksymien todentajien tulee olla akkreditoitu kansallisen akkreditointiorganisaation toimesta, asetuksen (EC) 765/2008⁵⁵ mukaisesti.

53 Kansalliset kasvihuonekaasuinventaariorit perustuvat UNFCCC:n raportointiohjeisiin ja IPCC:n menetelmäohjeisiin. Kyseessä on koko maan kattava inventaarior, johon käytetään siihen soveltuvia, ko. kansainvälisten ohjeistusten mukaisia laskentamenetelmiä. Inventaarioriden lähtötietolähteinä ovat esimerkiksi hallinnolliset aineistot, tilastot, kyselyt tai muut otannat. Inventaarioroon ei ole menetelmällisesti mahdollista lisätä yksittäisen toimijan tekemän hillintätoimen päästövähennys- tai poistumien lisäyksen vaikutusta toimijan näin pyytäessä, vaikkakin tarkoituksenmukaista onkin, että hillintätuloksia tuottava toiminta näkyy mahdollisimman hyvin koko maan kattavassa inventaariorissa.

54 Komission tiedonanto 2021/C 526/01: Ohjeet sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY tulkintaa ja soveltamista varten, s.77. Euroopan Unionin virallinen lehti 29.12.2021 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2021.526.01.0001.01.FIN Viitattu 16.11.2022

55 Asetus (EY) N:o 765/2008: tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevista vaatimuksista ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 339/93 kumoamisesta. Euroopan unionin virallinen lehti. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0765&from=EN> Viitattu 12.12.2022

Hyväksyttävien sertifiointiohjelmien olisi toimittava luotettavien ja avoimien sääntöjen ja menettelyjen pohjalta, ja niiden olisi varmistettava tarkkuus, luotettavuus, eheys ja alkuperän kiistämättömyys sekä suojaus toimijoiden toimittamien tietojen ja tietojen petoksilta. Niiden olisi myös varmistettava todennettujen yksiköiden oikea kirjanpito, erityisesti välttämällä kaksoislaskentaa (kaksinkertaista liikkeellelaskua ja käyttöä). Tätä varten Komissiolle olisi siirrettävä valtuudet hyväksyä täytäntöönpanosäädöksiä, mukaan lukien riittävät luotettavuutta, avoimuutta, kirjanpitoa ja riippumatonta tilintarkastusta koskevat standardit, joita sertifiointiohjelmissä on sovellettava. Sertifiointiohjelmien olisi myös perustettava ja ylläpidettävä keskenään yhteensopivat julkiset rekisterit yksiköille, jotta varmistetaan yksiköiden avoimuus ja täydellinen jäljitettävyys ja vältetään petosten ja kaksinkertaisen laskennan riski.

Hillintätoimille olisi tehtävä ensimmäinen todennus ennen niiden toteuttamista, jotta varmistetaan, että ne ovat kriteerien mukaisia, ja niistä syntyvät hiilenpoistot on laskettu oikein. Hillintätoimille olisi myös tehtävä määräajoin uudelleensertifiointitarkastuksia, joilla varmistetaan, että syntyneet hillintätulokset ovat vaatimusten mukaisia. Tätä varten komissio on laatimassa toimeenpanosäädöksiä, joilla määritellään prosessin tekniset yksityiskohdat ja vähimmäistiedot.

Hyvät käytännöt

Aitous: Hyvien käytäntöjen mukaan hillintätulosten tulee edustaa todellisia päästövähennyksiä tai hiilenpoistoja eli olla aitoja.

Riippumaton todentaminen: Hillintätoimet ja -tulokset on todennettava riippumattoman kolmannen osapuolen toimesta (validointi ja verifiointi).

Sertifiointi: Hillintätulokset tulee sertifioida sertifiointiohjelman puitteissa. Ohjelmalla tulee olla tehokas hallinto, jolla varmistetaan läpinäkyvyys, vastuuvollisuus ja yksiköiden laatu.

Laatikko 9. Todellisuuden, riippumattomaan todentamiseen ja sertifiointiin liittyvät hyvät käytännöt kansainvälisissä ohjeissa

Carbon Credit Quality Initiative (CCQI)

Vankka akkreditoidun kolmannen osapuolen toimesta tapahtuva todentaminen. Todentajan akkreditointi on tehty käytettävän sertifiointiohjelman (esim. VCS, Gold Standard) tai International Accreditation Forum (IAF) jäsenen toimesta (Suomessa FINAS, www.finas.fi).

Hillintätulosten todentaminen niiden toteutumisen jälkeen (ex post) varmistaa, että päästövähennykset tai poistot ovat todella tapahtuneet, ennen kuin ilmastoyksiköt myönnetään ja niitä käytetään väittämiin.

Jotkin kansainväliset sertifiointiohjelmat myöntävät ex ante -tyyppisiä yksiköitä päästövähennyksille tai poistoille, joiden odotetaan tapahtuvan tulevaisuudessa, ja sallivat näiden yksiköiden myynnin ennakkoon. Ennakkoon myönnettyihin yksiköihin liittyy merkittävä riski, että niiden määrä ylittää hillintätoimen todellisuudessa tuottamat päästövähennykset tai poistot. Näin voi tapahtua, jos hillintätoimi keskeytetään tai sen suorituskyky on odotettua heikompi. Vaikka nämä ohjelmat ovatkin kehittäneet lähestymistapoja liiallisen liikkeeseenlaskun hallitsemiseksi, liittyy ex ante -yksiköiden käyttöön edelleen merkittäviä epävarmuuksia. Siksi parhaiden käytäntöjen yleisenä periaatteena ei suositella ennakkoon liikkeelle laskettavien yksiköiden käyttämistä päästöjen kumoamistarkoituksiin.

ICVCM:n luonnos ilmastoyksiköiden laatukriteereiksi

Vankka riippumaton kolmannen osapuolen todentaminen (validointi ja verifiointi) tarvitaan hillintätulosten laadun varmistamiseksi.

Sertifiointiohjelman on hallinnoitava tai käytettävä rekisteriä hillintätoimien ja yksiköiden yksilöimiseksi, kirjaamiseksi ja seuraamiseksi, jotta yksiköt voidaan tunnistaa turvallisesti ja yksiselitteisesti.

Esimerkiksi metsätoimissa aitoudella tarkoitetaan sitä, että metsän hiilensidonnän lisäys tai päästöjen väheneminen on toteutunut ja todennettavissa. Hillintätuloksen tuottaja voi kuitenkin tehdä ostajan kanssa yksiköistä esimerkiksi ennakkosopimuksia, joissa ostaja voi maksaa (osan) yksiköistä etukäteen. Joissain sertifiointiohjelmissa lasketaan tietyin ehdoin liikkeelle ”ennakkoyksiköitä” tulevien hillintätulosten arvioituun määrän perustuen. Ostajan tulisi kuitenkin käyttää yksiköihin perustuvien väittämien osalta vain aitoja, toteutuneita ja todennettuja hillintätuloksia edustavia yksiköitä.

Todentamisella tarkoitetaan tässä sekä hillintätoimen kuvauksen ja alustavan laskennan oikeellisuuden todentamista (validointi) hillintätoimikuvausdokumentin perusteella sekä käynnissä olevan hillintätoimen toteutuneiden päästöjen hillintätulosten seurantaan perustuvan laskennan todentamista (verifiointi) seurantaraportin perusteella. Hillintätoimikuvausdokumentin todentaminen toteutetaan tyypillisesti vain kerran hillintätoimen alussa (uudelleenvalidointi saatetaan tarvita, jos toimen toteuttaminen muuttuu merkittävästi sen käynnistyttyä). Seurantaraportin todentaminen toteutetaan tyypillisesti vuoden välein, mutta myös lyhemmät tai pidemmät seurantajaksot ovat mahdollisia. Lisää tietoa hillintätoimikuvausdokumentin ja seurantaraportin sisällöstä ja niihin liittyvästä todentamisesta on luvuissa 3.1.2. ja 3.1.3..

Sertifioinnilla tarkoitetaan tässä sertifiointiohjelman akkreditoiman todentajan lausuntoa minimikriteerien täyttymisestä, jonka perusteella sertifiointiohjelmat laskevat liikkeelle sertifioituja yksiköitä ja kirjaavat ne rekisteriin.

3.1.1.8 Kaksoislaskennan välttäminen

Kaksoislaskennan välttämiseen liittyy erilaisia tilanteita. Kaksinkertaisen liikkeellelaskun ja käytön välittäminen tarkoittaa, ettei samaa yksikköä lasketa liikkeelle esimerkiksi eri sertifiointiohjelmien kautta tai käytetä useampaan kertaan eri ostajien toimesta. Kaksinkertaisen hyväksiluvun välttäminen tarkoittaa, ettei ilmastoyksikön perustana olevia hillintätuloksia hyväksiluetä useampaan kuin yhteen tavoitteeseen. Kaksoislaskennan välttäminen valtion ja ei-valtiollisen toimijan välillä edellyttäisi joko, ettei kyseisiä päästöjä lasketa osaksi valtion tavoitetta tai että valtio tekee niihin liittyen ns. vastaavan mukautuksen (engl. corresponding adjustment)⁵⁶ ja poistaa ne oman ilmastotavoitteensa toteutumiseen liittyvästä kirjanpidosta.

⁵⁶ Lue lisää vastaavista mukautuksista ja kaksoislaskennan välttämisestä raportista Laininen Jenni – Ahonen Hanna-Mari – Laine Anna – Kulovesi, Kati, 2022: Vapaaehtoisiin päästökompensaatioihin liittyvät erityiskysymykset. Ympäristöministeriön julkaisuja 9/2022.

Asiaan liittyvä EU-sääntely

Komission hiilenpoistojen sertifiointia koskevan asetusehdotuksen ja sen valmisteluaineistossa kaksoislaskentaa käsitellään eri näkökulmista. Petokseksi (engl. fraud) luokitellaan tilanne, jossa samaa hillintätulosta vastaan myönnettäisiin useampi yksikkö joko saman sertifiointiohjelman puitteissa tai jossa sama hillintätoimi on rekisteröity kahteen eri ohjelmaan. Ehdotuksessa todetaan, että sertifiointiohjelmien tulisi perustaa ja käyttää keskenään yhteensopivia rekistereitä mm. kaksoislaskennan välttämiseksi. Ehdotuksessa todetaan myös, että komissiolla tulisi olla toimivalta asettaa toimeenpanosääntöjä koskien rekisterien toimintaa ja yhteensopivuutta koskevia standardeja ja teknisiä sääntöjä.

Komission ehdotuksessa sivutaan myös vastaavien mukautusten tarvetta kaksinkertaisen hyväksiluvun välttämiseksi. Komission mukaan vastaavien mukautusten tarpeesta vapaaehtoisilla hiilimarkkinoilla ilmastoväittämien yhteydessä käydään parhaillaan vilkasta keskustelua. Sen mukaan vastaavan mukautuksen tarve riippuu tavoitteen ja väittämän laadusta ja kattavuudesta ja vastaava mukautus saattaisi olla tarpeen, jos ilmastoyksikköä käytetään päästöjen kumoamiseen yhden tavoitteen saavuttamiseksi tilanteessa, missä sen perustana olevat hiilenpoistot lasketaan mukaan toisen tavoitteen saavuttamiseen. Sen sijaan vastaava mukautus ei näyttäisi olevan tarpeen esimerkiksi silloin, kun hiilenpoisto lasketaan suoraan ainoastaan yhteen, esimerkiksi yrityskohtaiseen, tavoitteeseen eikä sitä käytetä kumoamaan useampaan tavoitteeseen liittyviä päästöjä.

EU-lainsäädäntö ei tällä hetkellä mahdollista jäsenmaille vastaavien mukautusten tekemistä.

Hyvät käytännöt

Laatikko 10. Kaksoislaskentaan liittyvät hyvät käytännöt kansainvälisissä ohjeissa

Carbon Credit Quality Initiative (CCQI)

Vältä kaksinkertaista liikkeellelaskua

- a. Vältä hillintätoimen kaksinkertaista rekisteröintiä
- b. Vältä epäsuoraa päällekkäisyyttä hillintätoimien välillä. Päällekkäisyyttä voi esiintyä esimerkiksi silloin, kun saman tuotteen tai palvelun tuotantoon ja/tai kulutukseen osallistuvat eri tahot vaativat yksiköitä samoista päästövähennyksistä tai poistoista.

Vältä kaksinkertaista käyttöä

Vältä kaksinkertaista hyväksilukua

- a. Isäntämaan NDC:n kanssa
- b. Velvoittavien kansallisten päästövähennysohjelmien kanssa

ICVCM:n (luonnos) periaate

Hillintätuloksia ei saa laskea kahteen kertaan, eli ne otetaan huomioon vain kerran ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Kaksoislaskenta kattaa kaksinkertaisen liikkeellelaskun (double issuance), kaksinkertaisen hyväksiluvun (double claiming) ja kaksinkertaisen käytön (double use).

Sertifiointiohjelmat pyrkivät välttämään yksiköiden kaksinkertaisen liikkeellelaskun ja käytön rekistereillä, jonne kirjataan hillintätulokset ja keskeiset niitä koskevat tiedot, mukaan lukien sarjanumero. Kaksinkertaista käyttöä pyritään välttämään mitätöimällä käytetyt yksiköt siirtämällä ne mitätöintitilille tai muulla tavoin estetään niiden uudelleenkäyttö.

Kaksinkertainen hyväksiluku voidaan välttää asianmukaisilla väittämillä⁵⁷:

- Yksiköitä, joiden perustana olevia hillintätuloksia ei lasketa minkään maan tavoitteiden seurantaan ja tilipitoon voidaan käyttää kumoutumisväittämiin. Nämä yksiköt voivat perustua:
 - hillintätuloksiin, jotka eivät ole kansallisen kasvihuonekaasuinventaarion tai maan kansallisen tavoitteen piirissä (tällä hetkellä esimerkiksi biohiilen käyttö maanparannusaineena, hiilen tekninen talteenotto ja varastointi⁵⁸);
 - hillintätuloksiin, jotka ovat isäntämaan valtuuttamia. Valtuutuksella isäntämaa sitoutuu tekemään vastaavan mukautuksen kansalliseen päästötaseeseensa, osana Pariisin sopimuksen kaksivuotisraportointia, ja siten jättämään mukautetut hillintätulokset laskematta hyväksi kansallisen tavoitteensa seurantaan ja tilinpitoon.
- Yksiköitä, joiden perustana olevat hillintätulokset lasketaan hyväksi maiden tavoitteiden seurantaan ja tilipitoon, voidaan käyttää kansallisiin ilmastotukiväittämiin (ks. Laatikko 15).

3.1.1.9 Merkittävän haitan välttäminen (DNSH-periaate)

Hillintätoimessa tulisi minimoida ja mahdollisuuksien mukaan välttää kokonaan negatiivisten ympäristöllisten, taloudellisten tai sosiaalisten vaikutusten tuottaminen. Hillintätoimi ei saa vaarantaa kestävään kehitykseen liittyviä arvoja, kuten luonnon monimuotoisuutta tai sosiaalisia ja kulttuurisia arvoja. Hillintätoimen ympäristö- ja sosiaaliset vaikutukset täytyy huomioida toimen suunnittelussa ja toimeenpanossa.

Asiaan liittyvä EU-sääntely

Merkittävän haitan välttämiseksi (DNSH) on EU-tasolla ohjeistusta ympäristötavoitteiden osalta esimerkiksi kestävä rahoituksen sääntelyä koskevassa taksonomia-asetuksessa. Ei merkittävää haittaa -periaatteen kriteereistä voi lukea lisätietoja ympäristövaikutusten osalta Suomeksi mm. SYKE:n sivuilta⁵⁹. Tähän liittyvää sääntelyä on luvassa myös komis-

57 Laininen Jenni – Ahonen Hanna-Mari – Laine Anna – Kulojesi, Kati, 2022: Vapaaehtoiseihin päästökompensatioihin liittyvät erityiskysymykset. Ympäristöministeriön julkaisu 9/2022.

58 Kasvihuonekaasuinventaariorissa on kuitenkin mukana hiilidioksidin talteenotto, siirto ja varastointi PCC:ksi (Precipitated Calcium Carbonate). PCC:hen siirretty ja siinä talteenotettu hiili vähennetään polttoeräisistä päästöistä inventaariolaskennassa.

59 Suomen ympäristökeskus SYKE, 2022: Ei merkittävää haittaa -periaatteen soveltaminen Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman hankkeissa. 2.5.2022 https://www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Ei_merkittavaa_haittaa_periaate. Viitattu 16.12.2022

sion ehdottamassa yritys vastuulainsäädännössä, joka säätäisi yrityksille asianmukaisen huolellisuuden velvoitteen oman, tytäryhtiöiden ja vakiintuneiden liikekumppaneiden toiminnasta aiheutuvien haitallisten ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten tunnistamiseen, ehkäisemiseen, lieventämiseen ja korjaamiseen sekä toteutettujen toimenpiteiden seurantaan⁶⁰. Komission ehdotus yritysten kestävyysraportoinnista voi myös tuoda uusia vaatimuksia yritysten muiden kuin taloudellisten tietojen raportointiin. Näiden kehitystä kannattaa seurata tarkasti.

Komission ehdotus: EU:n hiilenpoistojen sertifiointi

Hiilenpoistoille on aiheellista vahvistaa kestävyysvaatimukset sen varmistamiseksi, että hiilenpoistotoimilla on neutraali vaikutus kestävä kehityksen tavoitteisiin tai ne tuottavat oheishyötyjä kestävä kehityksen tavoitteille eli ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja siihen sopeutumiseen, biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojeluun ja ennallistamiseen sekä veden kestävä käyttöön ja suojeluun, siirtymisessä kiertotalouteen sekä saastumisen ehkäisemiseen ja valvontaan.

Näiden kestävyysvaatimusten tulisi ottaa paikalliset olosuhteet huomioon, ja perustuttava komission delegoituun asetukseen (EU) 2021/213928 perustuviin teknisiin, Ei merkittävää haittaa -seulontakriteereihin, jotka koskevat metsätaloustoimintaa ja hiilidioksidin maanalaista pysyvää geologista varastointia, sekä metsä- ja maatalouden biomassaraaka-aineen kestävyyskriteereistä, joista on säädetty Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/2001 29. artiklassa.

Käytännöt, jotka aiheuttavat haitallisia vaikutuksia biologiselle monimuotoisuudelle, kuten metsien monokulttuurit, eivät saa olla sertifiointikelpoisia.

60 Työ- ja elinkeinoministerio, 2022: Euroopan komissio julkaisi ehdotuksen EU:n yritys vastuulainsäädännöstä. Tiedote 23.2.2022. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/euroopan-komissio-julkaisi-ehdotuksen-eu-n-yritysvastuulainsaadannosta> Viitattu 16.12.2022

Hyvät käytännöt

Hyvien käytäntöjen mukaan hillintätoimen mahdolliset ympäristö- ja sosiaaliset riskit ja haitat tulee arvioida ja toteuttaa toimia mahdollisten riskien ja haittojen välttämiseksi, minimoimiseksi ja kompensoimiseksi (engl. environmental and social safeguards). Hillintätoimen toteuttajan tulee kehittää ja toteuttaa ympäristö- ja sosiaalisten vaikutusten hallintasuunnitelma ja seurantajärjestelmä, ja raportoida mahdollisista riskeistä ja haitoista ja niiden hallintatoimista. Parhaiden käytäntöjen mukaan vaikutusarvio ja seurantaraportti tulee todentaa riippumattoman tahon toimesta.

Jotkin riippumattomat sertifiointiohjelmat kuten GS4GG⁶¹, sekä ICVCM:in ohjeluonnos (dokumentti Assessment Framework, kappale 7.1 Robust environmental and social safeguards)⁶² tarjoavat lisäohjeita sosiaalisten ja ympäristöriskien ja -haittojen arvioinnista, minimoinnista ja hallinnasta. Ne viittaavat myös kansainvälisiin ohjeisiin, kuten IFC:n laajasti käytössä oleviin standardeihin (IFC Environmental and Social Performance Standards). Lisäksi esimerkiksi UN-REDD -ohjelmassa⁶³ on kehitetty kansainvälisiä sosiaalisten ja ympäristöriskien arvioinnin ja hallinnan työkaluja metsäkadon vähentämistoimille, kuten Safeguarding People and Nature in REDD+ -ohjeistus⁶⁴. Näitä työkaluja voi soveltuvin osin hyödyntää myös suomalaisissa maankäyttösektorin hillintätoimissa.

Hillintätoimen kehittäjän tulisi osallistaa paikallisyhteisöjä ja sidosryhmiä sekä hillintätoimen suunnittelussa että toimeenpanossa. Osallistaminen on erityisen tärkeää sellaisten hillintätoimien suunnittelussa ja toimeenpanossa, joilla saattaa olla merkittäviä sosiaalisia tai ympäristövaikutuksia. Kuulemisessa tulisi antaa paikallisille ja asianomaisille sidosryhmille mahdollisuus ilmaista huolensa ja vaatia oikeudenmukaista kohtelua ja tarvittaessa hakea hyvitystä tai korvausta. Lisäksi hyviin käytäntöihin kuuluu palautemekanismin perustaminen, palautteen huomioiminen hillintätoimen toimeenpanossa, sekä hillintätoimesta tiedottaminen. Hillintätoimen suunnittelussa tulisi kuitenkin lähtökohtaisesti välttää tämän tyyppisen haitan aiheuttamista, eli merkittävää haittaa aiheuttavaa hillintätoimea ei tulisi toteuttaa.

61 Gold Standard, 2017: Safeguarding Principles Procedure. https://www.goldstandard.org/sites/default/files/documents/2017_02_gs4gg_safeguarding_principles_procedure_for_consultation.pdf Viitattu 16.12.2022

62 The Integrity Council for the Voluntary Carbon Market, 2022: Part 4: Assessment Framework (luonnos). <https://icvcm.org/wp-content/uploads/2022/07/ICVCM-Public-Consultation-FINAL-Part-4.pdf> Viitattu 12.12.2022

63 UN-REDD Programme, 2023. <https://www.un-redd.org/>

64 UN-REDD Programme, 2022: Safeguarding People and Nature IN REDD+: Meeting the Safeguards Requirements under the United Nations Framework Convention on Climate Change. 17.3.2022. <https://www.un-redd.org/document-library/safeguarding-people-and-nature-redd-meeting-safeguards-requirements-under-united> Viitattu 16.12.2022

Laatikko 11. Sosiaalisten ja ympäristöhaittojen välttämiseen liittyvät hyvät käytännöt kansainvälisissä ohjeissa

Carbon Credit Quality Initiative (CCQI)

Hillintätoimien vaikutukset rajoittuvat harvoin päästövähennyksiin tai poistoihin, ja niiden yhteiskunta- ja ympäristövaikutukset ovat usein erittäin tärkeitä yksiköiden ostajille, joko siksi, että he haluavat rajoittaa mahdollisia vastuu- tai maineriskejä ja/tai koska he haluavat maksimoida taloudellista tuottoa sijoituksilleen. Monissa sertifiointiohjelmissa on otettu käyttöön ympäristö- ja sosiaaliturvatakeita, joiden tarkoituksena on varmistaa, että sosiaalisiin ja kehitysvaikutuksiin ei aiheudu haittaa, erityisesti antamalla maailmanlaajuisille sekä paikallisille ja hillintätoimen vaikutusalaan kuuluville sidosryhmille mahdollisuus ilmaista huolensa ja vaatia oikeudenmukaista kohtelua ja tarvittaessa oikeudenmukaista kohtelua, hyvitystä tai korvausta.

Parhaita käytäntöjä eri sertifiointiohjelmien arviointiin löytyy CCQI:n kohdasta Scoring approach for the robustness of the crediting program’s social and environmental safeguards.

ICVCM:n (luonnos) periaate

Sertifiointiohjelmissa on oltava selkeät ohjeet, työkalut ja noudattamismenettelyt, joilla varmistetaan, että hillintätoimet ovat laajalti vakiintuneiden alan sosiaalisten ja ympäristönsuojelutoimien parhaiden käytäntöjen mukaisia tai ylittävät ne, samalla, kun niillä on myönteisiä nettovaikutuksia kestävään kehitykseen.

Tarkemmat kriteerit ohjeistuksen kohdassa Sustainable Development Impacts and Safeguards

3.1.2 Minimikriteerien täyttymisen osoittaminen hillintätoimikuvausdokumentissa ja validoinnin yhteydessä

Hillintätoimen minimikriteerien täyttyminen tulee osoittaa ja perustella hillintätoimea valmisteltaessa ja ennen sen hyväksymistä johonkin sertifiointiohjelmaan. Vakiintunut edellytys on, että minimikriteerien täyttyminen tulee myös todentaa (validoida) riippumattoman todentajan toimesta. Tätä varten laaditaan **hillintätoimikuvausdokumentti**, joka sisältää kuvauksen hillintätoimesta, yllä listattujen minimikriteerien täyttymisestä ja laskentamenetelmän avulla ennakkoon arvioiduista hillintätuloksista. Tiedot tulee kirjata hillintätoimikuvausdokumenttiin selkeästi ja läpinäkyvästi. Pohjana hillintätoimikuvausdokumentille voi käyttää esimerkiksi VCS:n Project Description -lomaketta⁶⁵ (tai muun valitun sertifiointiohjelman lomaketta).

Hillintätoimikuvausdokumentin tulee sisältää vähintään seuraavat tiedot (tarkista sertifiointiohjelmakohtaiset kriteerit dokumentaatiolle):

- hillintätoimen nimi, toimityyppi, yhteyshenkilö
- hillintätoimen tarkka sijainti (koordinaatit)
- hillintätoimen kuvaus, mitä teknologioita tai keinoja käytetään hillintätuloksen tuottamiseksi
- hillintätoimen aloituspäivä ja kesto
- hillintätoimen rajaus: mitkä kasviuonekaasujen lähteet tai nielut laskennassa huomioidaan
- perusraskenaarion kuvaus, tilanne ennen hillintätoimen toteuttamista
- kuvaus ja perustelut hillintätoimen lisäisyydestä
- hillintätuloksen laskentamenetelmän kuvaus (sis. laskentakaava)
- kuvaus hillintätoimen lainmukaisuudesta
- arvio hiilivuodon määrästä, kuvaus hiilivuotoriskin hallinnasta (jos relevantti)
- laskentamenetelmällä etukäteen arvioidut hillintätulokset (ks. Taulukko 2)
- kuvaus siitä, miten hillintätoimi välttää sosiaalisia ja ympäristöhaittoja, ja ettei hillintätoimi aiheuta merkittävää haittaa (DNSH)
- hillintätoimessa seurattavat parametrit ja hillintätoimen alussa kiinnitetyt parametrit (esim. päästökertoimet).

65 Verra: VCS Project Description Template. <https://verra.org/wp-content/uploads/2016/05/VCS-Project-Description-Template-v4.1.docx>

Taulukko 2. Esimerkki etukäteen arvioitujen hillintätulosten laskenta-/taulukkomallista hillintätoimikuvausraporttiin

Vuosi / seurantakausi	A: Perusuran arvioidut päästöt/poistot (tCO ₂ e)	B: Hillintätoimen aiheuttamat arvioidut päästöt/poistot (tCO ₂ e)	C: Arvioitu hiilivuodon määrä (tCO ₂ e)	D: Hillintätoimen arvioitu nettopäästövähennys tai hiilenpoiston lisäys (tCO ₂ e)
Kausi 1				(A-B-C = D)
Kausi 2				
Kausi 3				
Kausi 4				
...				
Yhteensä				

Hillintätoimikuvausdokumentti toimitetaan riippumattomalle todentajalle, joka tarkistaa sen oikeellisuuden. Todennuksen yhteydessä todentajan tulisi käydä hillintätoimikohdeksa paikan päällä, jotta hän voi tarkastaa hillintätoimen lähtötilanteen ja annettujen tietojen oikeellisuuden.

Todennuksen jälkeen hillintätoimikuvausdokumentti toimitetaan (sertifiointiohjelman) rekisterin pitäjälle, joka tarkistaa dokumentin ja todentajan hyväksyvän lausunnon, ja hyväksyy hillintätoimen rekisteriin, mikäli se täyttää rekisteriin pyrkiville hillintätoimille asetetut kriteerit.

3.1.3 Seurantaraportin sisältö ja todennus

Hillintätuloksen seuranta ja todennusta (verifiointia) varten tulee tuottaa **seurantaraportti** kutakin seurantakautta (esim. 1–5 vuotta) koskien. Tämä on yleensä edellytys rekisteröintikelpoisten ilmastoyksiköiden myöntämiselle. Seurantaraportin laatimisessa käytetään mieluiten sertifiointiohjelmien luomia raporttipohjia, kuten VCS:n Monitoring Report -lomaketta⁶⁶ (tai valitun sertifiointiohjelman pohjaa), jotta raportissa tulee huomioitua kaikki tarpeelliset tiedot.

⁶⁶ Verra: VCS MONITORING REPORT TEMPLATE. <https://verra.org/wp-content/uploads/2022/01/VCS-Monitoring-Report-Template-v4.1.docx>

Seurantaraportin tulee kuitenkin sisältää vähintään seuraavat tiedot (tarkista sertifiointi-ohjelmakohtaiset kriteerit):

- hillintätoimen nimi, hillintätoimityyppi, yhteyshenkilö
- hillintätoimen tarkka sijainti (koordinaatit)
- lyhyt kuvaus hillintätoimen toteutuksesta
- hillintätoimen hillintätulosten laskentaan käytettävä metodologia
- seurattujen parametrien tulokset (mm. päästökertoimet, käytetty polttoaineen/lannoitteen tms määrä)
- hillintätuloksen laskennan tulokset kyseisellä raportointikaudella (huomioiden perusura, hillintätoimen päästöt, hiilivuoto), myös Excel-tiedostona.

Seurantaraportti toimitetaan riippumattomalle todentajalle, joka tarkistaa sen oikeellisuuden. Tässä yhteydessä todentajan tulisi mieluiten käydä hillintätoimikohteessa paikan päällä, jotta hän voi tarkastaa hillintätoimen todellisen tilanteen ja tietojen oikeellisuuden. Todennusta varten hillintätoimen kehittäjän on pystyttävä esittämään tarpeelliset dokumentit hillintätuloksen laskennan tueksi, esimerkiksi mittaus- tai mallinnustiedot, ja ostokuitit tai vastaavat tositteet. Todennuksen jälkeen seurantaraportti toimitetaan sertifiointiohjelman tai sen alaisen rekisterin pitäjälle, joka tarkistaa dokumentin ja todentajan hyväksyvän lausunnon, sertifioi yksikön ja hyväksyy hillintätuloksen rekisteriin. Tämän jälkeen yksikkö voidaan myydä ja käyttää väittämään.

3.2 Hyvät käytännöt yksiköiden käyttäjille ja väittämien esittäjille

Tämä luku sisältää yleisiä ohjeita ja hyviä käytäntöjä minimikriteerit (ks. luku 3.1.1.) täyttävien yksiköiden käyttäjille ja niihin liittyvien väittämien esittäjille.

Organisaatiot ja yksityishenkilöt voivat ostaa ja käyttää yksiköitä vapaaehtoisilta hiilimarkkinoilta edistääkseen ilmastonmuutoksen hillintää. Motivaationa voi olla vastuun kantaminen omasta hiilijalanjäljestä ja osallistuminen kansainvälisiin ja kansallisiin ilmastotalkoihin. Usein organisaatio haluaa hankkia ja käyttää yksiköitä esittääkseen omaa ilmastovaikutustaan koskevan väittämän, jota se käyttää omassa markkinoinnissa ja viestinnässä esimerkiksi rahoittajille, omistajille, työntekijöille ja muille sidosryhmille.

Vapaaehtoisia ilmastotekoja tukeville organisaatioille on kehitetty ja kehitetään hyvä käytäntöjä, joilla pyritään varmistamaan ilmastohyötyjen ja niihin liittyvien väittämien luotavuudesta. Hyvät käytännöt kehittyvät ajan mittaan, ja tässä esitettyjä hyviä käytäntöjä pyritään päivittämään tarpeen mukaan. Alla on esitelty tämänhetkiset hyvät käytännöt ja listattu keskeisiä hyvien käytäntöjen kehitykseen vaikuttavia ohjeita ja sääntelyä. Näistä sitovan lainsäädännön vaikutus on keskeisin, sillä se ajaa muiden oikeuslähteiden ohi EU:n jäsenmaissa, kuten Suomessa. Organisaatioiden tulee täyttää kaikki sitovat vaatimukset ja pyrkiä noudattamaan hyviä käytäntöjä mahdollisuuksiensa mukaan. Väittämien esittäjien näkökulmasta esimerkiksi kuluttajansuojalainsäädäntö on keskeinen, sen tulkinnat kehittyvät ja EU:ssa on käynnissä lakialoitteita, jotka suoraan vaikuttavat siihen, millaisia väittämiä voi tehdä tai miten ne pitää pystyä perustelemaan.

3.2.1 Omien päästöjen kattava ja luotettava laskenta

Yksiköiden käyttöön perustuvia ilmastoväittämiä esittävän organisaation tulee laskea kaikki omat suorat ja epäsuorat (scope 1, 2 ja 3) päästönsä ennen yksiköiden käyttöä ja väittämien esittämistä.

Asiaan liittyvä EU-sääntely

EU:ssa kehitetään yritysten kestävyysraportoinnin ohjeita. Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevan direktiivin ilmastoon liittyviä tietoja koskevissa suuntaviivoissa⁶⁷ todetaan, että menetelmät ja parhaat käytännöt kehittyvät ilmastoon liittyvässä raportoinnissa nopeasti. Yrityksiä ja muita organisaatioita kannustetaan kehittämään ilmastoon liittyvää raportointia edelleen annettujen suuntaviivojen sisältöä pidemmälle. Suuntaviivoissa esitetään raportoitavaksi yrityksen suoria (scope 1) ja epäsuoria (scope 2 ja 3) kasvihuonekaasupäästöjä. Kasvihuonekaasupäästöt olisi laskettava GHG Protocol -menetelmän tai ISO 14064-1:2018 -standardin mukaisesti ja tarvittaessa elinkaaren ympäristötehokkuuden mittaamiseen ja siitä tiedottamiseen annetun komission suosituksen 179/2013 mukaisesti. Kolmannen osapuolen todennuksen/varmennuksen tilanne olisi ilmoitettava raportoitujen suorien ja epäsuorien päästöjen osalta. Suuntaviivat sisältävät myös lisäohjeita suorien ja epäsuorien päästöjen raportointiin.

67 Komission tiedonanto 2019/C 209/01: Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevat suuntaviivat: Ilmastoon liittyvien tietojen raportointia koskeva täydennysosa. Euroopan unionin virallinen lehti. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52019XC0620\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52019XC0620(01)) Viitattu 2.12.2022

Hyvät käytännöt

Hyvän käytännön mukaisessa päästölaskennassa organisaation tulee laskea omat päästönsä kansainvälisesti hyväksytyyn menetelmän tai standardin (esim. GHG Protocol -menetelmän tai ISO 14064-1:2018 -standardin) mukaisesti ja laskelmat tulee todentaa riippumattoman osapuolen toimesta. Organisaatiolaskennan tulee kattaa organisaation suorat ja epäsuorat päästöt (scope 1, 2 ja 3⁶⁸). Jos väittämän kohteena on tuote tai palvelu, tulee laskennan kattaa koko tuotteen tai palvelun elinkaaripäästöt, ellei väittämää muuten tarkenneta koskemaan tiettyä elinkaaren vaihetta (ks. luku 3.2.4.).

Laatikko 12: Esimerkkejä kansainvälisesti hyväksytyistä päästölaskentaa koskevista standardeista

Esimerkkejä kansainvälisesti hyväksytyistä päästölaskentaa koskevista standardeista: GHG Protocol, ISO 14040/44 tai ISO 14067.

Ranskan ilmasto- ja resilienssilaisissa hiilineutraaliväittämät sallitaan vain yrityksille, jotka ovat julkisesti raportoineet mm. organisaation (ISO 14067:n mukaisesti lasketut) kasvihuonekaasupäästöt.

3.2.2 Omien päästövähennysten priorisointi, ilmastotavoite ja ilmastotiekartta

Yksiköiden käyttöön perustuvia ilmastoväittämiä esittävän organisaation tulee priorisoida omia päästövähennyksiä ja sillä tulee olla ilmastotavoite ja ilmastotiekartta (sisältäen mm. toimet ja aikataulun) omien päästöjen vähentämiseksi. Organisaation tulee varmistaa, että yksiköiden käyttö täydentää – eikä vähennä tai lykkää – sen omia päästövähennystoimia. Tämä periaate pätee myös siinä tapauksessa, että yksiköiden käyttö liittyy tuotteen tai palvelun päästöihin.

68 Scope 3 -päästölaskenta tehdään aina olennaisuusanalyysin perusteella.

Asiaan liittyvä EU-sääntely

Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevan direktiivin ilmastoon liittyviä tietoja koskevissa suuntaviivoissa käsitellään absoluuttisia kasvihuonekaasupäästöjä koskevan tavoitteen raportointia. Yritysten olisi kuvailtava tavoitteen kattavuus suorien ja epäsuorien päästöjen (scope 1, 2 ja 3) osalta, kuvailtava päästökehitystä tavoitteiden suhteen, harkittava tavoitteiden asettamista vuodeksi 2025 tai 2030 ja tavoitteiden tarkistamista viiden vuoden välein. Yritykset voivat myös harkita tavoitteen asettamista vuodeksi 2050 Pariisin sopimuksen mukaisesti.

EU:n sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin ei-sitovassa tulkinta- ja soveltamisohjeessa todetaan hiilenpoistoja koskevien väittämien osalta, että ne eivät saisi heikentää päästöjä aiheuttavilla aloilla toteutettavia lyhyen aikavälin päästövähennystoimia ja niillä olisi taattava täydentävyys.

Hyvät käytännöt

Hyvien käytäntöjen mukaisen ilmastotiekartan tulee sisältää organisaation ilmastotavoite omien päästöjen vähentämiseksi mahdollisimman paljon sekä toimet, joilla organisaatio toteuttaa tavoitteen edellyttämät päästövähennykset. Parhaan käytännön mukainen tavoite on linjassa 1,5 asteen päästövähennyspolun kanssa. Tiekartan tulee kattaa organisaation kaikki suorat ja epäsuorat (scope 1, 2 ja 3) päästöt.

Hyvien käytäntöjen mukaisesta tiekartasta tulee selvitä:

- Organisaation päästölaskennan vertailuvuosi ja päästöjen vertailutaso, jota vasten organisaation omia päästövähennyksiä lasketaan
- Organisaation ilmastotavoite, mukaan lukien välitavoitteet ja parhaiden käytäntöjen tapauksessa perustelut yhteensopivuudesta 1,5 asteen päästöpolun kanssa
- Organisaation jo toteuttamat, suunnitellut ja vielä tarvittavat päästövähennystoimet ilmastotavoitteen täyttämiseksi
- Miten ja millaisia vapaaehtoisia ilmastotekoja organisaatio on tukenut tai aikoo tukea omien päästövähennystoimien lisäksi
- Miten organisaatio varmistaa, että se priorisoi omia päästövähennystoimia ja että vapaaehtoiset ilmastoteot täydentävät eivätkä vähennä tai hidasta omia päästövähennystoimia
- Miten ja millaisia kansainvälisiä tai kansallisia standardeja tai sertifiointiohjelmia organisaatio soveltaa, ja miltä osin se hyödyntää riippumatonta todentamista
- Miten tiekarttaa tullaan säännöllisesti päivittämään, ja miten seurataan päästövähennystoimien onnistumista.

Yksiköitä voi ostaa, ja väittämiä esittää, ennen kuin organisaatio on toteuttanut omia päästövähennysoimia, kunhan tästä on selvästi viestitty.

Laatikko 13: Esimerkkejä ohjeista ei-valtiollisten toimijoiden 1,5 asteen mukaisten ilmastotavoitteiden asettamiseen

Ohjeita ei-valtiollisten toimijoiden 1,5 asteen mukaisten ilmastotavoitteiden asettamiseen: High-Level Expert Group on the Net-Zero Emissions Commitments of Non-State Entities, ISO:n Net Zero Guidelines, Science-Based Targets initiative (SBTi).

Eri toimialojen kansalliset ilmastotiekartat voivat toimia viitekehyksenä, kun yritys suunnittelee omia päästövähennyksiä.

Ranskan ilmasto- ja resilienssilaisissa hiilineutraaliväittämät sallitaan vain yrityksille, jotka ovat julkisesti raportoineet mm. kuvauksen siitä, miten tuotteen tai palvelun päästöjä on ensisijaisesti vältetty, sitten vähennetty ja vasta tämän jälkeen katettu ilmastoyksiköillä, ml. päästöennuste. Lakia täydentävän asetuksen mukaan organisaation on vedettävä pois hiilineutraaliväittämänsä, mikäli tuotteeseen tai palveluun liittyvät päästöt kasvavat kahtena peräkkäisenä vuonna. Asetuksen mukaan organisaation on myös asetettava vuosittainen tavoitepolku vähintään 10 vuodelle.

3.2.3 Laadukkaiden yksiköiden käyttö

Organisaatioiden tulee osoittaa, että niiden käyttämät yksiköt täyttävät minimikriteerit. Organisaatioita kannustetaan käyttämään yksiköitä, joihin liittyy positiivisia oheisvaikutuksia. Hankittujen ja käytettyjen yksiköiden määrän voi suhteuttaa tai olla suhteuttamatta tiettyyn (esim. organisaation, tuotteen tai lentomatkan) päästöihin.

Asiaan liittyvä EU-sääntely

Komission hiilenpoistojen sertifiointia koskeva asetusehdotus⁶⁹ edellyttää, että organisaatiot käyttävät vain sellaisia yksiköitä, jotka täyttävät ehdotuksen mukaiset minimikriteerit ja jotka on sertifioitu riippumattoman tahon toimesta EU:n hyväksymän sertifiointiohjelman puitteissa.

Sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin ei-sitovassa tulkinta- ja soveltamisohjeessa⁷⁰ todetaan, että hiilineutraaliusväittämät voivat olla ongelmallisia, jos niiden perustana olevien ilmastoyksiköiden ilmastovaikutusten toteutuminen on tehontonta tai jos ne eivät edusta todellisia päästövähennyksiä ja päästövähennyslisäyksiä. Lisäksi hiilenpoistoja koskevien väittämien osalta todetaan, että niiden taustalla olevien poistojen olisi oltava aitoja, luotettavia, läpinäkyviä, raportoitavia, valvottavia, todennettavia, uskottavia ja sertifioituja, ne eivät saisi heikentää päästöjä aiheuttavilla aloilla toteutettavia lyhyen aikavälin päästövähennystoimia ja niillä olisi taattava täydentävyys ja varmistettava, että hiilenpoistot otetaan asianmukaisesti huomioon kansallisissa kasvihuonekaasuinventaariorissa⁷¹.

Komissio on myös ehdottanut sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaan direktiivin päivittämistä⁷² siten, että yleisten ympäristöväittämien, kuten hiilineutraaliuden, ilmastoneutraaliuden, ilmastoystävällisyyden tai hiiliystävällisyyden esittämisen edellytyksenä olisi osoittaa ”tunnustettua erinomaista ympäristönsuojelullista tasoa”, joka on

69 COM(2022) 672 final: Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing a Union certification framework for carbon removals. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0672> Viitattu 2.12.2022 (konsultin oma käännös)

70 Komission tiedonanto 2021/C 526/01: Ohjeet sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY tulkintaa ja soveltamista varten. Euroopan Unionin virallinen lehti 29.12.2021 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2021.526.01.0001.01.FIN Viitattu 16.11.2022

71 Kansalliset kasvihuonekaasuinventariot perustuvat UNFCCC:n raportointiohjeisiin ja IPCC:n menetelmäohjeisiin. Kyseessä on koko maan kattava inventaario, johon käytetään siihen soveltuvia, ko. kansainvälisten ohjeistusten mukaisia laskentamenetelmiä. Inventaarioiden lähtötietolähteinä ovat esimerkiksi hallinnolliset aineistot, tilastot, kyselyt tai muut otannat. Inventaarioon ei ole menetelmällisesti mahdollista lisätä yksittäisen toimijan tekemän hillintätoimen päästövähennys- tai poistumien lisäyksen vaikutusta toimijan näin pyytäessä, vaikkakin tarkoituksenmukaista onkin, että hillintätuloksia tuottava toiminta näkyy mahdollisimman hyvin koko maan kattavassa inventaariorissa.

72 COM/2022/143 final: Ehdotus direktiivien 2005/29/EY ja 2011/83/EU muuttamisesta siltä osin kuin on kyse kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämisestä vihreässä siirtymässä parantamalla suojaa sopimattomilta menettelyiltä ja tiedottamista. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0143>. Viitattu 3.12.2022

merkityksellinen väittämän kannalta. ”Tunnustetulla erinomaisella ympäristönsuojelullisella tasolla” tarkoitetaan esimerkiksi jäsenvaltioiden virallisesti tunnustettuja ympäristömerkkijärjestelmiä, vastaavia alueellisia järjestelmiä tai muun sovellettavan unionin lainsäädännön mukaista parasta ympäristönsuojelullista tasoa. Kehitteillä oleva EU-hanke ympäristöväittämien perustelusta⁷³ sekä yritys vastuuta koskeva sääntely⁷⁴ saattavat myös sisältää ohjeita väittämien perusteena olevien yksiköiden laadulle.

Hyvät käytännöt

Hyvien käytäntöjen mukaiseen yksiköiden laadunvarmistukseen on olemassa kansainvälisesti vakiintuneet minimikriteerit sekä lukuisia sertifiointiohjelmia minimikriteerien täyttymisen arviointiin ja minimikriteerit täyttävien hillintätulosten todentamiseen ja sertifiointiin (ks. luku 3.1.1.). Sertifioidut yksiköt kirjataan rekisteriin läpinäkyvyyden varmistamiseksi ja kaksoislaskennan välttämiseksi.

Laatikko 14. Esimerkkejä yksiköiden sertifiointiohjelmista

Yksiköiden sertifiointiin on kehitetty ja kehitetään lukuisia kansainvälisiä, itsenäisiä ja kansallisia sertifiointiohjelmia, esim. Pariisin sopimuksen 6.4 artiklan mekanismi (kehitteillä), Verified Carbon Standard (käynnissä), Gold Standard for Global Goals (käynnissä).

EU:ssa on kehitteillä hiilenpoistojen sertifiointia koskeva asetus, jonka puitteissa komission on tarkoitus kehittää yksityiskohtaisia laskentamenetelmiä ja hyväksyä sertifiointiohjelmia EU-kelpoisten yksiköiden sertifiointiin.

Ranskan ilmasto- ja resilienssilaisissa hiilineutraaliväittämät sallitaan vain yrityksille, jotka ovat julkisesti raportoineet mm. miten jäljellä olevien päästöjen kattamiseen käytetyt ilmastoyksiköt täyttävät minimikriteerit.

73 European Commission: Environment: Initiative on substantiating green claims. https://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/initiative_on_green_claims.htm Viitattu 12.12.2022; Ares(2020)3820384-20/07/2020: Proposal for a Regulation on substantiating environmental claims using the Product/Organisation Environmental Footprint methods (green claims). [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=PI_COM:Ares\(2020\)3820384](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=PI_COM:Ares(2020)3820384) Viitattu 16.12.2022

74 Procedure 2022/0051/COD https://eur-lex.europa.eu/procedure/EN/2022_51 Viitattu 4.1.2022

3.2.4 Hyvien markkinointikäytäntöjen soveltaminen ja uskottavat väittämät

Yksiköiden käyttöön liittyviä väittämiä esittävien organisaatioiden tulee soveltaa markkinoinnissaan hyviä markkinointikäytäntöjä. Yleisesti väittämän on oltava riittävän selkeä ja yksityiskohtainen, jotta sitä ei voida ymmärtää muulla tavoin kuin organisaation tarkoittamalla tavalla. Väittämiä esitettäessä tulee välttää luomasta harhaanjohtavaa vaikutelmaa siitä, ettei organisaatio, tuote tai palvelu tuota lainkaan päästöjä. Väittämän tulee kertoa tarkasti ja ymmärrettävästi, minkä tai kenen päästöt on katettu yksiköillä, kuinka suuri osa kokonaispäästöistä on katettu ostamalla yksiköitä ja onko kyseessä kansallinen ilmastotukiväittäjä vai kumoutumisväittäjä (ks. alla ”Hyvät käytännöt”).

Asiaan liittyvä EU-sääntely

EU-direktiiviin 2005/29/EY perustuva kuluttajansuojalaki kieltää totuudenvastaisten tai harhaanjohtavien tietojen antamisen ja asiayhteyden osalta olennaisten tietojen antamatta jättämisen. Kyseistä direktiiviä koskevan soveltamis- ja tulkintaohjeen mukaan [hiilenpoistoja koskevien] ”väittämien olisi oltava aitoja, luotettavia, läpinäkyviä, raportoitavia, valvottavia, todennettavia, uskottavia ja sertifioituja, ne eivät saisi heikentää päästöjä aiheuttavilla aloilla toteutettavia lyhyen aikavälin päästövähennystoimia ja niillä olisi taattava täydentävyys ja varmistettava, että hiilenpoistot otetaan asianmukaisesti huomioon kansallisissa kasvihuonekaasuinventaariorissa⁷⁵”. Saman ohjeen mukaan hiileneutraaliväittämien tulee perustua ympäristöllisesti laadukkaisiin yksiköihin, joiden tulee olla asianmukaisesti laskettu, jotta ne edustavat todellisia, lisäisiä hillintätuloksia.

Euroopan komissio on myös ehdottanut sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaan direktiivin päivittämistä⁷⁶ siten, että yleisten ympäristöväittämien, kuten hiileneutraaliuden, ilmastoneutraaliuden, ilmastoystävällisyyden tai hiiliystävällisyyden esittämisen edellytyksenä olisi osoittaa ”tunnustettua erinomaista ympäristönsuojelullista tasoa”, joka on merkityksellinen väittämän kannalta. ”Tunnustetulla erinomaisella ympäristönsuojelullisella tasolla” tarkoitetaan esimerkiksi jäsenvaltioiden virallisesti tunnustettuja

75 Kansalliset kasvihuonekaasuinventaariorit perustuvat UNFCCC:n raportointiohjeisiin ja IPCC:n menetelmäohjeisiin. Kyseessä on koko maan kattava inventaario, johon käytetään siihen soveltuvia, ko. kansainvälisten ohjeistusten mukaisia laskentamenetelmiä. Inventaarioriden lähtötietolähteinä ovat esimerkiksi hallinnolliset aineistot, tilastot, kyselyt tai muut otannat. Inventaariorioon ei ole menetelmällisesti mahdollista lisätä yksittäisen toimijan tekemän hillintätoimen päästövähennys- tai poistumien lisäyksen vaikutusta toimijan näin pyytäessä, vaikkakin tarkoituksenmukaista onkin, että hillintätuloksia tuottava toiminta näkyy mahdollisimman hyvin koko maan kattavassa inventaariossa.

76 COM/2022/143 final: Ehdotus direktiivien 2005/29/EY ja 2011/83/EU muuttamisesta siltä osin kuin on kyse kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämisestä vihreässä siirtymässä parantamalla suojaa sopimattomilta menettelyiltä ja tiedottamista. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0143>. Viitattu 3.12.2022

ympäristömerkkijärjestelmiä, vastaavia alueellisia järjestelmiä tai muun sovellettavan unionin lainsäädännön mukaista parasta ympäristönsuojelullista tasoa. Kehitteillä oleva EU-hanke ympäristöväittämien perustelusta⁷⁷ tarjonnee tarkempia ohjeita väittämien perusteluille.

Komission hiilenpoistojen sertifiointia koskevassa asetusehdotuksessa sivutaan vastaavien mukautusten tarvetta kaksinkertaisen hyväksiluvun välttämiseksi. Komission mukaan vastaavien mukautusten tarpeesta vapaaehtoisilla hiilimarkkinoilla ilmastoväittämien yhteydessä käydään parhaillaan vilkasta keskustelua. Sen mukaan vastaavan mukautuksen tarve riippuu tavoitteen ja väittämän laadusta ja kattavuudesta ja vastaava mukautus saattaisi olla tarpeen, jos ilmastoyksikköä käytetään päästöjen kumoamiseen yhden tavoitteen saavuttamiseksi tilanteessa, missä sen perustana olevat hiilenpoistot lasketaan mukaan toisen tavoitteen saavuttamiseen. Sen sijaan vastaava mukautus ei näyttäisi olevan tarpeen esimerkiksi silloin, kun hiilenpoisto lasketaan suoraan ainoastaan yhteen, esimerkiksi yrityskohtaiseen, tavoitteeseen eikä sitä käytetä kumoamaan useampaan tavoitteeseen liittyviä päästöjä.

EU-lainsäädäntö ei tällä hetkellä mahdollista jäsenmaille vastaavien mukautusten tekemistä.

Hyvät käytännöt

Hyvien käytäntöjen mukaiset ilmastoväittämät, jotka perustuvat minimikriteerit täyttävien yksiköiden käyttöön, voidaan jakaa kahteen kategoriaan niiden ilmastovaikutuksen mukaan:

1. **Kansallinen ilmastotukiväittäjä** tarkoittaa sellaisten yksiköiden käyttöä, joiden edustamat hillintätulokset lasketaan kansallisiin ilmastotavoitteiden seurantaan ja tilinpitoon ja jotka auttavat toteuttamaan jo sovittua kunnianhimon tasoa. Niitä käyttämällä voi uskottavasti väittää tukeneensa kansallisia ilmastotavoitteita. Kaksinkertainen hyväksiluku vältetään siten, että hillintätulos lasketaan hyväksi vain kyseisen maan kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Ilmastotukiväittäjä tarkoittaa, että sen esittäjä on vauhdittanut kansallisia ilmastotavoitteita tukemalla minimikriteerit täyttäviä hillintätuloksia (ks. myös Laatikko 2). Ilmastotukiväittämän esittäjä ei siis laske hillintätuloksia omien päästöjensä kumoamiseen.

⁷⁷ European Commission: Environment: Initiative on substantiating green claims. https://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/initiative_on_green_claims.htm Viitattu 12.12.2022; Ares(2020)3820384-20/07/2020: Proposal for a Regulation on substantiating environmental claims using the Product/Organisation Environmental Footprint methods (green claims). [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=PI_COM:Ares\(2020\)3820384](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=PI_COM:Ares(2020)3820384) Viitattu 16.12.2022

2. **Kumoutumisväittäjä** tarkoittaa sellaisten yksiköiden käyttöä, joiden edustamia hillintätuloksia ei lasketa kansallisiin ilmastotavoitteiden seurantaan ja tilinpitoon. Yksiköiden suhdetta maan tai Pariisin sopimuksen pitkän aikavälin (esim. 2050 hiilineutraalisuus) tavoitteisiin ei vapaaehtoisilla hiilimarkkinoilla ainakaan toistaiseksi ole tapana tarkastella. Niitä käyttämällä voi uskottavasti väittää tiettyjen päästöjen ilmastovaikutuksen kumoutuneen osittain tai täysimääräisesti. Kaksinkertainen hyväksiluku vältetään siten, että hillintätulos lasketaan vain kumoutumisväittäjän esittäjälle. Kun kohteen jäljellä olevien päästöjen ilmastovaikutus on kumottu täysimääräisesti vastaavalla määrällä yksiköitä, voidaan tehdä **hiilineutraaliusväittäjä** (ks. Laatikko 16). Parhaan käytännön mukainen hiilineutraaliusväittäjä edellyttää lisäksi, että väittäjän esittävällä organisaatiolla on 1,5 asteen mukainen tavoite, jota se toteuttaa ilmastotiekartan mukaisesti (ks. luku 3.2.2.).

Vapaaehtoisia ilmastotekoja voi tukea muutenkin kuin yksiköitä käyttämällä. Tällöinkin tuesta voidaan kertoa markkinoinnin ja viestinnän yhteydessä, mutta yllä esiteltyjä, yksiköiden käyttöön perustuvia väittämiä ei tule tehdä.

Laatikko 15. Esimerkkejä ilmastoväittämiä ohjeista

Ilmastoväittäjille on kehitetty ja kehitetään lukuisia kansainvälisiä, itsenäisiä ja kansallisia ohjeita, esim. PAS 2060 (hiilineutraaliusstandardi, käytössä), Nordic Code of Best Practice for the Voluntary Use of Carbon Credits (parhaiden käytäntöjen ohje, julkaistu); Voluntary Carbon Market Integrity Initiative (väittäjäohjeistus, kehitteillä), ISO 14068 (hiilineutraaliusstandardi, kehitteillä), kansallisten kuluttajaviranomaisten linjaukset (esim. Ruotsi, Tanska, Norja, Alankomaat, Saksa, Iso-Britannia). (Esimerkkejä tapauksista, joissa kuluttajaviranomainen on puuttunut harhaanjohtaviin ilmastoväittäjiin, on kuvailtu luvussa 4.2.4.)

Ranskan ilmasto- ja resilienssilaisissa hiilineutraaliusväittäjät sallitaan vain yrityksille, jotka ovat julkisesti raportoineet mm. kuvauksen siitä, miten tuotteen tai palvelun päästöjä on ensisijaisesti vältetty, sitten vähennetty ja vasta tämän jälkeen katettu ilmastoyksiköillä, ml. päästöennuste. Mikäli tuotteeseen tai palveluun liittyvät päästöt kasvavat kahtena peräkkäisenä vuonna, organisaation on vedettävä pois hiilineutraaliusväittäjänsä.

Laatikko 16. Ero tuotteen/palvelun ja organisaation hiilineutraaliuden välillä

Väittämissä on tärkeää erottaa organisaation toiminta ja sen tuotteiden tai palveluiden elinkaarten päästövaikutukset toisistaan. Organisaation ja sen tuotteen tai palvelun hiilijalanjäljet määräytyvät eri laskentastandardien mukaan, jolloin myös hiilineutraaliutta tulee tarkastella näillä molemmilla tasoilla erillään toisistaan.

Mikäli organisaation päästölaskentaan on sisällytetty kaikki päästölähteet, jotka tuotteen tai palvelun päästölaskennassa tulee huomioida, organisaatio-tasolla saavutettu hiilineutraalius tarkoittaa, että myös kaikki tuotteet ja palvelut ovat periaatteessa hiilineutraaleja. Koska tuotteen tai palvelun päästölaskentastandardit ovat tiukempia, organisaation tasolla tehty laskenta ei kuitenkaan yleensä ole riittävän tarkka, jotta yksittäisen tuotteen tai palvelun elinkaaripäästöistä ja siten hiilineutraaliudesta voidaan olla varmoja.

Organisaation päästölaskenta (scope 1, 2 ja 3) kattaa myös sen myymien tuotteiden ja palveluiden käyttövaiheen päästöjä. Näitä ovat esimerkiksi polttoainekäyttöisen tuotteen polttoaineen kulutus tai sähkökäyttöisen tuotteen sähkönkulutus elinkaarensa aikana. Kaikkien organisaatioiden tuotteet eivät kuitenkaan ole tällaisia. Päästöt käyttövaiheesta voivat esimerkiksi olla epäsuoria (esim. ruoan lämmitys tai vaatteiden pesu), jolloin päästöjen sisällyttäminen organisaation hiilijalanjälkilaskentaan on vapaaehtoista.

Tuotteen tai palvelun päästölaskennassa ei yleensä oteta huomioon sitä tuottavan organisaation kaikkia päästöjä. Tästä esimerkkinä työntekijöiden matkustaminen kotoa organisaation toimipisteeseen. Tuotteen elinkaarilaskennassa nämä päästöt jäävät ulkopuolelle, sillä tuotteen tai palvelun päästölaskennan standardeissa nämä on rajattu tarkastelun ulkopuolelle. Sen sijaan tuotetta varten ostetut raaka-aineet puolestaan kuuluvat laskea sekä organisaation päästölaskentaan että tuotteen elinkaaripäästölaskentaan.

Hiilineutraaliusväittämän tulisi täten aina olla mahdollisimman tarkka, ja organisaation ja tuotteen tai palvelun hiilineutraaliutta ei voi yhdistää, ellei sekä organisaation että kyseisen tuotteen/palvelun päästöjä ole laskettu ja jäljelle jääviä päästöjä vastaava määrä yksiköitä ostettu.

Laatikko 17. Huomioita kompensatio- ja hyvitys-sanojen käytöstä

Vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden oikeudelliset ja poliittiset puitteet muokautuvat tällä hetkellä nopeasti ja useista aiemmin vakiintuneista käsitteistä käydään vilkasta keskustelua. Tämä koskee erityisesti engl. compensation- ja offsetting -termejä, joita on tähän asti käytetty usein synonyymeinä, ja jotka on usein suomennettu (päästöjen) kompensatioksi tai hyvittämiseksi. Myös Suomessa rahankeräyslain esitöiden yhteydessä on käytetty suomenkielistä termiä päästökompensointi. Rahankeräyslain muutoksen mukaan sen soveltamisalaan ei kuulu palvelu, jolla kasvihuonekaasupäästöjä kompensoidaan siten, että todennetulla ja lasketulla tavalla vähennetään tai poistetaan kasvihuonekaasuja ilmakehästä tai vältetään niiden pääsemistä ilmakehään (ks. luku 4.2.1.).

Tällä hetkellä ei ole kuitenkaan saavutettu yhteisymmärrystä, ovatko termit jatkossakin synonyymejä, ja edellyttääkö niiden käyttö väittämänä kaksinkertaisen hyväksiluvun välttämistä. Varsinkin kompensatio-sanan käyttö (sekä suomeksi että muilla kielillä) on kirjavaa, ja se voidaan ymmärtää usealla eri tavalla. Siksi kompensatio-sanan käyttöä ei enää suositella väittämänä. Sama koskee hyvitys-sanan käyttöä, koska sitä on usein käytetty synonyyminä kompensatiolle.

Vuoden 2020 loppuun asti valtaosa maista ja niiden päästöistä oli ilmastotavoitteiden ulkopuolella. Vapaaehtoiset markkinat keskittyvät näihin maihin ja kumoutumisväittämiin soveltuviin ilmastoyksiköihin. Pariisin sopimuksen myötä lähes kaikki maat ovat vuodesta 2021 lähtien ilmastotavoitteiden piirissä. Nyt uskottavien, kaksinkertaisen hyväksiluvun välttävien kumoutumisväittämien esittäminen ja arvioiminen vaatii tarkkaavaisuutta, koska markkinoilla on yhä enemmän myös sellaisia ilmastoyksiköitä, joiden perustana olevat hillintätulokset lasketaan hyväksi kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseen.

Ratkaisuksi markkinatoimijat ovat esittäneet yksiselitteisiä määritelmiä eri väittämille ja uutta ilmastotukiväittämää ilmastoyksiköille, jotka lasketaan maiden tavoitteisiin. Eri toimijat käyttävät kuitenkin eri määritelmiä, mikä aiheuttaa hämmennystä, eikä kansainvälisesti ole yhteisymmärrystä englanninkielistenkään termien käytöstä.

3.2.5 Läpinäkyvä, ymmärrettävä ja riittävän yksityiskohtainen raportointi

Yksiköihin perustuvia ilmastoväittämiä tekevien organisaatioiden tulee raportoida ymmärrettävästi ja riittävän yksityiskohtaisesti omista suorista ja epäsuorista päästöistään (scope 1, 2 ja 3), ilmastotavoitteistaan, omista päästövähennystoimista ja niiden tuloksista sekä vapaaehtoisten ilmastotekojen tukemisesta, mukaan lukien siihen käytetyistä yksiköistä. Raportoinnissa tulee tarkastella, miten organisaation tavoitteet ja toiminta vertautuvat hyviin käytäntöihin, miten organisaatio varmistaa, ettei yksiköiden käyttö syrjäytä tai viivästyä omia päästövähennystoimia, miltä osin organisaatio on hyödyntänyt kansainvälisiä tai kansallisia standardeja ja sertifiointiohjelmia, ja miltä osin raportoidut tiedot ovat riippumattoman tahon todentamia. Nämä tiedot tulee olla julkisesti saatavilla ja ne tulee esittää yksiköiden vapaaehtoiseen käyttöön liittyvän raportoinnin ja siihen liittyvien väittämien ja markkinoinnin yhteydessä.

Asiaan liittyvä EU-sääntely

Vuonna 2019 annetuissa muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevan direktiivin ilmastoon liittyviä tietoja koskevissa suuntaviivoissa⁷⁸ todetaan, että menetelmät ja parhaat käytännöt kehittyvät ilmastoon liittyvässä raportoinnissa nopeasti. Yrityksiä ja muita organisaatioita kannustetaan kehittämään ilmastoon liittyvää raportointia edelleen näiden suuntaviivojen sisältöä pidemmälle. Komissio on todennut nykyiset ohjeet riittävämmiksi ja jatkaa yritysten kestävyysraportointia koskevan sääntelyn⁷⁹ kehittämistä.

EU:ssa kehitetään myös kestäväen rahoituksen taksonomiaa ja yritys vastuuta⁸⁰ koskevaa sääntelyä, joka sisältää ohjeita myös ilmastotietojen raportointiin.

78 Komission tiedonanto 2019/C 209/01: Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevat suuntaviivat: Ilmastoon liittyvien tietojen raportointia koskeva täydennysosa. Euroopan unionin virallinen lehti. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52019XC0620\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52019XC0620(01)) Viitattu 2.12.2022

79 Procedure 2021/0104/COD https://eur-lex.europa.eu/procedure/EN/2021_104 Viitattu 4.1.2022

80 Procedure 2022/0051/COD https://eur-lex.europa.eu/procedure/EN/2022_51 Viitattu 4.1.2022

Hyvät käytännöt

Hyvien käytäntöjen mukainen raportointi kattaa vähintään seuraavat asiat:

- Organisaation käyttämät yksiköt, taustalla olevan hillintätoimen nimi, tyyppi ja rekisteröintivuosi, käytetty sertifiointiohjelma, yksiköiden määrä ja tuotantovuosi, sekä yksiköiden käyttövuosi, sekä selvitys yksiköiden valintaan liittyvistä tekijöistä kuten minimikriteereistä.
- Organisaation omat suorat ja epäsuorat päästöt (scope 1, 2 ja 3), ja jos väittämän kohteena on tuote tai palvelu, kyseisen tuotteen/palvelun koko elinkaaren päästöt.
- Minkä tai kenen päästöt ja mikä osuus jäljelle jäävistä päästöistä on katettu ostamalla yksiköitä.
- Organisaation ilmastotiekartta (ks. luku 3.2.2.) eli organisaation ilmastotavoitteet, niiden tarkistusprosessi ja yhteensopivuus 1,5 asteen polun kanssa, omat päästövähennystoimet ja niiden resurssointi ja eteneminen, selvitys yksiköiden vapaaehtoisen käytön roolista osana organisaation ilmastostrategiaa sekä arvio siitä, miten yksiköiden vapaaehtoinen käyttö jatkuu tulevaisuudessa.

Näiden tietojen tulee olla julkisesti saatavilla ja ne tulee esittää yksiköiden vapaaehtoiseen käyttöön liittyvän raportoinnin ja siihen liittyvien väittämien ja markkinoinnin yhteydessä.

Parhaiden käytäntöjen mukainen raportointi edellyttäisi myös yksiköiden hintatietojen julkistamista.

Laatikko 18. Huomioitavaa ilmastoyksiköiden vapaaehtoisen käytön raportoinnista

Ilmastoyksiköiden vapaaehtoisen käytön raportointiin on kehitetty ja kehitetään lukuisia ohjeita kansainvälisten, itsenäisten ja kansallisten tahojen toimesta, tavoitteena globaalien kestävyysraportointistandardien perustaso, esim. Global Reporting Initiative (GRI), Climate Disclosure Standards Board (CDSB) ja CDP (entinen Carbon Disclosure Project), kestävyyttä koskevia kirjanpitostandardeja käsittelevä lautakunta (SASB), G20-ryhmä, G7-ryhmä, finanssimarkkinoiden vakauden valvontaryhmä, ilmastoon liittyvien taloudellisten tietojen julkistamista käsittelevän työryhmä (TCGD), kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) säätiön kestävyysstandardilautakunta (International Sustainability Standards Board, ISSB) ja sen Climate-related Disclosures Prototype (kehitteillä).

Ranskan ilmasto- ja resilienssilaisissa hiilineutraaliväittämät sallitaan vain yrityksille, jotka ovat julkisesti raportoineet mm. kuvauksen siitä, miten tuotteen tai palvelun päästöjä on ensisijaisesti vältetty, sitten vähennetty ja vasta tämän jälkeen katettu ilmastoyksiköillä, ml. päästöennuste ja vuosittainen tavoitepolku vähintään 10 vuodelle. Lakiin liittyvässä asetuksessa edellytetään myös raportointia ilmastoyksiköiden käytöstä, ml. taustalla olevat hillintätoimet ja yksiköiden hintakategoria (alle 10 €/t, 10–40 €/t tai yli 40 €/t).

3.3 Hyvien käytäntöjen kooste yksityisille kuluttajille

Kuluttajat kohtaavat organisaatioiden ilmastoväittämiä ja -markkinointia monessa eri tilanteessa. Tuotteen, palvelun, tai muun viestinnän yhteydessä voidaan esimerkiksi kertoa, että tuote, tuotanto, pakkaus, kuljetus, palvelu, tai organisaation toiminta on hiili-neutraali, ilmastoystävällinen, päästötön, tai siitä johtuvat päästöt on kumottu. Tässä luvussa kerrotaan yleisesti hyvistä käytännöistä, miten tällaisia ilmastoväittämiä tehdään ja niiden eroista, mitä tietoja väittämien tukena tulisi olla, ja mitä tulisi huomioida, kun kuluttajana kohtaat ilmastoväittämän.

3.3.1 Mitä kuluttajan tulee tietää ilmastoväittämistä?

Kun organisaatio tekee ilmastoväittämän, väittämän tulee olla totuudenmukainen, eli sen takan tulee olla aitoja tekoja ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Kuten muissakin markkinointiväittämässä, ilmastoväittämien yhteydessä organisaation tulee noudattaa hyviä markkinointikäytäntöjä ja kertoa selkeästi ja läpinäkyvästi mitä väittämä tarkoittaa ja mihin se perustuu. Kuluttajille suunnatun markkinoinnin lainmukaisuutta valvoo kuluttajasiames, joka on itsenäinen viranomais ja toimii Kilpailu- ja kuluttajavirastossa.

On tärkeää muistaa, että ilmastoväittämät ovat vain osa organisaatioiden vastuullisuustyötä. Joidenkin organisaatioiden, tuotteiden tai palveluiden kohdalla ilmastovaikutukset voivat olla minimaaliset, mutta muut (positiiviset tai negatiiviset) ympäristö- tai sosiaaliset vaikutukset sitäkin suuremmat. Ilmastoväittämät eivät siis aina kerro koko totuutta organisaation kestävydestä tai vastuullisuudesta.

3.3.1.1 Mitä eri ilmastoväittämiä on olemassa?

Ilmastoväittämät voidaan jakaa karkeasti kahteen kategoriaan: **1) ilmastoyksiköiden käyttöön perustuvat väittämät** ja **2) muut väittämät**.

Ilmastoyksiköiden käyttöön perustuvat väittämät perustuvat siis osittain organisaatioiden vapaaehtoisilta hiilimarkkinoilta ostamiin ilmastoyksiköihin.

Yksiköiden oston ei tulisi syrjäyttää tai viivästyttää ostajan – esimerkiksi tuotteitaan ilmastoystävällisinä markkinoivan yrityksen – omia päästövähennyksiä. Päästövähennykset ovat aina ensisijainen toimi taistella ilmastonmuutosta vastaan. Ennen yksiköiden ostoa, organisaation on hyvän käytännön mukaan täytynyt laskea omat päästönsä kansainvälisesti tunnustettujen menetelmien kautta, ja suunnitella ja/tai toteuttaa toimia, jotka vähentävät sen omia päästöjä.

Organisaatio voi ostaa haluamansa määrän yksiköitä, mutta väittämän yhteydessä sen tulee selkeästi kertoa, miten määrä suhteutuu sen omiin päästöihin. Yksiköt voivat kattaa kaikki tai osan organisaation päästöistä, tai organisaatio voi ostaa enemmän yksiköitä kuin sillä on päästöjä. Yksiköitä voi myös käyttää vapaaehtoisesti ilman, että suhteuttaa niitä tiettyyn määrään päästöjä.

Yksikkö vastaa yhden hiilidioksidiekvivalenttitonnin hillintätulosta. Hillintätulos voi tarkoittaa päästöjen vähentämistä, hiilensidontaa tai -poistoa luonnollisin tai teknologisin keinoin. Hillintätuloksille on omat laatukriteerit, joita kutsutaan yksiköiden minimikriteereiksi (ks. luku 3.1.1.), ja joiden tulisi toteutua, että hillintätuloksista luotavaa yksikköä voidaan käyttää vapaaehtoisten ilmastotekoväittämien tekemiseen. Hillintätuloksien laadun toteutumista valvovat erilaiset standardit ja todentajat ympäri maailmaa. Myös esimerkiksi EU on parhaillaan kehittämässä hiilenpoistojen sertifiointia koskevaa asetusta, joka mm. loisi lainsäädännölliset puitteet tiettyjen hillintätulosten laatuun liittyen.

Vapaaehtoisilla hiilimarkkinoilla yksikkö mitätöidään oston yhteydessä ostajan puolesta, eli ostaja ”omistaa” yksikön ja sitä ei voida myydä tai vaihtaa. Kun mitätöinti on tehty, ostaja voi tehdä vapaaehtoisen ilmastotekoväittämän. Väittäminen riippuu siitä, minkälaisia yksiköitä ostaja on ostanut ja miten yksiköiden määrä on suhteutettu omiin päästöihin.

Ilmastoyksiköiden käyttöön perustuvia väittämiä on kahdenlaisia:

1. **Kansallinen ilmastotukiväittäminen** tarkoittaa, että organisaatio on ostanut sellaisia yksiköitä, joiden ilmastovaikutukset lasketaan kansallisten ilmastotavoitteiden seurantaan ja tilinpitoon ja jotka auttavat toteuttamaan jo sovittua kunnianhimon tasoa. Tällöin organisaatio auttaa esimerkiksi Suomea saavuttamaan Suomen kansalliset ilmastotavoitteet.

Esimerkkejä: Ilmastotalkoot, tukemassa ilmastotavoitteita, hiilineutraali Suomi

2. **Kumoutumisväittäminen** tarkoittaa, että organisaatio on ostanut sellaisia yksiköitä, joiden ilmastovaikutuksia ei lasketa kansallisten ilmastotavoitteiden seurantaan ja tilinpitoon. Yksiköiden suhdetta maan tai Pariisin sopimuksen pitkän aikavälin (esim. 2050 hiilineutraalisuus) tavoitteisiin ei vapaaehtoisilla hiilimarkkinoilla ainakaan toistaiseksi ole tapana tarkastella. Kun organisaatio on ostanut yksiköitä sen verran, että määrä kattaa väittämän kohteen (esim. organisaation, tuotteen tai palvelun) jäljellä olevien päästöjen ilmastovaikutukset täysin, on kyseessä **hiilineutraaliusväittäminen**.

Esimerkkejä (kumoutumisväittäminen): (Toiminnan) päästöt kumottu

Esimerkkejä (hiilineutraaliusväittäminen): Hiilineutraali yritys, hiilineutraali tuote

Muut väittämät ovat sellaisia, jotka on tehty muunlaisin perustein tai joita varten on ostettu yksiköitä, jotka eivät täysin täytä ilmastoyksiköiden minimikriteereitä. On tärkeää huomioida, että monet ilmastoteot edistävät ilmastotavoitteiden saavuttamista, vaikka ne kaikilta osin eivät täytäkään ilmastoyksiköiden minimikriteerejä. Ilmastotekoja voi, ja on tarpeen tukea myös muilla tavoin kuin yksiköitä ostamalla, esimerkiksi rahoittamalla lyhytkestoisia, vaikeasti mitattavia tai vasta tulevaisuudessa tapahtuvia päästövähennyksiä tai hiilenpoistoja sekä ilmastotekoja vauhdittavaa tutkimus- ja kehitystyötä.

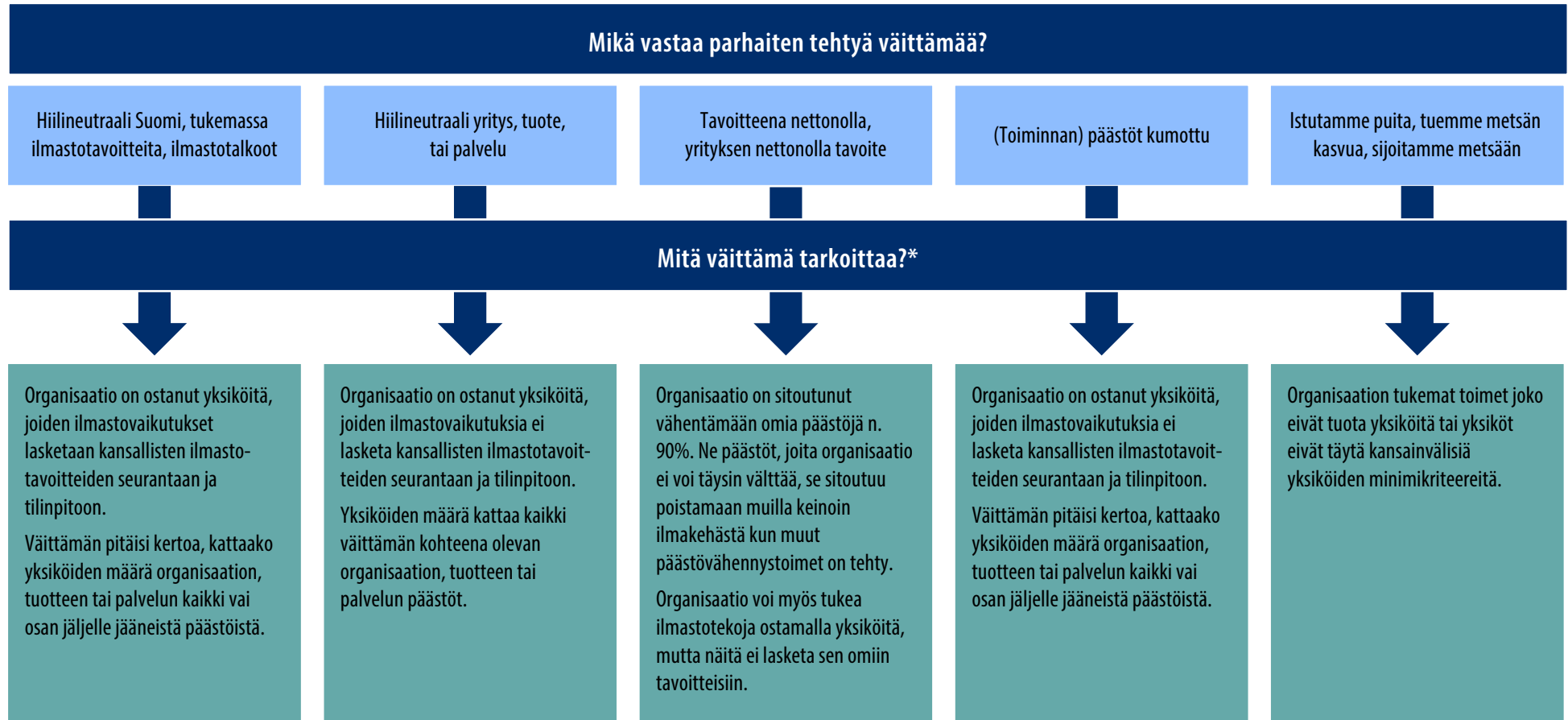
3.3.1.2 Mitä tietoja väittämiä tukena tulisi olla?

Organisaatioiden ilmastoväittämiä tukena tulisi aina olla tieto siitä, mistä löytyvät perusteet ilmastoväittämälle. Nämä tiedot voidaan esittää esimerkiksi jo suoraan pakkauksessa tai yrityksen nettisivuilla, ja ainakin nämä tulisi olla kerrottuna:

- Mitä organisaatio tekee vähentääkseen päästöjä? Mitä se tekee nyt ja mitä se suunnittelee tekevänsä päästöjen vähentämiseksi? Miten organisaatio varmistaa, että yksiköiden ostot eivät viivästy tai syrjäytä omia päästövähennyksiä?
- Kuinka paljon yksiköitä on ostettu, ja mistä hillintätoimista? Miten yksiköiden laatu on varmistettu?
- Mitkä ovat organisaation kokonaispäästöt, ja kuinka suuri osuus päästöistä on katettu yksiköiden ostolla? Minkä tai kenen päästöjä yksiköiden määrä vastaa?
- Mitä muuta organisaatio tekee kestävyiden osalta, ja kuinka suuri merkitys ilmastolla on organisaation toiminnassa?

3.3.2 Näet ilmastoväittämän: mitä se tarkoittaa?

Kuvio 4. Ilmastoväittämät ja mitä ne tarkoittavat hyvän käytännön mukaan

*hyvän käytännön mukaan

4 Tilannekarttoitus

4.1 Ilmastoväittämät Suomessa

Yksiköiden vapaaehtoiseen käyttöön perustuvia ilmastoväittämiä käytetään Suomessa sekä yritysten että tuotteiden ja palveluiden markkinoinnissa. Näihin väittämiin ja niiden määritelmiin liittyy kuitenkin paljon epäselvyyttä sekä yritysten että kuluttajien keskuudessa. SYKEN ympäristöväittämiin keskittyvän selvityksen⁸¹ mukaan vain kolmasosa kuluttajista luottaa markkinoinnissa käytettyihin ympäristöväittämiin. Samanaikaisesti elinkeinoharjoittajat ovat kokeneet ympäristöväittämien tekemisen haastavaksi ja tarvitsevana tarkempaa ohjeistusta väittämien esittämiseen⁸².

Ympäristöväittämiä koskevan lainsäädännön (ks. luku 4.2.) mukaisesti ilmastoväittämien tulee olla selkeitä, yksiselitteisiä, todenperäisiä ja niiden todenperäisyys tulee olla tarkistettavissa. Muutoin väittämää voidaan pitää harhaanjohtavana ja ympäristöväittämien tapauksessa nk. ”viherpesuna”. Tässä osiossa tarkastellaan, ketkä käyttävät yksiköitä ilmastoväittämien tekemiseen ja miten väittämiä käytetään. Lopuksi tarkastellaan lyhyesti eri ilmastomerkkien käyttöä Suomessa.

4.1.1 Ilmastoväittämien käyttäjät Suomessa

Finnwatchin hillintätulosten tarjoajille suunnatun kyselyn perusteella suurin osa yksiköistä menee yritysten käyttöön, ja yksiköitä käytetään yleensä kumoamaan tietyn tuotteen tai toiminnan päästöjä.⁸³ Suomessa on satoja yrityksiä, jotka kumoavat päästöjään käyttämällä yksiköitä⁸⁴. Esimerkiksi vuoden 2022 tietojen mukaan noin 4 % suomalaisista pk-yrityksistä ostaa ja käyttää yksiköitä osana ilmastotoimiaan⁸⁵. Yksiköitä käyttävien pk-yritysten osuus on pystynyt samana viimeisen kahden vuoden aikana⁸⁶.

81 Heinonen, Tero – Nissinen Ari, 2022: Ympäristöväittämät Suomen markkinoilla, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:48. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-724-3> Viitattu 20.9.2022

82 Ibid.

83 Finnwatch ry, 2021: Anekauppaa vai ilmastotekoja, <https://finnwatch.org/fi/julkaisut/anekauppaa-vai-ilmastotekoja> Viitattu 20.9.2022

84 Ibid.

85 Suomen Yrittäjät ry, 2022: PK-YRITYSBAROMETRI 2022, s.38. https://www.yrittajat.fi/wp-content/uploads/2022/02/SY_pk-barometri_kev2022.pdf

86 Ibid.

Kuitenkin yksiköiden käyttö on toistaiseksi ollut Suomessa melko vähäistä maan kokonaispäästöihin verrattuna, esimerkiksi vuonna 2019 vähän yli puoli prosenttia⁸⁷. Suomalaisen ilmastoyksiköiden kokonaisyksiköiden on arvioitu olevan noin 300 000 t CO₂e eli noin 4–5 miljoonaa euroa vuosittain⁸⁸. Toisaalta tämä on vähimmäisarvio, sillä suomalaiset yritykset ostavat yksiköitä myös kansainvälisistä palveluista. Esimerkiksi Finnwatchin vuoden 2020 kyselyssä vastanneiden yritysten ostetuiden yksiköiden volyyymi oli yhteensä noin 400 000 t CO₂e. Finnwatchin keräämien tietojen perusteella merkittävimpiä suomalaisia yksiköiden hyödyntäjiä olivat vuonna 2020 Finavia, Hesburger, LähiTapiola, Posti ja Supercell.

Pk-yritysten ilmastotoimia kartoittaneen barometrin mukaan keskeisimmät ajurit ilmasto-toimiin ryhtymiseen ovat yrityksen arvot ja strategia. Lisäksi päästövähennysten tekemistä ohjaavat yrityskuvan rakentaminen, kustannussäästöt ja tehokkuus. Yksiköiden hankintaa ohjaavat pääasiassa samanlaiset ajurit kuin yritysten muita ilmastotoimia, esimerkiksi yrityksen maineen parantaminen, vihreän brändin rakentaminen⁸⁹ sekä yritysten halu vähentää päästöjä enemmän kuin mitä omin toimin olisi mahdollista⁹⁰.

4.1.2 Ilmastoväittämien käyttö Suomessa

Suomessa ympäristö- sekä ilmastoväittämien käyttöä markkinoinnissa on selvitetty esimerkiksi SYKE:n ja TEMin (2022)⁹¹ ja WWF:n (2022) selvityksissä⁹². SYKE:n erilaisia ympäristöväittämiä tarkastelevassa selvityksessä on jaettu hiilineutraalius- ja ilmastoväittämiä sisältävät mainokset teemoihin ”hiilineutraalius, päästöttömyys ja kompensatio” ja ”muut

87 Niemistö, Johanna – Seppälä, Jyri – Karvonen, Jaakko – Soimakallio, Sampo, 2021: Päästökompensatitot ilmastonmuutoksen hillinnän keinona Suomessa – nyt ja tulevaisuudessa. Ympäristöministeriön julkaisu 2021:12. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-233-4>

88 Ibid. Samaan arvioon on päätyneet myös Finnwatch ry, 2021: Anekauppaa vai ilmastotekoja, <https://finnwatch.org/fi/julkaisut/anekauppaa-vai-ilmastotekoja> Viitattu 20.9.2022

89 International Carbon Reduction and Offset Alliance, 2014: Unlocking the Hidden Value of Carbon Offsetting, s. 8. https://www.icroa.org/_files/ugd/653476_e2de367d7b9e4ca4b-243f192370c9b5d.pdf

90 Hwargård, Louise, 2020: Swedish companies current use of carbon offsetting – underlying ethical view and preparedness for post-2020 carbon market conditions, s. 31–32, urn:nbn:se:uu:diva-413308

91 Heinonen, Tero – Nissinen Ari, 2022: Ympäristöväittämät Suomen markkinoilla, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2022:48. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-724-3> Viitattu 20.9.2022

92 Julkunen, Helka, 2022: Hiilineutraali nyt, tai ainakin joskus tulevaisuudessa. WWF Suomen julkaisu. <https://wwf.fi/app/uploads/9/w/k/jbgipnixad6i0cto8596g8/wwf-selvitys-hiilineutraaliusvaittamista.pdf>

ilmastoteemat”. Siinä on käytetty tieteellistä arviointimenetelmää. WWF:n selvitys sen sijaan keskittyy ainoastaan hiilineutraaliusväittämiin. Lisäksi yritysten käyttämien hiilineutraalius- ja ilmastoväittämien läpinäkyvyyttä on selvitetty vuonna 2021 julkaistussa Finnwatchin selvityksessä⁹³.

SYKEN ja TEMin selvityksessä todetaan, että suurin osa markkinoinnissa käytettävistä ympäristöväittämistä kohdistuu kuluttajaan⁹⁴. Pääpiirteittäin ympäristöväittämiä ja niiden käyttöä voidaan arvioida esimerkiksi väittämän asianmukaisuuden ja syvyyden⁹⁵, läpinäkyvyyden⁹⁶ ja paikkansapitävyyden⁹⁷ osalta.

4.1.2.1 Väittämien syvyys ja asianmukaisuus

SYKEN ja TEMin selvityksessä arvioitiin yleisesti erilaisten ympäristöväittämien käyttöä esimerkiksi väittämien teemojen, kohderyhmien, syvyyden ja asianmukaisuuden osalta. Väittämien syvyydellä tarkasteltiin sitä, miten syvällistä tai miten paljon tietoa väittämän tueksi tarjottiin⁹⁸.

Väittämän syvyys arvioitiin selvityksessä **matalaksi**, jos väittäjä oli monitulkintainen, täsmentämätön tai yleinen. Hiilineutraaliusteemassa tällaiseksi väittäjiksi katsottiin esimerkiksi hiilineutraaliusväittämät, joissa laskelman laajuutta (scope) tai sen saavuttamiseksi tarvittavien yksiköiden osuutta ei ollut eroteltu. **Keskisyviksi** luokiteltiin väittämät, joissa kerrottiin yksittäinen vaikutus tai teko: hiilineutraaliusteeman väittämissä näihin lukeutuivat väittämät, jossa hiilineutraaliutta oli laadullisesti selitetty (esim. päästöjä on kumottu hyödyntämällä metsänistutusta tietyllä alueella tai erottamalla kuinka suuri osa

93 Finnwatch ry, 2021: Anekauppaa vai ilmastotekoja, <https://finnwatch.org/fi/julkaisut/anekauppaa-vai-ilmastotekoja> Viitattu 20.9.2022

94 Heinonen, Tero – Nissinen Ari, 2022: Ympäristöväittämät Suomen markkinoilla, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:48. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-724-3> Viitattu 20.9.2022

95 Ks. Heinonen, Tero – Nissinen Ari, 2022: Ympäristöväittämät Suomen markkinoilla, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:48. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-724-3> Viitattu 20.9.2022

96 Ks. Finnwatch ry, 2021: Anekauppaa vai ilmastotekoja, <https://finnwatch.org/fi/julkaisut/anekauppaa-vai-ilmastotekoja> Viitattu 20.9.2022

97 Ks. Julkunen, Helka, 2022: Hiilineutraali nyt, tai ainakin joskus tulevaisuudessa. WWF Suomen julkaisu. <https://wwf.fi/app/uploads/9/w/k/jbgipnixad6i0cto8596g8/wwf-selvitys-hiilineutraaliusvaittamista.pdf>

98 Ks. Heinonen, Tero – Nissinen Ari, 2022: Ympäristöväittämät Suomen markkinoilla, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:48. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164261/TEM_2022_48.pdf?sequence=4 Viitattu 20.9.2022 menetelmä perustuen Banerjeen (1995) tutkimukseen

päästöistä on kumottu yksiköitä käyttämällä hiilineutraaliuden saavuttamiseksi). **Syviksi** väittämiksi selvityksessä arvioitiin väittämät, joissa annettiin tarkempaa tietoa tuotteen, palvelun tai yrityksen ympäristövaikutuksista. Tarkentavaksi tiedoksi katsottiin esimerkiksi laadullinen erittely ympäristövaikutuksista, tiedot ympäristövaikutusten määrästä tai luotettavaksi tunnetun kolmannen osapuolen myöntämä ympäristömerkki. Muiden ilmastoväittämien kohdalla esimerkiksi tarkka prosenttimäärä päästövähennyksistä arvioitiin syväksi väittämäksi. Monitulkintaisten väittämien (esim. hiilineutraalius) kohdalla syvä väittäjä on sellainen, jossa on tarkennettu käsitteen käyttöä nimenomaisen tuotteen, palvelun tai yrityksen tapauksessa.

Väittämien asianmukaisuutta arvioitiin SYKEN ja TEMin selvityksessä siten, että epäasiallisiksi katsottiin väittämät, jotka olivat 1) monitulkintaisia, 2) jättivät antamatta tarpeellista tietoa tai 3) esittivät suoranaisia valheita. Selvityksen mukaan yli puolet (n. 56 %) suomalaisessa verkkomainonnassa vuonna 2021 käytetyistä ympäristöväittämistä oli epäasiallisia.

Oleellista tietoa antamatta jättäviksi väittämiksi katsottiin sellaiset, jotka kertoivat yksittäisen positiivisen ympäristövaikutuksen, mutta antoivat ymmärtää tuotteen, palvelun tai yrityksen olevan myös muilta ympäristövaikutuksiltaan vähäinen tai myönteinen. Hiilineutraaliuteen liittyen tällaisiksi väittämiksi arvioitiin esimerkiksi päästöttömyyttä koskevat väittämät, jotka eivät täsmentäneet tuotteen käyttämiseen liittyviä edellytyksiä väitetyllä päästöttömyydelle.

Jos väittäjä ei kuulunut luokkiin 1–3, se katsottiin hyväksyttäväksi (hyväksyttävyyttä ei kuitenkaan arvioitu markkinoinnin lainmukaisuuden näkökulmasta)⁹⁹. Tällaisia väittämiä olivat ilmastoväittämistä esimerkiksi ne, joissa ilmaistiin prosentuaalinen päästövähennys tai joissa oli mainittu yksiköiden tuottajan ISO-sertifiointi.

4.1.2.2 Väittämien läpinäkyvyys

Kansainvälisesti vain viidesosa vapaaehtoisia yksiköitä käyttävistä yrityksistä kertoo käyttävänsä yksiköitä¹⁰⁰. Suomesta vastaavaa arviota esitettyjen ilmastoväittämien osuudesta ei ole tehty. Finnwatchin laajempi ilmastoyksiköiden kysyntää ja tarjontaa koskeva selvitys on selvittänyt myös hiilineutraaliusväittämien läpinäkyvyyttä. Selvityksessä läpinäkyvyydellä tarkoitettiin sitä, että yrityksen asiakas pystyisi halutessaan varmistamaan, mikä

99 Ks. Heinonen, Tero – Nissinen Ari, 2022: Ympäristöväittämät Suomen markkinoilla, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:48. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164261/TEM_2022_48.pdf?sequence=4 Viitattu 20.9.2022 menetelmä perustuen Kangun ym. 1991 tutkimukseen

100 Carbon Pulse, 2022: Just one-fifth of VER buyers disclosing carbon credit purchases in opaque market report. 1.8.2022 <https://carbon-pulse.com/168160/>

hillintätoimi on yksiköiden takana. Kyselyyn vastanneiden 40:n yritysten kohdalla tämä kriteeri toteutui 22:lla. Lisäksi riittävä läpinäkyvyys edellytti sitä, että yksiköiden mitätöinnin pystyi varmistamaan sertifiointiohjelman rekisteristä. Tämä kriteeri toteutui 21:n vastanneen yrityksen kohdalla. Kummatkin kriteerit toteutuivat vain joka neljännellä yrityksellä.¹⁰¹

4.1.2.3 Väittämien paikkansapitävyys

WWF:n hiilineutraaliusväittämiä koskevassa selvityksessä tarkasteltiin väittämien paikkansapitävyyttä. Selvityksessä havaittiin, että usein hiilineutraaliusväittämien tukena on puutteellista tietoa, tai tarvittava tieto puuttuu täysin. Esimerkiksi päästölaskennan rajausta saattaa olla liian suppea eli kaikkia olennaisia päästöjä ei ole laskettu mukaan, tai päästöjä ei kerrota lainkaan. Myös päästöjen vähentämisen tavoitteet ja tulevaisuuden suunnitelmat puuttuvat usein.

Selvityksessä huomioidaan, että yritysten hiilineutraaliustavoitteisiin liittyvän markkinoinnin paikkansapitävyyden osalta tulisi huomioida, että pitkän aikavälin tavoitteet (esim. ”hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä”) eivät kerro tuotteen tai palvelun ilmasto-vaikutuksista nykyhetkellä¹⁰². Lisäksi näiden väittämien yhteydessä on harvoin saatavilla lisätietoa esimerkiksi päästövähennystoimista tai mahdollisten yksiköiden käytöstä hiilineutraaliuden saavuttamiseksi. Markkinoilla ei ole olemassa mekanismeja, jolla pureutua tulevaisuudessa väittämiin, joiden lupaukset eivät konkretisoidu. Yleisesti WWF:n selvityksessä nostetaan esille, että tällaiset tulevaisuuteen pohjautuvat väittämät ovat usein vaikeatulkintaisia ja pahimmillaan harhaanjohtavia kuluttajan vertaillessa eri yritysten, tuotteiden tai palveluiden ilmastoystävällisyyttä¹⁰³.

101 Finnwatch ry, 2021: Anekauppaa vai ilmastotekoja, <https://finnwatch.org/fi/julkaisut/anekauppaa-vai-ilmastotekoja> Viitattu 20.9.2022

102 Julkunen, Helka, 2022: Hiilineutraali nyt, tai ainakin joskus tulevaisuudessa. WWF Suomen julkaisu. <https://wwf.fi/app/uploads/9/w/k/jbgipnixad6i0cto8596g8/wwf-selvitys-hiilineutraaliusvaittamista.pdf>

103 Ibid.

Ilmastomerkit Suomessa

Ilmastoväittämistä voidaan myös viestiä käyttämällä merkkiä, jolla kerrotaan yrityksen, tuotteen tai palvelun hiilineutraaliudesta, hiilijalanjäljestä, yrityksen tekemästä päästölaskennasta tai muista ilmastoteoista ja -hyödyistä.¹⁰⁴ Merkkejä myöntää kolmannet osapuolet, usein yksiköiden välittäjät tai päästölaskentaan tai muuten hiilijalanjälkeen erikoistuvat konsulttitalot. Yritykset voivat myös viestiä omatoimisesti ilmastoteoista merkin muodossa esimerkiksi pakkauksissa. Kuluttaja voi luulla näitä merkkejä kolmannen osapuolen myöntämäksi.¹⁰⁵ Kuluttajaliiton 2022 ympäristöväitteisiin ja -merkkeihin keskittyvä tutkimuksessa huomioidaan, että virallisten ympäristömerkkien ja yritysten omien merkkien erottaminen onkin kuluttajille vaikeaa.¹⁰⁶ Lähes kaikista merkeistä ei ole saatavilla tietoa, miten merkki myönnetään¹⁰⁷.

Merkkejä on markkinoilla laaja kirjo, eikä sellaista merkkiä ole, jonka käyttö olisi vakiintunut tai jota enemmistö yrityksistä käyttäisi. Esimerkiksi Alkon Vihreä Valinta kokoelman hiilineutraali-kategoriaan kuuluu 15 eri hiilineutraaliudesta kertovaa merkkiä.¹⁰⁸ Näistä suurin osa on kansainvälisen toimijan myöntämä. Taulukkoon 3 on kerätty esimerkkejä Suomessa käytettävistä ilmastomerkeistä. EU-tasolla merkkien käyttöä ollaan sääntelemässä tulevan direktiivin kautta (ks. luku 4.2.).

104 Ks. esim. South Pole, 2023: South Pole's Labels <https://www.southpole.com/sustainability-solutions/climate-neutrality-and-renewable-electricity-labels> Viitattu 4.1.2023

105 Heinonen, Tero – Nissinen Ari, 2022: Ympäristöväittämät Suomen markkinoilla, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:48. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164261/TEM_2022_48.pdf?sequence=4 Viitattu 20.9.2022

106 Kuluttajaliitto, 2022: Aidosti vihreää vai viherpesua? https://www.kuluttajaliitto.fi/uploads/2022/03/54b10f96-vihervaitteet_kuluttajaliitto_2022_web.pdf Viitattu 15.10.2022

107 Heinonen, Tero – Nissinen Ari, 2022: Ympäristöväittämät Suomen markkinoilla, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:48. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164261/TEM_2022_48.pdf?sequence=4 Viitattu 20.9.2022

108 Alko, 2022: Vihreä valinta -merkintä kertoo juoman ympäristöystävällisyydestä, osa Hiilineutraali <https://www.alko.fi/vastuullisesti/tuotteiden-vastuullisuus/vihrea-valinta-merkin-ta-kertoo-juoman-ymparistoystavallisydesta#hiilineutraali> Viitattu 20.9.2022

Taulukko 3. Esimerkkejä Suomessa käytettävistä ilmastomerkeistä

Merkin nimi ja/tai myöntäjä	Väittäjä	Myöntäjän keskeinen liiketoiminta
Carbon Trust ¹⁰⁹	Hiilineutraali	Konsultointi
South Pole	Hiilineutraali	Konsultointi, yksiköiden välittäjä
Climate Impact Partners ¹¹⁰	Hiilineutraali	Yksiköiden välittäjä
Clonet Oy ¹¹¹	Hiilineutraali, hiilijalanjälki laskettu	Konsultointi
Keskuskauppakamari ¹¹²	Hiilijalanjälki laskettu	Yhteisö
Koodia Suomesta ry ¹¹³	Hiilineutraali	Yhdistys

4.2 Tämänhetkinen lainsäädännön tilanne vapaaehtosiin ilmastotekoihin ja siihen liittyviin väittämiin liittyen

Vapaaehtoiset ilmastoteot eivät toimi yhteiskunnallisessa tyhjiössä. Huolimatta siitä, että ala kasvaa nopeasti ja toimialan monet käytännöt hakevat vielä muotoaan, kohdistuu vapaaehtosiin ilmastotekoihin useita oikeudellisia sääntöjä ja kysymyksiä.

109 The Carbon Trust, 2022: Carbon neutral certification. <https://www.carbontrust.com/en-eu/node/21> Viitattu 20.9.2022

110 Climate Impact Partners, 2022: Who we are. <https://carbonneutral.com/who-we-are> Viitattu 20.9.2022

111 Clonet Oy, 2022: OpenCO2.net-hiilijalanjälkimerkki. <https://www.clonet.fi/hiilijalanjalki-merkki/#:~:text=Hiilijalanj%C3%A4lki%2Dmerkki%20kertoo%20hiilijalanj%C3%A4ljen%20suuruuden,on%20kompensoitu%20luotettavan%20palveluntarjoajan%20kautta> Viitattu 20.9.2022

112 Keskuskauppakamari: Hiilijalanjälki laskettu -merkki. <https://kauppakamari.fi/palvelut/co2laskettu/> Viitattu 16.12.2022

113 Koodia Suomesta ry: Hiilineutraaliusmerkki. <https://koodiasuomesta.fi/merkit/hiilineutraaliusmerkki> Viitattu 16.12.2022

Vapaaehtoihin ilmastotekoihin liittyvät oikeudelliset reunaehdot ovat moninaiset johtuen siitä, että niitä toteutetaan erilaisin mallein ja erilaisten osapuolten välillä. Tässä jaksossa käsitellään vapaaehtoihin ilmastotekoihin liittyviä erilaisia tilanteita tämän raportin kannalta keskeisistä oikeudellisista näkökulmista käsin. Käsittely rajautuu aiempien selvitysten ja niissä nostettujen keskeisten kysymysten mukaisesti hyväntekeväisyystoimintaan, yritysten välisiin sopimuksiin ja kuluttajansuojasääntelyyn.¹¹⁴ Sen sijaan esimerkiksi kotimaisiin hillintätoimiin liittyvät ympäristöoikeudelliset kysymykset ja muut oikeudelliset seikat jätetään tässä yhteydessä tarkastelun ulkopuolelle. Kutakin valikoitua teemaa tarkastellaan siitä näkökulmasta, mikä vapaaehtoisten ilmastotekojen hyviä käytäntöjä tarkastelevan raportin lisäarvo olisi erilaisissa kehikoissa.

4.2.1 Vapaaehtoiset ilmastoteot hyväntekeväisyytenä

Rahankeräyslakia (863/2019) uudistettiin vuonna 2021 voimaan tulleella lainsäädäntömuutoksella, jonka tavoitteena oli sulkea päästökompensaatiotoiminta (esitöissä käytetty termi) laajamittaisesti pois rahankeräyslain soveltamisalasta. Lainmuutoksen taustalla oli julkisuuttakin paljon saanut epäselvä tilanne sen osalta, katsottiinko päästökompensaatio rahankeräyslain 2 §:ssä tarkoitetuksi vastikkeettomaksi toiminnaksi. Lainmuutoksella päästökompensaatiotoiminta lopulta poissuljettiin lähes täysin rahankeräyslain soveltamisalasta. Voimassa olevan rahankeräyslain 1 §:n 2 momentin mukaan rahankeräyslain soveltamisalaan ei kuulu sellainen palvelu, jolla kasvihuonekaasupäästöjä kompensoidaan siten, että todennetulla ja lasketulla tavalla vähennetään tai poistetaan kasvihuonekaasuja ilmakehästä tai vältetään niiden pääsemistä ilmakehään.

Rahankeräyslain esitöistä käy ilmi, että lainsäätäjän tarkoitus on ollut sulkea päästökompensaatiotoiminta melko laajasti rahankeräyslain soveltamisalan ulkopuolelle. Rahankeräyslain soveltamisalaan ei kuulu sellainen palvelu, jonka sisältönä on tietyn kasvihuonekaasupäästö määrän kumoaminen kasvihuonekaasujen vähentämisellä tai poistamisella ilmakehästä tai niiden ilmakehään pääsemisen välttämällä.¹¹⁵ Keskeistä sen arvioimisessa, kuuluuko palvelu rahankeräyslain soveltamisalaan vai ei, on todennettavuus ja laskettavuus. Todennettavuuden vaatimus tarkoittaa sitä, että palveluntarjoajan pitää pystyä osoittamaan, mihin väitetty kasvihuonekaasun vähentäminen, välttäminen tai poistaminen perustuu.¹¹⁶ Laskettavuus puolestaan tarkoittaa sitä, että tuotetun hillintätuloksen määrä, jolla päästöä kumotaan, on pystyttävä vähintään arvioimaan.¹¹⁷

114 Ks. esim. Laine & al. 2021: Vapaaehtoisten päästökompensaatioiden sääntely. Ympäristöministeriön julkaisu 2021:26 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-408-6>; Laininen Jenni – Ahonen Hanna-Mari – Laine Anna – Kulovesi, Kati, 2022: Vapaaehtoihin päästökompensaatioihin liittyvät erityiskysymykset. Ympäristöministeriön julkaisu 9/2022

115 HE 124/2021 vp, s. 43.

116 HE 124/2021 vp, s. 45.

117 Ibid.

Kompensaatiotoiminnan vastikkeellisuus ei sen sijaan ole lain esitöiden mukaan määrävää sen suhteen, kuuluuko toiminta rahankeräyslain soveltamisalaan vai ei.¹¹⁸ Toisin sanoen, myös vastikkeetta eli hyväntekeväisyys- tai lahjoitustarkoituksessa tehtävä kompensatiotoiminta rajattiin pois rahankeräyslain soveltamisalasta. Sen sijaan tarkoitus on, että yleinen kansalaisjärjestöjen harjoittama ilmastotyö (jota ei siis katsota ainakaan rahankeräyslain määritelmän mukaan kompensatioksi) kuuluisi edelleen rahankeräyslain soveltamisalaan.¹¹⁹ Ilmastomyönteisestä työstä tulisi säännöksen tarkoittamaa toimintaa vain siinä tapauksessa, että hillintätoimessa tuotettaisiin todennettuja ja laskettuja ilmastohyötyjä.¹²⁰

Rahankeräyslain uudistuksen jälkeen hyväntekeväisyystoimintaan ei sovelleta rahankeräyslakia niin kauan, kuin toiminnassa tehtävä kompensatio on todennettavissa ja laskettavissa. Ainakin teoriassa tämä tarkoittaa sitä, että lahjoitustarkoituksessa annetut varat tällaiseen toimintaan eivät kuulu minkään elinkeino-oikeudellisen suojasääntelyn piiriin. Kuluttajansuojalaki ei nimittäin myöskään sovellu toimintaan, jolla ei ole kaupallista tavoitetta.¹²¹ Näin ollen hyväntekeväisyytenä tehtävään kompensatiotoimintaan, jolla ei ole osittaistakaan kaupallista tavoitetta, ei myöskään kohdistu viranomaisvalvontaa. Eri asia on toki se, kuinka paljon tällaisia rahankeräyslain ja kuluttajansuojalain katveeseen jääviä hyväntekeväisyystoimintoja on tosiasiallisesti ja kuinka merkittävästä ongelmasta asiassa on käytännössä kyse.

Vapaaehtoisia ilmastotekoja koskevilla hyvillä käytännöillä voidaan edistää viranomaisvalvonnan ja rahankeräys- ja kuluttajansuojasääntelyn katvealueeseen jäävien kompensatiotoimien laatua, mikäli toimijat itse päättävät toimia hyvien käytäntöjen mukaisesti. Hyvien käytäntöjen mukaisesti toimiminen voi siten myös parhaimmillaan parantaa lahjoittajien suojaa sen suhteen, että toiminta, johon rahaa lahjoitetaan, on hyvien ilmastokäytänteiden mukaista toimintaa. Informaatio-ohjauksella tai hyvillä käytännöillä ei sen

118 HE 124/2021 vp, s. 43.

119 Ibid.

120 Ibid.

121 Ks. Esimerkiksi UCP-direktiivin (2005/29/EY) ponsi, kohta 7, jonka mukaan direktiivillä puututaan kaupallisiin menettelyihin, joilla pyritään välittömästi vaikuttamaan kuluttajien kaupallisiin ratkaisuihin suhteessa tuotteisiin. UCP-direktiivin 2 artiklan d-kohdan mukaan kaupallisilla menettelyillä tarkoitetaan elinkeinonharjoittajan tointa, mainitsematta jättämistä, käyttäytymistä tai edustamista, kaupallista viestintää, mukaan lukien mainontaa ja markkinointia, joka liittyy välittömästi tuotteen myynnin edistämiseen, myymiseen tai toimittamiseen kuluttajille. UCP-direktiivi on kuluttajansuojalain 2 luvun markkinointia koskevien säännösten perustana (ks. HE 32/2008 vp).

sijaan voida luoda sitovia oikeuksia tai velvoitteita toimijoille eikä siten myöskään rajoittaa sitä, minkälaiset toimijat saavat tarjota kompensointia. Tällaisista rajoituksista on perustuslain 2 §:n mukaan säädettävä lailla.

4.2.2 Vapaaehtoiset ilmastoteot muussa kuin kuluttajaelinkeinonharjoittajasuhteessa

Vapaaehtoisten ilmastotekojen sääntely tilanteissa, joissa vapaaehtoisia ilmastotekoja tarjotaan vastikkeellisena, kaupallisena palveluna rakentuu yleisiin sopimus-, markkinointi- ja vahingonkorvausoikeuden varaan.¹²² Käytännössä kuhunkin vapaaehtoiseen ilmastotekoon sovellettavia oikeudellisia reunaehtoja on tarkasteltava yksittäistapauksittain, sillä vapaaehtoisia ilmastotekoja ei tarjota kauttaaltaan standardimuotoisena tai markkinoilla yhteen muotoon vakiintuneessa mallissa, vaan toimintaa harjoitetaan toisistaan keskenään poikkeavin toimintamallein. Joissakin tilanteissa vapaaehtoisin ilmastotekoihin liittyvien palveluiden toimitusketjussa mukana oleva toimija sijaitsee ulkomailla. Tässä raportissa tarkastelu rajoitetaan sellaisiin oikeussuhteisiin, joihin sovelletaan Suomen lakia.

4.2.2.1 Vapaaehtoisin ilmastotekoihin liittyvät palvelumallit

Vapaaehtoisin ilmastotekoihin liittyvät oikeussuhteet voidaan jakaa muissa kuin kuluttajaelinkeinonharjoittaja -suhteissa kahteen isoon kategoriaan:

- **Ilmastoyksiköiden hankintaan liittyvä palvelu suoraan ostajan ja myyjän välillä:** tässä mallissa palveluntarjoaja tarjoaa ilmastoyksiköitä tai vapaaehtoisia ilmastotekoja sellaisenaan palveluna. Esimerkiksi yritys tarjoaa palveluna suon ennallistamista hiilinielun kasvattamiseksi ja palvelun ostajan hiilidioksidipäästöjen kumoamiseksi tällä hiilinielun lisäyksellä. Tässä toimintamallissa sopimussuhde muodostuu suoraan hillintätoimia tarjoavan toimijan ja ostajan välille. Mukana on alan vakiintuneet minimikriteerit täyttävissä hillintätoimissa yleensä myös kolmansia tahoja, joka esimerkiksi riippumattomasti validoivat hillintätoimen ja sertifioivat ja rekisteröivät sen tuottamat hillintätulokset.
- **Ilmastoyksiköiden hankintaan liittyvät palvelut välittäjän avustuksella:** tässä mallissa mukana on väliportaana toimiva välittäjä. Palveluna tarjotaan tyypillisesti ilmastoyksiköihin liittyvää välitystä. Välityspalveluna voidaan tarjota erilaisia palveluita. Välittäjä voi ensiksi toimia hillintätoimen

122 Laine & al. 2021: Vapaaehtoisten päästökompensaatioiden sääntely, s. 28. Ympäristöministeriön julkaisuja 2021:26 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-408-6>

tuottavan palveluntarjoajan hyväksi, esimerkiksi edistäen palveluiden tai ilmastoyksiköiden myyntiä tai markkinointia tai toimien esimerkiksi ilmastoyksiköiden jälleenmyyjänä, välittäjänä (toimien päämiehenä nimissä) tai komissäärinä (toimien omissa nimissään mutta päämiehenä lukuun). Välittäjä voi toimia myös yksiköiden ostajan hyväksi, hankkien tälle esimerkiksi ilmastoyksiköitä joko välitys- tai komissiopalveluna. Välityspalvelu voi muodostua myös esimerkiksi ilmastoyksiköiden mitätöinnistä. Välitykseen liittyvät palvelut ja niiden tarkempi sisältö, ehdot ja vastuukysymykset kirjataan kuhunkin yksittäiseen toimeksiantosopimukseen. Toimeksiantosopimus solmitaan asiakkaan (päämiehen) ja välittäjän välille.

Kummassakin edellä kuvatussa toimintamallissa voidaan olettaa olevan kyse ainakin läh-
tökohtaisesti palveluiden ostoa tai myyntiä koskevasta sopimussuhteesta.¹²³ Palvelun
tarkempi sisältö ja rajaukset sovitaan yksilöllisesti asiakkaan ja palveluntarjoajan välillä.
Vapaaehtoisia ilmastotekoja koskevan sopimuksen sisältöä ei määrittele mikään erityislaki.
Toimialalla ei myöskään ole olemassa mallisopimuksia tai vakioehtoja. Toimialaa ei myös-
kään säännellä elinkeino-oikeudellisella normistolla, joka asettaisi rajoituksia esimerkiksi
sille, kuka saa tarjota vapaaehtoisin ilmastotekoihin liittyviä palveluja tai minkälaisia pal-
veluiden tulee olla. Tässä mielessä vapaaehtoisin ilmastotekoihin liittyy **täysi elinkeino-
ja sopimusvapaus**. Toimintaa ja sopimuksia rajoittavat ja sääntelevät ainoastaan yleiset
oikeusperiaatteet ja yleinen säännelty oikeus (kuten kuluttajansuojalaki). Lisäksi toimin-
taan voivat vaikuttaa välillisesti esimerkiksi Suomen valtion päästövähennysvelvoitteisiin
liittyvä EU- ja kotimainen lainsäädäntö.

Erilaisiin vapaaehtoisin ilmastotekopalveluihin soveltuvia yleisiä sopimusoikeuden peri-
aatteita voidaan löytää tarkastelemalla sitä, onko sopimussuhteessa kyse jonkin vakiintu-
neen sopimustyyppin mukaisesta toiminnasta. Yleisesti, liike-elämän palvelusopimuksille
sopimustyyppinä ei Suomessa ole yhtenäistä lainsäädäntöä.¹²⁴ Vapaaehtoisia ilmasto-
tekoja koskeva sopimus ei ole Suomessa sopimustyyppinä siten vakiintunut, että sopi-
mustyyppistä olisi esimerkiksi kotimaista kirjallisuutta tai Suomessa olisi muodostunut
vakiintuneita, juuri kyseiseen sopimustyyppiin sovellettavia periaatteita. Sellaiset vapaa-
ehtoisia ilmastotekoja koskevat sopimukset, joissa ilmastotekoihin liittyviä toimia

123 Laininen, Jenni, 2020: Hiilidioksidipäästöjen kompensointi – päästövähennysyksikön kauppaa koskeva sopimus. Liikejuridiikka 3/2020, s. 163–184, s. 165. Kansainvälisesti on kuitenkin tunnustettu niin kutsuttu Emission Reduction Purchase Agreement, jossa on kyse ilmastoyksiköiden ostamisesta, ei niinkään palvelusta. Ks. esim. [Emission Reductions Payment Agreements \(ERPA\) Climate Explainer \(worldbank.org\)](https://www.worldbank.org/en/press/2020/04/01/emission-reductions-payment-agreements-erpa-climate-explainer).

124 Hemmo, Mika – Hoppu, Kari: Sopimusoikeus. Alma Talent Oy, Verkkokirja, jakso Sopimusoikeuden normisto ja sopimusriskit – Sopimukseen sovellettavien normien soveltamisjärjestys – Sopimustyyppit – Palvelusopimukset.

tarjotaan suoraan ostajan ja myyjän välisessä sopimussuhteessa palveluna (esimerkiksi tarjotaan hiilinielun ylläpitämistä palveluna) ovat tyypiltään kaikista vaikeimmin luokiteltavissa mihinkään kotimaisessa oikeuskirjallisuudessa vakiintuneeseen sopimustyyppi-kategoriaan. Mikäli vapaaehtoiisiin ilmastotekoihin liittyvää palvelua toteutetaan ostajan pyynnöstä, saattaa tällainen sopimus olla luokiteltavissa toimeksiantosopimukseksi. Jos näin ei ole, ei kyseiselle sopimustyyppille ole välttämättä löydettävissä mitään yksiselitteistä sopimustyyppiä, jonka mukaisia erityisperiaatteita sopimukseen voitaisiin soveltaa. Tässä tapauksessa sopimussuhteeseen sovelletaan yleisiä lähtökohtaisesti kaikkiin (liike-elämän) sopimuksiin soveltuvia sopimusoikeuden periaatteita.

Mahdollinen hyöty, joka vapaaehtoisten ilmastotekojen hyviä käytäntöjä koskevasta raportista voi olla vaihtelee käsillä olevan tilanteen mukaan. Silloin, kun vapaaehtoisia ilmastotekoja tarjotaan sellaisenaan palveluna suorassa sopimussuhteessa ostajan ja myyjän välillä, voi palveluntarjoaja sitoutua vapaaehtoisesti noudattamaan toiminnassaan vapaaehtoisten ilmastotekojen hyviä käytäntöjä esimerkiksi määritettäessä palvelusopimuksessa sitä, miten (millä laatukriteereillä) sopimuksen mukainen palvelu tulee tuottaa. Mikäli sopimuksessa ei ole tarkemmin määritelty vapaaehtoisten ilmastotekojen laatua, on palveluntarjoaja lähtökohtaisesti täyttänyt velvollisuutensa toteuttamalla palvelun, joka vastaa ominaisuuksiltaan sopimuksessa sovittua. Eri asia on, voiko mahdollisessa vapaaehtoisten ilmastotekojen laatua koskevissa riitatilanteissa vapaaehtoisten ilmastotekojen yleisesti hyväksytyillä hyvillä käytännöillä olla arvoa todisteena siitä, ettei palvelu ole sopimuksen mukaista.

Malli, joissa palveluntarjoaja toimii välittäjänä on sopimustyyppiltään lähinnä toimeksianto- ja välityssopimuksia. Toimeksiantosopimuksissa on keskeisesti kyse siitä, että toimeksisaaja suostuu toisen pyynnöstä asioimaan ja toimittamaan jotakin päämiehen puolesta.¹²⁵ Kuten palvelusopimuksissa yleisesti, on myös toimeksiantosopimuksessa kyse aineettomasta suorituksesta.¹²⁶ Vapaaehtoisia ilmastotekoja koskevista toimeksiantosopimuksista ei ole kuitenkaan erityislainsäädäntöä (vertaa esimerkiksi omaisuudenhoitotoimeksianto, johon soveltuu erityislakina sijoituspalvelulakia). Näin ollen tällaisiin toimeksiantosopimuksiin sovelletaan toimeksiantosopimuksia koskevia periaatteita ja yleisiä sopimusoikeuden periaatteita.

125 Saarnilehto, Ari teoksessa Varallisuus oikeus. Alma Talent Oy. Ari Saarnilehto – Vesa Annola – Mika Hemmo – Juha Karhu – Leena Kartio – Eva Tammi-Salminen – Juha Tolonen – Jarmo Tuomisto – Mika Viljanen. Jakso Sopimustyypeistä – Edustussopimukset – Toimeksiantosopimus. Päivittyvä verkkoteos.

126 Ibid.

Välityssopimus on yksi toimeksiantosopimuksen ala- tai erityystyypeistä. Välityssopimuksella palveluntarjoaja esimerkiksi hankkii päämiehensä toimeksiannosta ilmastoyskiköitä päämiehen lukuun. Välittäjän velvollisuutena on huolehtia siitä, että hän toteuttaa välitystoimeksiannon päämiehen antamien ohjeiden mukaisesti. Välitystoimeksianto voidaan toteuttaa myös komissiosopimuksella, jossa palveluntarjoaja toimii omista nimissään mutta asiakkaan lukuun.

Toimeksiantoihin, myös välitys- ja komissiotoimeksiantoihin, sovelletaan kauppakaaren (3/1734) 18 luvun säännöksiä. Toimeksisaajan velvollisuutena on täyttää sopimus eli tehdä se, mitä on sovittu. Sopimusta täyttäessään toimeksisaajan on huomioitava päämiehensä etu.¹²⁷ Toimimisvelvollisuuden lisäksi toimeksisaajalla on huolellisuus-, tiedonanto- ja tilintekovelvollisuus sekä sopimusrikkomuksesta seuraava vahingonkorvausvelvollisuus.¹²⁸ Huolellisuusvelvoite velvoittaa toimeksisaajaa täyttämään velvollisuutensa huolellisesti. Tiedonantovelvoite puolestaan velvoittaa toimeksisaajaa tiedottamaan toimeksiannon etenemisestä jo sen kestäessä. Tilintekovelvollisuus velvoittaa toimeksisaajan tekemään tilin päämiehen rahavarojen ja omaisuuden hoidosta ja käyttämisestä sekä päämiehelle aiheutuneista kuluista.¹²⁹ Vahingonkorvausvelvollisuus puolestaan velvoittaa toimeksisaajaa korvaamaan ne vahingot, jotka hän on aikaansaanut sopimusvelvoitteiden vastaisesti toimimisella. Kyse on sopimusperusteisesta korvausvastuusta, joka edellyttää muun ohella huolimattomuutta. Todistustaakka huolellisesti toimimisesta on toimeksisaajalla.¹³⁰

Vapaaehtoisten ilmastotekojen hyviä käytäntöjä koskevan raportin mahdollinen hyöty toimeksiantosopimuksissa on epäselvä. Välittäjät ja muut toimeksisaajat tarjoavat yleensä esimerkiksi tietyn sertifiointiohjelman mukaan todennettuja ilmastoyskiköitä. Lähtökohtaisesti toimeksisaaja on täyttänyt veloitteensa, kun hän on toiminut sopimuksessa sovitulla tavalla. Toimeksisaaja voi halutessaan vapaaehtoisesti sitoutua sopimussuhteissaan esimerkiksi välittämään sellaisia yksiköitä, jotka ovat vapaaehtoisten ilmastotekojen hyvien käytäntöjen mukaisia. Selvää on, ettei hyviä käytäntöjä koskevalla raportilla voida luoda toimeksisaajille uusia, voimassa olevasta oikeudesta poikkeavia veloitteita tai oikeuksia. Esimerkiksi mahdollinen välittäjän vastuun laajentaminen tulee kyseeseen vain säätämällä asiasta erityislailla.

127 Saarnilehto, Ari teoksessa Varallisuus-oikeus. Alma Talent Oy. Ari Saarnilehto – Vesa Annola – Mika Hemmo – Juha Karhu – Leena Kartio – Eva Tammi-Salminen – Juha Tolonen – Jarmo Tuomisto – Mika Viljanen. Jakso Sopimustyypeistä – Edustussopimukset – Toimeksiantosopimus. Päivittyvä verkkoteos.

128 Ibid.

129 Ibid.

130 Ibid.

4.2.2.2 Vapaaehtoisia ilmastotekoja koskeva markkinointi muissa kuin kuluttaja-elinkeinonharjoittaja -suhteissa

Laajasti ymmärrettynä markkinoinnissa on kyse sopimuksen kohteena olevaan palveluun tai tuotteeseen liittyvien tietojen antamisesta. Markkinoinnissa annetaan mielikuva tai väittämiä siitä, minkälainen tarjolla oleva tuote tai palvelu on. Silloin, kun markkinointitietoja annetaan osana sopimussuhdetta (kuten kuvattu edellä luvussa 4.2.2.1., erilaisten vapaaehtoisiiin ilmastotekoihin liittyvien palveluiden osalta) voidaan sopimussuhteen velvoitteiden täyttämisen arvioinnissa käyttää yhtenä apuna markkinoinnissa (kuten verkkosivuilla tai tuote- tai palvelukuvauksissa, mainosmateriaaleissa) palvelusta annettuja tietoja. Vapaaehtoisia ilmastotekoja koskevien palveluiden markkinoinnissa annettavia tietoja silloin, kun ne liittyvät yksittäiseen sopimussuhteeseen, arvioidaan siten suhteessa kulloinkin käsillä olevaan palvelusopimukseen ja annettujen tietojen merkitys määräytyy sopimuksen osapuolten välisessä suhteessa.¹³¹ Tällöin voidaan esimerkiksi arvioida sitä, vastaako tarjottu palvelu siitä annettuja tietoja. Jos palvelusta esimerkiksi luodaan verkkosivuilla ja muussa mainonnassa, kuten yritysesityksissä ja tarjousmateriaalissa, mielikuva, että palvelu soveltuu päästöjen kumoamiseen, mutta palvelussa tuotetut hillintätulokset onkin jo käytetty muualla (kaksinkertainen hyväksiluku) ei palvelu välttämättä vastaa sovittua ja kyseessä voi olla myös esimerkiksi petos. Kukin tapaus on kuitenkin arvioitava yksittäisenä tilanteena ja intressi ja mahdollisuus riitauttamiseen on sopimussuhteen toisella osapuolella, tässä tapauksessa palvelun ostajalla.

Silloin, kun arvioitavana olevassa tilanteessa ei ole (välttämättä) kysymys yksittäisestä sopimussuhteesta vaan markkinoinnista puhutaan per se, ilman yksilöityä vastaanottajaa, voidaan markkinoinnin asianmukaisuutta arvioida esimerkiksi sopimattomista menettelyistä elinkeinotoiminnassa annetun lain (1061/1978) mukaan. Lain tavoitteena on vahvistaa elinkeinoelämässä noudatettavien menettelyiden rehellisyyttä ja hyväksyttävyyttä ja se antaa siten sekä kollektiivista että yksilöllistä suojaa.¹³² Lakia voidaan soveltaa silloin, kun elinkeinonharjoittajan markkinointi suuntautuu ainoastaan muille kuin kuluttajille tai myös kuluttajille.

131 Ks. Laine & al. 2021: Vapaaehtoisten päästökompensaatioiden sääntely, jakso 3.1.4. Ympäristöministeriön julkaisu 2021:26 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-408-6>, jossa arvioidaan annettujen tietojen merkitystä erilaisten sopimussuhteisiin soveltuviin yleislakien nojalla.

132 Bärnlund, Johan teoksessa Yritysoikeus. Alma Talent verkkokirja, Jakso Sopimaton menettely – Sopimaton menettely liiketoiminnassa – Johdanto – Suojan kohteet.

Lain sopimattomista menettelyistä 1 §:n mukaan ”elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää hyvän liiketavan vastaista tai muutoin toisen elinkeinonharjoittajan kannalta sopimatonta menettelyä. Markkinoinnista on käytävä selkeästi ilmi sen kaupallinen tarkoitus sekä se, kenen lukuun markkinointi toteutetaan.” Lain 2 §:n mukaan ”Elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää totuudenvastaista tai harhaanjohtavaa ilmaisua, joka koskee omaa tai toisen elinkeinotoimintaa ja on omiaan vaikuttamaan hyödykkeen kysyntään tai tarjontaan taikka vahingoittamaan toisen elinkeinotoimintaa. Elinkeinotoiminnassa ei saa käyttää asiaan kuulumattomia seikkoja sisältävää eikä esitystavaltaan tai muodoltaan sopimatonta ilmaisua, joka on omiaan vahingoittamaan toisen elinkeinotoimintaa.”

Hyvän liiketavan sisältö määräytyy oikeuskäytännössä markkinaoikeuden ja liiketapalautakunnan ratkaisukäytännössä, ja tulkinta-apuna voidaan käyttää Kansainvälisen kauppakamarin ICC:n markkinointisääntöjä.¹³³ Sopimattomuusarviointi on aina tapauskohtaista.¹³⁴ Totuudenvastaisella ilmaisulla tarkoitetaan ilmaisua, joka ei vastaa todellisia olosuhteita.¹³⁵ Totuudenmukaisuuden arviointi voidaan suorittaa sellaisten ominaisuuksien osalta, jotka ovat jollakin tavalla objektiivisesti mitattavissa ja todennettavissa.¹³⁶

Vapaaehtoisia ilmastotekoja koskien ei ole annettu alakohtaisia markkinointia koskevia säännöksiä (vs. esimerkiksi lääketeollisuus tai elintarvikeala), jotka sääntelisivät nimenomaisesti kyseistä toimialaa. Näin ollen vapaaehtoisia ilmastotekoja koskevaa markkinointia on arvioitava edellä kuvattujen yleisten periaatteiden mukaan, tapauskohtaisesti. Merkityksellisiä markkinoinnin asianmukaisuuden arvioinnissa voivat olla esimerkiksi ICC:n markkinointisäännöt, joissa annetaan ohjeita myös ympäristöväättämien käyttämisestä markkinoinnista.¹³⁷ Keskuskauppakamarin liiketapalautakunta ja mainonnan eettinen neuvosto soveltavat ICC:n markkinointisääntöjä.¹³⁸ Liiketapalautakunta ja mainonnan eettinen neuvosto ovat tuomioistuinmenettelyä kevyempiä keinoja arvioida omaa tai toisen elinkeinonharjoittajan markkinoinnin asianmukaisuutta.

133 Paloranta, Paula, 2014: Markkinoinnin etiikka käytännössä. Alma Talent. s. 24.

134 Ibid.

135 Bärlund, Johan teoksessa Yritysoikeus. Alma Talent verkkokirja, Jakso Sopimaton menettely – Sopimaton menettely liiketoiminnassa – Markkinoinnin sopimattomuus – Totuudenvastaiset ja harhaanjohtavat ilmaisut.

136 Ibid.

137 Ks. esim. Kansainvälinen kauppakamari ICC, 2018: Markkinointisäännöt. Luku D. <https://kauppakamari.fi/wp-content/uploads/2020/05/marketing-code-finnish-saannot-suomeksi-2019.pdf>, ja International Chamber of Commerce: ICC, 2021: ICC Framework for responsible environmental marketing communications https://icc.se/wp-content/uploads/2021/11/20211123-Marketing-Environmental-framework_2021.pdf. Jälkimmäisessä annetaan ohjeita myös mm. hiilineutraaliusväittämiä koskien.

138 Keskuskauppakamari: Kansainvälisen kauppakamarin markkinointisäännöt. <https://kauppakamari.fi/palvelut/liiketapalautakunta/tietoa-lautakunnasta/kansainvalisen-kauppakamarin-markkinointisaannot/> sekä Keskuskauppakamari, 2023: Ympäristöväättämien käyttäminen. Suositus 11.1.2023 Viitattu 4.1.2023

ICC:n vuonna 2021 annetuissa suosituksissa annetaan lisäohjeita ja esimerkkejä myös yksiköiden vapaaehtoista käyttöä koskevista väittämistä. Ohjeessa todetaan ilmastoväittämien esittämisestä mm. seuraavasti¹³⁹:

- **Yleistä:** Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistoimien etuja koskevissa väittämissä (kuten hiilijalanjälki, ”carbon offset”, hiilineutraali, hiilinegatiivinen, nettonolla, ilmastopositiivinen) tulisi täsmentää selvästi, koskeeko väittämä vain toimia hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi vai koskeeko se muitakin kasvihuonekaasuja. Väittämän esittäjän tulisi täsmentää, koskeeko väittämä tuotetta, sen osaa, pakkausta, palvelua tai yrityksen itsensä toimintaa, ja jos väittämä koskee vain osia tuotteen elinkaaresta, mitä osia siitä. Väittämän esittäjän on osoitettava / todistettava kaikki väittämät, jotka koskevat päästöjen rajoittamista, vähentämistä tai kumoamista (engl. offset), tieteellisillä metodeilla. Pääsyn tarjoaminen lisätietoihin voi lisätä luottamusta tällaisten väittämien paikkansapitävyyteen.
- **Pyrkimyksenomaiset väittämät tai sitoumukset:** Tiedonannot, jotka kuvastavat erityisiä ympäristösitoumuksia tai ilmaisia ilmasto- (tai kestävyys) tavoitteista, jotka ovat pyrkimyksenomaisia, ja jotka eivät todennäköisesti toteudu kuin vasta usean vuoden kuluttua (esim. nettonolla, hiilinegatiivinen, ilmastopositiivinen), edellyttävät, että yritys voi osoittaa konkreettisesti, että sillä on kohtuullinen kapasiteetti ja metodologinen lähestymistapa tällaisen sitoumuksen täyttämiseksi, mukaan lukien hillintätulosten pysyvyys. Tiedot siitä, milloin mainostetut ilmastohyödyt todennäköisesti toteutuvat, voivat olla tärkeitä kuluttajille. Näin ollen tulee kertoa tietoja siitä, milloin hiilidioksidipäästöjen vähennykset tai hiilenpoistot todennäköisesti toteutuvat. Kuten kaikissa väittämissä, väittämän antajalla tulee olla luotettavaa tieteellistä näyttöä, joka tukee ilmastoväittämiä. Väittämien tulisi perustua sellaiseen luotettavaan tieteelliseen näyttöön, jonka alan koulutuksen ja kokemuksen omaava asiantuntija voisi hyväksyä.
- **Hiilineutraalius- tai ilmastoväittämät:** Hiilineutraaliusväittämien ymmärretään tarkoittavan sitä, että nettohiilijalanjälki on nolla, ja monissa tapauksissa sen saavuttaminen edellyttää ilmastoyksiköiden vapaaehtoista käyttöä. Väittämien tulisi olla selkeitä ja sisältää tarpeen mukaan lisätietoja menetelmästä, perusteesta ja aikavälistä, jolla sitoumukset saavutetaan. Ne toimet, jotka toimija on itse toteuttanut päästöjensä vähentämiseksi tulisi selvästi erottaa yksiköiden käytöstä. Erityistä huolellisuutta tulee käyttää ilmastoon liittyvissä termeissä, kuten hiilineutraali, ilmastoneutraali tai nettonolla, koska niitä voidaan tulkita ja ymmärtää eri tavoin ja ne vaativat tuekseen dataa.

139 International Chamber of Commerce: ICC, 2021: ICC Framework for responsible environmental marketing communications, s. 20–22. https://icc.se/wp-content/uploads/2021/11/20211123-Marketing-Environmental-framework_2021.pdf

Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa kielletyn menettelyn kieltämiseksi voidaan nostaa kieltokanne markkinaoikeudessa. Kanteen voi nostaa toinen elinkeinonharjoittaja tai elinkeinonharjoittajien etujen valvomiseksi rekisteröity yhdistys, ja vastaajan on oltava elinkeinonharjoittaja.¹⁴⁰ Laki sopimattomista menettelyistä elinkeinotoiminnassa mahdollistaa esimerkiksi sen, että kilpaileva yritys voi puuttua toisen yrityksen markkinointiin, jos markkinointitoimenpide on kilpailijan kannalta sopimaton.¹⁴¹ Kukin tapaus on arvioitava erikseen.

Markkinointia koskevaa sääntelyä täydentää rikoslaki, jonka 30 luvun 1 §:ssä säädetään rangaistavaksi markkinointirikoksen tekeminen.

Vapaaehtoinen ja toimijoiden oma-aloitteinen sitoutuminen ilmastoyksiköiden vapaaehtoisen tuotannon ja käytön hyviin käytäntöihin voi lisätä ilmastoyksiköitä tarjoavien toimijoiden markkinoinnin laatua ja luotettavuutta. Sitoutuminen hyviin käytäntöihin ilmaisee toimijan halua toimia rehellisesti ja hyvien käytäntöjen mukaisesti ja vähentää todennäköisesti riskiä siitä, että markkinointi olisi hyvän liiketavan vastaista.

4.2.3 Ilmastoyksiköiden käyttöön liittyvät kaksoislaskentakysymykset lainsäädännössä

Kaksoislaskennan välttäminen on onnistuneiden vapaaehtoisten ilmastotekojen tukemisen näkökulmasta yhtä tärkeä seikka kuin ilmastoyksiköitä koskevat muut laatukriteerit (kuten lisäisyys ja pysyvyys). Kaksoislaskenta tarkoittaa yksinkertaistetusti sitä, että syntynyt hillintätulos lasketaan useamman kuin yhden kerran, esimerkiksi yksiköiden kaksinkertaisen liikkeellelaskun tai käytön tai yksikön perustana olevan hillintätuloksen kaksinkertaisen hyväksiluvun vuoksi.

Kaksoislaskentaan liittyviä juridisia kysymyksiä on käsitelty syyskuussa 2022 valmistuneessa vapaaehtoiisiin päästökompensaatioihin (selvityksessä käytetty termi) liittyviä erityiskysymyksiä käsittelevässä selvityksessä.¹⁴² Kaksoislaskentaan liittyy juridisia ulottuvuuksia, joiden huomioiminen esimerkiksi hillintätoimia suunniteltaessa on keskeistä. Kaksoislaskentaa arvioitaessa on keskeistä, näkykö (kotimaisen) hillintätoimen hillintätulos (Suomen) ilmastotavoitteiden saavuttamista koskevassa raportoinnissa eli laskeeko

140 Paloranta, Paula, 2014: Markkinoinnin etiikka käytännössä. Alma Talent. s. 23.

141 Paloranta, Paula, 2014: Markkinoinnin etiikka käytännössä. Alma Talent. s. 22.

142 Laininen Jenni – Ahonen Hanna-Mari – Laine Anna – Kulovesi, Kati, 2022: Vapaaehtoiisiin päästökompensaatioihin liittyvät erityiskysymykset, s. 56–57. Ympäristöministeriön julkaisuja 9/2022

valtio tämän hillintätuloksen omien ilmastotavoitteidensa toteutumiseen.¹⁴³ Mikäli hillintätoimissa syntyvät hillintätulokset tullaan esimerkiksi sitovan oikeudellisen velvoitteen perusteella laskemaan jonkin muun tahon, kuten Suomen valtion, ilmastotavoitteiden seurantaan ja tilinpitoon, ei kyseisiä hillintätuloksia tulisi käyttää uskottavaan, hyvien käytäntöjen mukaiseen kumoutumistarkoitukseen.

Kaksinkertaisen liikkeellelasku ja käyttö vältetään Lainisen ym. selvityksen mukaan tyyppillisesti rekisterillä, joihin kirjataan yksiköt ja niihin liittyvät tiedot, mukaan lukien sarjainumero. Kaksinkertaisen hyväksiluvun voi Lainisen ym. selvityksen mukaan välttää asianmukaisilla väittämillä:

Ollakseen uskottavia, **kumoutumisväittämien** tulee kotimaisten vapaaehtoisten toimien osalta perustua hillintätuloksiin, joita Suomi ei laske hyväksi ilmastotavoitteidensa täyttämiseen. Tällaiset hillintätulokset ovat joko kansallisten tavoitteiden ulkopuolella tai isäntämaa on valtuuttanut ne Pariisin sopimuksen 6 artiklan toimeenpanosääntöjen mukaisesti. Valtuutuksen myötä isäntämaa sitoutuu tekemään hillintätuloksille vastaavan mukautuksen päästötaseeseensa, mikä estää niiden laskemisen kansalliseen tavoitteeseen. Pariisin sopimuksen 6 artiklan toimeenpanosäännöt mahdollistavat, mutta eivät edellytä kaksoislaskennan välttämistä vapaaehtoisesti tuettujen hillintätulosten osalta.

EU-jäsenmaissa YK:lle tehtävään raportointiin soveltuu ensisijaisesti EU-lainsäädäntö, joka ei nyky muodossaan tunnista mahdollisuutta tehdä vastaavia mukautuksia tai niitä vastaavia tilinpidollisia toimia EU- tai jäsenvaltiotasolla.¹⁴⁴ EU-oikeudellisen kehikon kehitystyö on parhaillaan käynnissä, mutta esimerkiksi komission marraskuussa 2022 julkaisema hiilenpoistojen sertifiointia koskeva asetusehdotus ei sisällä määräyksiä vastaavista mukautuksista, eikä ota lopullista kantaa niiden tarpeeseen vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden kontekstissa (lentoliikenteeseen liittyvän CORSIA-järjestelmän ulkopuolella). Lisäksi vaalien läheisyydestä johtuen osa EU-lainsäädännön kehitystyöstä jäänee käytännössä marraskuussa 2024 aloittavan seuraavan komission toimikaudelle, nykyisen komission viimeisiä merkittäviä aloitteita odotetaan viimeistään kesällä 2023. Suomi voi halutessaan osaltaan pyrkiä vaikuttamaan siihen, että tulevaisuudessa EU-kehikko mahdollistaa vastaavien mukautusten tekemisen myös kotimaisten vapaaehtoisten hillintätoimien osalta.¹⁴⁵ EU-lainsäädäntöön mahdollisesti tehtävien muutosten lisäksi kaksoislaskennan välttäminen vastaavilla mukautuksilla edellyttäisi Pariisin sopimuksen mukaan kansallisten

143 Ibid.

144 Laininen Jenni – Ahonen Hanna-Mari – Laine Anna – Kulo-vesi, Kati, 2022: Vapaaehtoi-siin päästökompensatioihin liittyvät erityiskysymykset, s. 57. Ympäristöministeriön julkai-suja 9/2022

145 Ibid.

prosessien kehittämistä, sisältäen mahdollisesti uutta kotimaista lainsäädäntöä. Nykyiset kansalliset sertifiointiohjelmat (esim. Ranskan Label Bas Carbone) keskittyvät hillintätuloksiin, jotka lasketaan hyväksi kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Niiden osalta vastaavia mukautuksia ei tarvita.

Siltä osin, kun hillintätoimen hillintätulokset lasketaan hyväksi Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamiseen, niiden tuottamien yksiköiden ostaja voi välttää kaksoislaskennan tekemällä **kansallisia ilmastotukiväittämiä**.¹⁴⁶ **Kansallinen ilmastotukiväittäminen** on välittömästi mahdollinen tapa välttää kaksoislaskenta (ks. Laatikko 2). Ilmastotukiväittämien uskottavuuden varmistaminen edellyttää osin samoja toimia kuin vastaavat mukautukset, esimerkiksi kartoitus lisäistä hillintätoimista, joihin isäntämaa toivoo vapaaehtoista tukea ja niiden vaikutuksesta kansallisiin ilmastotavoitteisiin, yleiset laatu-kriteerit ja ohjeistus, kansallinen järjestelmä laatu-kriteerit täyttävän hillintätoimen ja sen tuottamien hillintätulosten hyväksymiseksi sekä väittämien todenmukaisuuden valvonta.¹⁴⁷

4.2.4 Vapaaehtoiset ilmastoteot kuluttajaelinkeinonharjoittajasuhteissa

Kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisiä suhteita säännellään kuluttajansuojalaissa (38/1978) (kuluttajansuojalaki). Vapaaehtoisten ilmastotekojen osalta erilaiset kuluttajille tarjottavat mallit käsittävät keskeisesti seuraavat tilanteet:

1. Kuluttajalle tarjotaan (myydään ja markkinoidaan) vapaaehtoisia ilmastotekoja käsittäviä palveluita sellaisenaan.
2. Kuluttajalle tarjotaan kumoamismahdollisuutta kulutushyödykkeen ostamisen yhteydessä.
3. Kuluttajalle tarjotaan kulutushyödykettä, jota markkinoidaan kuluttajille ilmastekoihin liittyvin väittämin.
4. Yritys väittää mainonnassaan kuluttajalle yrityksen olevan hiilineutraali, käyttäen väittämänsä osoittamiseksi kumoamista.¹⁴⁸

146 Laininen Jenni – Ahonen Hanna-Mari – Laine Anna – Kulovesi, Kati, 2022: Vapaaehtoi-
siin päästökompensaatioihin liittyvät erityiskysymykset, s. 56. Ympäristöministeriön julkai-
suja 9/2022

147 Laininen Jenni – Ahonen Hanna-Mari – Laine Anna – Kulovesi, Kati, 2022: Vapaaehtoi-
siin päästökompensaatioihin liittyvät erityiskysymykset, s. 57–58. Ympäristöministeriön jul-
kaisuja 9/2022

148 Laininen Jenni – Ahonen Hanna-Mari – Laine Anna – Kulovesi, Kati, 2022: Vapaaehtoi-
siin päästökompensaatioihin liittyvät erityiskysymykset, s. 65–66. Ympäristöministeriön jul-
kaisuja 9/2022

Kuluttajansuojalain näkökulmasta edellä olevat tilanteet eivät kaikki ole samalla viivalla. Kuluttajansuojalain soveltuminen kuluttajille sellaisenaan myytäviin päästökompensointipalveluihin (luku 4.2.1.) on tällä hetkellä viranomaisen mukaan epäselvää.¹⁴⁹ On kuitenkin mahdollista, että kuluttajansuojalain 3 ja 4 lukuja sopimusehtojen sääntelystä ja sopimuksen sovittelusta ja tulkinnasta voidaan soveltaa tilanteisiin, joissa kuluttajan kanssa tehdään vapaaehtoisia ilmastotoimia koskevia sopimuksia. Yleisistä sopimusoikeudellisista periaatteista ei voi poiketa kuluttajan vahingoksi myöskään silloin, kun sopimussuhteeseen ei sovelleta erityistä tuotekohtaista lainsäädäntöä.

Kuluttajansuojalain näkökulmasta edellä olevan luettelon kohtia 2–4 käsitellään osin samalla tavalla. Jokaiseen näistä tilanteista sovelletaan ainakin kuluttajansuojalain markkinointia koskevia 2 luvun säännöksiä. Kuluttajansuojalain 2 luvun 6 §:ssä säädetään kiellosta antaa kuluttajalle markkinoinnissa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja. Kuluttajansuojalain 2 luvun 7 §:ssä asetetaan kiello jättää antamatta kuluttajalle olennaisia tietoja tuotteesta. Lisäksi hiilineutraaleina markkinoitaviin kulutushyödykkeisiin (edellä olevan luettelon kohta 3) sovelletaan myös tavaran kauppaa koskevan kuluttajansuojalain 5 luvun säännöksiä. Kuluttajansuojalain 5 luku sisältää mm. tavaran virhettä koskevia säännöksiä, jotka voivat olla merkityksellisiä myös tavaran väitettyä hiilineutraaliutta koskevien seikkojen osalta (mikäli tavara ei vastaisi hiilineutraaliuden osalta siitä sanottua).

Vapaaehtoisten ilmastotekojen näkökulmasta kuluttajansuojaoikeuden keskiössä ovat erilaiset yksiköihin liittyvät **ilmastoväittämät** (kuten, että tuote tai yritys on hiilineutraali tai tuotteen hiilijalanjälki on kumottu). Yksiköiden vapaaehtoiseen käyttöön perustuvat väittämät ovat osa kulutushyödykkeestä tai -palvelusta annettua markkinointitietoa ja niiden vaatimustenmukaisuutta arvioidaan aina kuluttajansuojalain 2 luvun mukaisin kriteerein. Yksiköiden vapaaehtoiseen käyttöön perustuvat väittämät eivät saa olla harhaanjohtavia eikä niitä esitettäessä saa jättää antamatta kuluttajan päätöksenteon kannalta olennaisia tietoja. Kuluttajansuojalain 2 luvun markkinointia koskeva sääntely on pakottavaa. Useissa

149 Ibid.

kotimaisissa ja kansainvälisissä selvityksissä on todettu, että ympäristöväittämiä esitetäessä yritykset eivät useinkaan tästä huolimatta tosiasiasa noudata kuluttajamarkkinointia koskevia vaatimuksia.¹⁵⁰

Ympäristöväittämien (mukaan lukien siis myös yksiköiden vapaaehtoiseen käyttöön perustuvien väittämien) asianmukaisuuden arvioinnin kannalta olennaista on sen määrittäminen, minkälaisia väittämiä pidetään harhaanjohtavana. Ympäristöväittämien arvioinnista on annettu useita kotimaisia ja kansainvälisiä ohjeita. Kilpailu- ja kuluttajavirasto Kuluttaja-asiamiehen linjauksen mukaan ympäristöväittämiä esitettäessä on noudatettava mm. seuraavia periaatteita:

- Ympäristövaikutusten merkitys pitää arvioida ennen väittämän esittämistä. Ympäristöväittämiä voi käyttää, kun on varmistanut, että markkinoidussa tuotteessa on jotain ympäristövaikutuksiltaan kertomisen arvoista. Arvioinnissa on huomioitava myös muut saman tuoteryhmän tuotteet.
- Tuotteen ympäristövaikutuksiltaan merkittävät ominaisuudet pitää kertoa selkeästi ja yksiselitteisesti. Yleisiä, yksilöimättömiä ja moniselitteisiä ilmaisuja on syytä välttää. Markkinoinnissa on syytä käyttää vain sellaisia termejä, joita asiakkaat ymmärtävät.
- Myös tuotteesta syntyvä kokonaiskuva on syytä arvioida. Markkinoinnin kokonais kuvan pitää perustua tosiasioihin.

150 Ks. Julkunen, Helka, 2022: Hiilineutraali nyt, tai ainakin joskus tulevaisuudessa. WWF Suomen julkaisu. <https://wwf.fi/app/uploads/9/w/k/jbgipnixad6i0cto8596g8/wwf-selvitys-hiilineutraaliusvaittamista.pdf>; Heinonen, Tero – Nissinen Ari, 2022: Ympäristöväittämät Suomen markkinoilla, Työ- ja elinkeino-ministeriön julkaisu 2022:48. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164261/TEM_2022_48.pdf?sequence=4 Viitattu 20.9.2022; Kuluttajaliitto: Ympäristöväitteet ja viherpesu. <https://www.kuluttajaliitto.fi/viherpesuviisari/>. Viitattu 4.1.2023; European Commission, 2021: Screening of websites for 'greenwashing': half of green claims lack evidence. Tiedote 28.1.2021. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_269; Competition & Markets Authority, 2021: Global sweep finds 40 % of firms' green claims could be misleading. Tiedote 28.1.2021. <https://www.gov.uk/government/news/global-sweep-finds-40-of-firms-green-claims-could-be-misleading>; Kilpailu- ja kuluttajavirasto, 2021: Miten niin pienempi ilmasto vaikutus? Kuluttaja-asiamies peräänkuuluttaa tarkkuutta markkinoinnin ympäristöväittämiin. Tiedote 17.11.2021 <https://www.kkv.fi/ajankohtaista/tiedotteet/miten-niin-pienempi-ilmastovaikutus-kuluttaja-asiamies-peraan-kuuluttaa-tarkkuutta-markkinoinnin-ymparistovaittamiin/>; KKV/78/14.08.01.05/2021: Ympäristöväitteiden harhaanjohtava käyttö markkinoinnissa. Kilpailu- ja kuluttajavirasto. <https://www.kkv.fi/paatokset/kuluttaja-asiat/ymparistovaitteiden-harhaanjohtava-kaytto-markkinoinnissa/>

- Ympäristöystävällinen-sanaa tai vastaavia yleistäviä (vihreä, luontoystävällinen, eko-tuote) sanoja voi käyttää vasta, kun on todella perusteellisesti selvittänyt tuotteen koko elinkaaren. Ohjeen mukaan on suositeltavaa käyttää vahvistettuja ympäristömerkkejä (kuten pohjoismainen tai EU:n ympäristömerkki) sen sijaan, että esittää yleisiä väittämiä tuotteen ympäristöystävällisyydestä.
- Ympäristöhöyötyjen vertailu ei saa olla harhaanjohtavaa ja siinä tulee verrata samoja tarpeita tyydyttäviä tai samaan tarkoitukseen käytettäviä tavaroita tai palveluita.¹⁵¹

Kuluttaja-asiamiehen tuoreet ratkaisut vuosilta 2021 ja 2022 käsittelevät ilmastovaikutuksia koskevia väittämiä ja antavat täsmällisempää ohjeistusta siitä, minkälaiset ilmastoväittämät ovat kuluttajansuojalain markkinointia koskevien säännösten näkökulmasta sallittuja ja mitkä eivät. Vuoden 2021 ratkaisuissa kuluttaja-asiamies kiinnitti huomiota Arlan ja Atrian esittämiin ympäristöväittämiin. Kuluttaja-asiamies katsoi, että Arlan antama väittäjä, jonka mukaan ”tällä kartonkikipolla on 60 % pienempi ilmastovaikutus kuin vanhalla muovisella purkilla” oli liian yleinen siksi, ettei väittämässä täsmennetty, mitä ’ilmastovaikutuksella’ tarkoitetaan. Ilmastovaikutus -termiä voidaan kuluttaja-asiamiehen mukaan tulkita monin eri tavoin eikä keskiverokuluttaja välttämättä ymmärrä sen tarkoittavan esimerkiksi hiilidioksidipäästöjen määrää.¹⁵²

Atria puolestaan markkinoi jauhelihaa printtimainoksen väittämällä ”30 % pienempi hiilijalanjälki” ja ”tämän pakkauksen hiilijalanjälki on 30 % pienempi kuin rasiapakkauksella”. Kuluttaja-asiamiehen arvion mukaan väittämät olivat totuudenmukaisia, eikä niillä johdettu kuluttajia harhaan. Arvio johtui siitä, että kuluttaja-asiamies katsoi, että koska Atrian väittämän konkreettinen sisältö vastasi hiilijalanjäljen tyypillistä ja laajinta määritelmää, väittäjä ei johtanut kuluttajaa harhaan.¹⁵³ Verrattuna Arlan väittämiä koskevaan ratkaisuun tässä tapauksessa ero lopputuloksessa vaikutti siis syntyvän termien

151 Kuluttaja-asiamiehen linjaukset: Ympäristömarkkinointi. Ohjeet. Annettu 1995, tarkistettu viimeksi 2019. <https://www.kkv.fi/kuluttaja-asiat/tietoa-ja-ohjeita-yrityksille/kuluttaja-asiamiehen-linjaukset/ymparistomarkkinointi/> Viitattu 16.12.2022

152 KKV/76/14.08.01.05/2021: Pakkausten ympäristövaikutuksia koskevien väittämien käyttö markkinoinnissa. Kilpailu- ja kuluttajavirasto. <https://www.kkv.fi/paatokset/kuluttaja-asiat/pakkausten-ymparistovaikutuksia-koskevien-vaittamien-kaytto-markkinoinnissa-arla/>

153 Kilpailu- ja kuluttajavirasto, 2021: Miten niin pienempi ilmastovaikutus? Kuluttaja-asiamies peräänkuuluttaa tarkkuutta markkinoinnin ympäristöväittämiin. Tiedote 17.11.2021 <https://www.kkv.fi/ajankohtaista/tiedotteet/miten-niin-pienempi-ilmastovaikutus-kuluttaja-asiamies-peraanhuuluttaa-tarkkuutta-markkinoinnin-ymparistovaittamiin/>

”ilmastovaikutus” ja ”hiilijalanjälki” johdosta. Molemmissa tapauksissa yritykset olivat osoittaneet omissa laskelmissaan kuluttaja-asiamiehelle väittämien sinänsä pitävän paikkaansa. Tapausten erilaisissa lopputuloksissa oli kysymys pikemmin siitä, millä tavoin itse väittämä oli esitetty.

Vuoden 2022 ratkaisussaan kuluttaja-asiamies arvioi Fortumin Äiti Maa -televisiomainoksia, joissa käytettiin mm. ilmauksia ”kohti puhtaampaa maailmaa” ja ”puhdas energia ja kierrätys”. Ratkaisun mukaan mainosvideon pääviesti ”kohti puhtaampaa maailmaa” ja mielikuva Fortumin ympäristöystävällisyydestä jää hyvin yleiseksi ja epämääräiseksi. Mainoksessa esitetyt ilmaukset ”kohti puhtaampaa maailmaa” ja ”puhdas energia ja kierrätys” voivat kuvata joko jo aikaansaatuja muutoksia tai tulevaisuuden tavoitteita. Mainoksen lopussa kuluttaja kutsutaan mukaan muutokseen ”Fortum – join the change”. Ratkaisun mukaan tämä luo vaikutelman, että kuluttaja voi vaikuttaa ympäristöön myönteisesti valitsemalla Fortumin. Televisiomainoksesta itsestään ei voi saada selville tai päätellä millä konkreettisella tavalla Fortum on osa muutosta. Mainoksessa ei kerrota tarkemmin Fortumin omista toimintatavoista, niiden muutoksista tai eri tavoista vähentää ympäristön kuormittumista. Nähtyään mainosvideon, kuluttajan on edelleen vaikea arvioida valintansa todellisia vaikutuksia ja merkitystä. Näin ollen kuluttaja-asiamies katsoi Fortumin mainoksen olevan harhaanjohtava kuluttajansuojalain 2 luvun 6 §:n vastaisesti.¹⁵⁴

EU:n komissio on myös omalta osaltaan ohjannut ympäristöväittämiä koskevaa markkinointia vuonna 2021 päivitetyllä ohjeistuksella sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä.¹⁵⁵ Komission ohjeistuksen jaksossa 4.1 käsitellään ympäristöväittämiä ja sitä, milloin ympäristöväittämät ovat unionin oikeudessa sallittuja ja milloin ne ovat harhaanjohtavia. Ohjeessa ’ympäristöväittämällä’ tarkoitetaan menettelyä, jolla (kaupallisessa viestinnässä, markkinoinnissa tai mainonnassa) annetaan ymmärtää tai luodaan muutoin vaikutelma siitä, että tavaralla tai palvelulla on myönteinen ympäristövaikutus tai ei lainkaan ympäristövaikutuksia tai että se vahingoittaa ympäristöä

154 KKV/78/14.08.01.05/2021: Ympäristöväitteiden harhaanjohtava käyttö markkinoinnissa. Kilpailu- ja kuluttajavirasto. <https://www.kkv.fi/paatokset/kuluttaja-asiat/ymparistovaitteiden-harhaanjohtava-kaytto-markkinoinnissa/>

155 Komission tiedonanto 2021/C 526/01: Ohjeet sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY tulkintaa ja soveltamista varten, s.77. Euroopan Unionin virallinen lehti 29.12.2021 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2021.526.01.0001.01.FIN Viitattu 16.11.2022

vähemmän kuin kilpailevat tavarat tai palvelut. Tämä voi johtua sen koostumuksesta, valmistustavasta, siitä, miten se voidaan hävittää, tai sen käytöstä odotettavissa olevasta energiankulutuksen tai saastumisen vähenemisestä.¹⁵⁶

Komission ohjeistuksen mukaan, kun ympäristöväittämät **eivät ole todenperäisiä** tai niitä **ei voida tarkistaa**, kutsutaan menettelyä viherpesuksi. Komission ohjeistuksen mukaan ympäristöväittämien esittämiseen soveltuvat seuraavat pääperiaatteet:

- Ympäristöväittämien on oltava **totuudenmukaisia**.
- Ympäristöväittämissä **ei saa olla virheellisiä tietoja**.
- Ympäristöväittämät on esitettävä **selvällä**, ymmärrettävällä, täsmällisellä ja yksiselitteisellä tavalla.
- Elinkeinonharjoittajilla on oltava **näyttöä väittämiensä tueksi** ja niiden on oltava valmiit toimittamaan se toimivaltaisille täytäntöönpanoviranomaisille ymmärrettävällä tavalla, jos väittäjä kyseenalaistetaan.
- On **noudatettava** sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin liitteessä I olevaa **luetteloa sopimattomista käytännöistä**, jotka ovat kiellettyjä kaikissa tapauksissa.
- Kaupalliset menettelyt, jotka ovat huolellisen ammatinharjoittamisen vaatimusten vastaisia, on kielletty. Huolellisen ammatinharjoittamisen vaatimus voi sisältää **ympäristöväittämien osalta periaatteita, jotka perustuvat kansallisiin ja kansainvälisiin standardeihin ja käytäntöihin**. Huolellinen ammatinharjoittaminen voi esimerkiksi edellyttää, että **sertifiointiohjelmat**, joita elinkeinonharjoittajat käyttävät markkinoidakseen tuotteidensa ympäristöhyötyjä, **ovat tällaisten standardien mukaisia** ja tarjoavat huomattavia etuja kuluttajille ja että niiden **valvonta ja tarkastaminen toteutetaan riippumattomasti**.¹⁵⁷

Komission ohjeistuksen mukaan ympäristöväittämät ovat **todennäköisesti harhaanjohtavia**, jos ne sisältävät epämääräisiä ja yleisiä ympäristöhyötyjä koskevia toteamuksia ilman asianmukaista näyttöä hyödyistä ja ilmoittamatta, mitä tuotteen merkityksellistä

156 Komission tiedonanto 2021/C 526/01: Ohjeet sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY tulkintaa ja soveltamista varten, jakso 4.1.1. Euroopan Unionin virallinen lehti 29.12.2021 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2021.526.01.0001.01.FIN Viitattu 16.11.2022

157 Komission tiedonanto 2021/C 526/01: Ohjeet sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY tulkintaa ja soveltamista varten, jakso 4.1.1.2. Euroopan Unionin virallinen lehti 29.12.2021 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2021.526.01.0001.01.FIN Viitattu 16.11.2022

näkökohtaa väittämässä tarkoitetaan.¹⁵⁸ Tällaisia todennäköisesti harhaanjohtavia väittämiä ovat ohjeistuksen mukaan esimerkiksi ”ilmastoystävällinen”, ”päästötön”, ”hiiliystävällinen”, ”vähemmän hiilidioksidipäästöjä”, ”hiilineutraali” ja ”ilmastoneutraali”.¹⁵⁹ Ohjeistuksessa annetun esimerkin mukaan hiilenpoistoja koskevien väittämien olisi oltava aitoja, luotettavia, läpinäkyviä, raportoitavia, valvottavia, todennettavia, uskottavia ja sertifioituja, ne eivät saisi heikentää päästöjä aiheuttavilla aloilla toteutettavia lyhyen aikavälin päästövähennystoimia ja niillä olisi taattava täydentävyys ja varmistettava, että hiilenpoistot otetaan asianmukaisesti huomioon kansallisissa kasvihuonekaasuinventaariorissa.^{160, 161}

Joissakin tilanteissa ohjeen mukaan yleisen väittämän käyttö voi edellä todetusta huolimatta olla perusteltua. Tällainen voi olla esimerkiksi tilanne, jossa tuotteelle on myönnetty lupa käyttää julkisesti hallinnoidun ympäristömerkkijärjestelmän ympäristömerkkiä (kuten EU:n ympäristömerkki) tai muiden sellaisten luotettavien ja hyvämaineisten merkkijärjestelmien ympäristömerkkiä, joihin sovelletaan kolmannen osapuolen suorittamaa todentamista.¹⁶²

158 Komission tiedonanto 2021/C 526/01: Ohjeet sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY tulkintaa ja soveltamista varten, jakso 4.1.1.3. Euroopan Unionin virallinen lehti 29.12.2021 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2021.526.01.0001.01.FIN Viitattu 16.11.2022

159 Ibid.

160 Kansalliset kasvihuonekaasuinventaariorit perustuvat UNFCCC:n raportointiohjeisiin ja IPCC:n menetelmäohjeisiin. Kyseessä on koko maan kattava inventaario, johon käytetään siihen soveltuvia, ko. kansainvälisten ohjeistusten mukaisia laskentamenetelmiä. Inventaarioriden lähtötietolähteinä ovat esimerkiksi hallinnolliset aineistot, tilastot, kyselyt tai muut otannat. Inventaariorioon ei ole menetelmällisesti mahdollista lisätä yksittäisen toimijan tekemän hillintätoimen päästövähennys- tai poistumien lisäyksen vaikutusta toimijan näin pyytäessä, vaikkakin tarkoituksenmukaista onkin, että hillintätuloksia tuottava toiminta näkyy mahdollisimman hyvin koko maan kattavassa inventaariorissa.

161 Ibid.

162 Komission tiedonanto 2021/C 526/01: Ohjeet sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY tulkintaa ja soveltamista varten, jakso 4.1.1.4. Euroopan Unionin virallinen lehti 29.12.2021 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2021.526.01.0001.01.FIN Viitattu 16.11.2022

On myös syytä huomata, että mikäli elinkeinonharjoittaja väittää markkinoinnissaan noudattavansa tiettyjä ympäristöön liittyviä vapaaehtoisia sitoumuksia eli **käytännesääntöjä** voidaan harhaanjohtavana pitää tilannetta, jossa elinkeinonharjoittaja ei noudata niitä, ja käytännesääntöjen väitetty noudattaminen todennäköisesti vaikuttaa kuluttajan kaupalliseen ratkaisuun.¹⁶³

Sopimattomia elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisiä kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin (Unfair Commercial Practices Directive, UCPD) 12 artiklan mukaan elinkeinonharjoittajalla on riita-asioissa todistustaakka näyttää esittämiensä väittämien paikkaansa pitävyyden viranomaisille ja tuomioistuimille. Komission ohjeistuksen mukaan väittämien on perustuttava luotettavaan, riippumattomaan, todennettavissa olevaan ja yleisesti tunnustettuun näyttöön, jossa otetaan huomioon viimeisimmät tieteelliset tulokset ja menetelmät.¹⁶⁴

Komissio julkaisi maaliskuussa 2022 ehdotuksen direktiiviksi kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi.¹⁶⁵ Ehdotetulla direktiivillä on tarkoitus muuttaa UCPD:tä. Tuotteisiin liittyvien ympäristöväittämien osalta direktiiviehdotuksen tarkoituksena on edistää luotettavan tiedon saamista tuotteiden kestävydestä ja kieltää sellaisten kestävyysmerkkien käyttö tuotteissa, jotka eivät perustu riippumattoman kolmannen tahon arviointiin tai joka ei ole viranomaisten asettama.¹⁶⁶ Direktiivimuutos tulee siten, mikäli se hyväksytään nyt esitetyn muotoisena, tiukentamaan ympäristöväittämiä koskevaa sääntelyä.

Yksiköiden käyttöön perustuvien väittämien näkökulmasta keskeiset direktiiviehdotuksen muutokset UCPD:n säännöksiin ovat seuraavat:

163 Komission tiedonanto 2021/C 526/01: Ohjeet sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY tulkintaa ja soveltamista varten, jakso 4.1.1.3. Euroopan Unionin virallinen lehti 29.12.2021 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2021.526.01.0001.01.FIN Viitattu 16.11.2022

164 Komission tiedonanto 2021/C 526/01: Ohjeet sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY tulkintaa ja soveltamista varten, jakso 4.1.1.5. Euroopan Unionin virallinen lehti 29.12.2021 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2021.526.01.0001.01.FIN Viitattu 16.11.2022

165 COM/2022/143 final: Ehdotus direktiivien 2005/29/EY ja 2011/83/EU muuttamisesta siltä osin kuin on kyse kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämisestä vihreässä siirtymässä parantamalla suoja sopimattomilta menettelyiltä ja tiedottamista. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0143> Viitattu 3.12.2022

166 European Commission, 2022: Empowering consumers for the green transition. Factsheet 30.3.2022. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/FS_22_2099

- Tuotteen ympäristövaikutuksia koskevien väittämien vaatimustenmukaisuuden merkitys korostuu, koska ympäristövaikutukset ehdotetaan lisättäväksi niiden pääominaisuuksien luetteloon, joiden osalta elinkeinonharjoittajan menettelyjä voidaan pitää harhaanjohtavina, jos kyseistä seikkaa koskien esitetään virheellistä tietoa tai jos se on omiaan harhauttamaan keskivertokuluttajaa.
- Tulevaa tai saavutettua hiilineutraaliuteen liittyviä tavoitteita koskevat väittämät ehdotetaan kiellettäväksi, jos niiden tukena ei ole selkeitä, objektiivisia ja todennettavissa olevia elinkeinonharjoittajan antamia sitoumuksia ja tavoitteita sekä riippumatonta seurantajärjestelmää.
- Esitetyn kestävyysmerkinnän tulisi jatkossa perustua sertifiointiohjelmaan tai olla viranomaisen vahvistama. Muunlainen kestävyysmerkinnän esittäminen kiellettäisiin.
- Yleisen ympäristöväittämän (kuten ”hiilineutraali” tai ”ilmastoneutraali”) esittäminen kiellettäisiin, jos väittäjä ei perustu unionin oikeudessa tai kansallisesti virallisesti vahvistettuun ympäristömerkkijärjestelmään. Täsmällisiä ympäristöväittämiä olisi kuitenkin jatkossakin mahdollista esittää huomioiden kuitenkin sen, että muut markkinointia koskevat periaatteet mm. todistusvelvollisuudesta soveltuvat myös täsmällisiin väittämiin. Täsmällisenä voidaan komission ohjeen mukaan pitää esimerkiksi biohajoavuuden osalta väittämää, jonka mukaan ”pakkaus on biohajoava kotikompostoinnissa kuukauden kuluessa”. Sen sijaan pelkkä toteamus ”biohajoava” olisi kielletty, koska sen perustana ei ole virallisesti unionissa tai jäsenvaltiossa tunnustettua ympäristömerkkijärjestelmää, jossa määritettäisiin biohajoavuuden kriteerit.¹⁶⁷ Ympäristöväittämien osalta direktiiviehdotus tarkoittaisi edellä esitetyn nojalla sitä, että kotimaiset yritykset eivät enää voisi väittää olevansa ympäripyöreästi ”hiilineutraaleja”. Sen sijaan yritysten tulisi joko antaa täsmällisempiä lausumia tai perustaa väittämänsä unionissa tai kansallisesti virallisesti tunnustettuun ympäristömerkkijärjestelmään. Se, minkälaisen ympäristömerkkijärjestelmän voidaan katsoa täyttävän de lege ferenda mahdollisesti asetettavat vaatimukset on tällä hetkellä vielä epäselvää. EU:ssa on menossa kaksi asiaan liittyvää hanketta (ks. alla) jotka tulisi huomioida tulevaa ilmastoväittämiin liittyvää lainsäädännöllistä kokonaiskuvaa hahmotettaessa.
- Kielletään koko tuotetta koskevan ympäristöväittämän esittäminen, jos väittäjä tosiasiaa koskee vain tuotteen tiettyä osaa.

167 COM/2022/143 final: Ehdotus direktiivien 2005/29/EY ja 2011/83/EU muuttamisesta siltä osin kuin on kyse kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämisestä vihreässä siirtymässä parantamalla suojaa sopimattomilta menettelyiltä ja tiedottamista, johdannon kohta 9. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0143> Viitattu 3.12.2022

Edellä todetun UCPD:n ehdotetun muutoksen lisäksi vapaaehtoiisiin ilmastotekoihin tulevat jatkossa lainsäädännöllisessä mielessä vaikuttamaan marraskuussa 2022 annettu komission aloite EU:n laajuisesta hiilenpoistojen sertifiointia koskevasta asetuksesta sekä vuonna 2023 todennäköisesti annettavasta komission ehdotuksesta tuotteiden ja yritysten antamien ympäristöväittämien perustelusta.¹⁶⁸ Esimerkiksi komission hiilenpoistojen sertifiointia koskevassa asetuksessa ehdotetaan annettavaksi EU:n tasoinen vapaaehtoinen sertifiointi hiilenpoistoille.

4.3 Olemassa olevat ohjeistukset ilmastoyksiköiden vapaaehtoiseen käyttöön ja siihen liittyviin väittämiin

Tässä osiossa kartoitetaan ilmastoyksiköiden vapaaehtoisen käytön kannalta keskeiset olemassa olevat ohjeistukset, pois lukien ne väittämiä koskevat ohjeistukset, jotka on jo käsitelty luvussa 4.2. Osa ohjeistuksista on kansainvälisiä ja osa kansallisia. Osa kattaa yleisellä tasolla kaikki hyvien käytäntöjen elementit: päästölaskennan, omat ilmastotavoitteet ja omien päästövähennysten priorisoinnin, ilmastoyksiköiden minimikriteerit, markkinointikäytännöt ja väittämät sekä raportoinnin. Osa taas keskittyy yksityiskohtaisesti tiettyihin elementteihin. Kuvio 5 listaa ilmastoyksiköiden käytön hyvät käytännöt ja keskeiset niihin liittyvät kansainväliset ohjeistukset. Taulukko 4 vetää yhteen kansainvälisiä ohjeistuksia, Taulukko 5 kansallisia ohjeistuksia ja Taulukko 6 ilmastoyksiköiden minimikriteerejä.¹⁶⁹

168 COM(2022) 672 final: Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing a Union certification framework for carbon removals. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0672> Viitattu 2.12.2022 (konsultin oma käännös); Ares(2020)3820384–20/07/2020: Proposal for a Regulation on substantiating environmental claims using the Product/Organisation Environmental Footprint methods (green claims). [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=PI_COM:Ares\(2020\)3820384](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=PI_COM:Ares(2020)3820384) Viitattu 16.12.2022

169 Taulukoissa ympyrä viittaa siihen, että ohjeistus kattaa kyseisen osa-alueen selvästi ja suoraan, suluissa oleva ympyrä viittaa siihen, että osa-alue on katettu epäselvästi tai epäsuorasti.

Kuvio 5. Ilmastoyksiköiden vapaaehtoisen käytön hyvät käytännöt ja kansainvälisiä ohjeistuksia

Taulukko 4. Yhteenveto olemassa olevista kansainvälisistä ohjeistuksista koskien ilmastoyksiköiden minimikriteerejä ja vapaaehtoista käyttöä sekä siihen liittyviä väittämiä

Ohjeistus	Minimi-kriteerit	Käyttö ja väittämät	Kaksinkertaisen hyväksiluvun välttäminen	Lisätietoja
Pariisin sopimuksen 6 artiklan toimeenpanosäännöt (2021): 6.2 artiklan mukainen yhteistyö ja 6.4 artiklan mekanismi (kehitteillä)	●	(●)	Sisältyy kriteereihin; sisältää prosessin	Yleiset säännöt 6 artiklan mukaisille hillintätuloksille ja ilmastoyksiköille, joita voi käyttää myös vapaaehtoisin tarkoituksiin; sisältää prosessin isäntämaan valtuutukselle ja vastaaville mukautuksille; 6.4 artiklan mekanismin puitteissa kehitetään kansainväliset minimikriteerit
Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation (CORSA) Emissions Unit Eligibility Criteria (2019)	●	(●)	Sisältyy kriteereihin (CORSA Emissions Unit Eligibility Criteria)	Prosessi minimikriteerit täyttävien sertifiointiohjelmien hyväksymiseksi; kriteerit kaksinkertaisen hyväksiluvun välttämiseksi Pariisin sopimukselle annettujen kansallisten ilmastotavoitteiden kanssa
Nordic Code of Best Practice for the Voluntary Use of Carbon Credits (2022)	●	●	Sisältyy kriteereihin	Yleiset parhaiden käytäntöjen ohjeet kaikille hyvien käytäntöjen elementeille
WWF position and guidance on voluntary purchases of carbon credits (2019)	●	●	Sisältyy kriteereihin	Yleiset ohjeet useille hyvien käytäntöjen elementeille, minimikriteerien osalta viittaus Carbon Credit Quality Initiativeen (CCQI), varoituksia hiilineutraalius- ja kumoutumisväittämien esittämisestä
Oxford Principles for Net Zero Aligned Carbon Offsetting (2020)	●	(●)	Sisältyy kriteereihin	Yleiset ohjeet useille hyvien käytäntöjen elementeille (ei väittämiin); keskittyy poistoihin
International Carbon Reduction and Offset Alliance (ICROA) Code of Best Practice (2022) & Voluntary Carbon Market Standard Review Criteria (2022)	●	(●)	Ei mainintaa	Yleiset ohjeet koskien päästölaskentaa, ilmastotavoitteita ja -tiekarttoja sekä ilmastoyksiköiden tuottamista ja käyttöä; viittauksia olemassa oleviin standardeihin ja ICROA:n hyväksymiin sertifiointiohjelmiin; keskittyy kumoutumisväittämiin (engl. offsetting)
Integrity Council for the Voluntary Carbon Market (ICVCM) Core Carbon Principles and Assessment Framework (luonnos 27.7.2022)	●	(●)	Optiona kriteereissä	Yksityiskohtaiset kriteerit ja prosessi ilmastoyksiköiden minimikriteerien arvioimiseksi hillintätoimityyppien ja sertifiointiohjelmien (ei siis yksittäisten toimien) tasolla

Ohjeistus	Minimi-kriteerit	Käyttö ja väittämät	Kaksinkertaisen hyväksiluvun välttäminen	Lisätietoja
Carbon Credit Quality Initiative (CCQI, 2022)	●		Sisältyy kriteereihin, soveltamisalaa ei eritelty	Yksityiskohtaiset kriteerit, menetelmät ja työkalu ilmastoyksiköiden minimikriteerien täyttymistä arvioimiseksi hillintätoimityyppien ja sertifiointiohjelmien (ei siis yksittäisten toimien) tasolla
Voluntary Carbon Market Integrity Initiative (VCMI) Provisional Claims Code of Practice (luonnos 7.6.2022)	(●)	●	Tarkastelussa 2023	Yleiset kriteerit VCMI:n omille ilmastoväittämille; ilmastoyksiköiden minimikriteerien osalta viittaus CCQI:n ja ICVCM:ään
Gold Standard for Global Goals (GS4GG) Principles & Requirements (2019) & Claims Guidelines (2022)	●	●	Sisältyy kriteereihin	Sertifiointiohjelma ilmastoyksiköiden minimikriteerien arvioimiselle, ml. yleiset ohjeet ilmastoyksiköiden käytölle ja niihin liittyville väittämille
PAS 2060 Specification for the demonstration of carbon neutrality		●	Ei mainintaa	Standardi hiilineutraaliusväittämien esittämiseen
ISO 14068 (luonnos; ei julkinen)	●	●	Ei julkista tietoa	Luonnos ei ole raportin kirjoitushetkellä julkinen
UNFCCC Race to Zero Minimum Criteria (2022) & Lexicon (2022)		●	Sisältyy kriteereihin epäsuorasti	Ohjeet ei-valtiollisten toimijoiden ilmastotavoitteiden asettamiseen, ml. ilmastoyksiköiden käyttöön
EU:n hiilenpoistojen sertifiointi (kehitteillä; komission ehdotus 30.11.2022)	●		Ei suoraa mainintaa (mainittu taustaselvityksessä)	Keskittyy hiilenpoistoyksiköiden sertifiointiin; ei kata sertifoitujen yksiköiden käyttöä tai siihen liittyviä väittämiä; kaksinkertaisen hyväksiluvun välttäminen mainittu uudessa LULUCF-direktiivissä

Taulukko 5. Yhteenveto olemassa olevista kansallisista ohjeistuksista koskien ilmastoyksiköiden minimikriteerejä ja vapaaehtoista käyttöä sekä siihen liittyviä väittämiä

Maa	Minimi-kriteerit	Käyttö ja väittämät	Kaksinkertaisen hyväksiluvun välttäminen	Lisätietoja
Australia: Climate Active	●	●	Ei mainintaa	Valtion sertifioima hiilineutraaliusmerkki
Uusi-Seelanti	●	●	Sisältyi ohjeisiin 2021 asti; kansallinen prosessi kotimaisille yksiköille 2021 asti	2021 asti: Ohjeet vapaaehtoisille kumoutumisväittämille ja kansallinen prosessi kotimaisten yksiköiden kaksinkertaisen hyväksiluvun välttämiseksi 2021: Ympäristöväittämäohjeet 2022: Väliaikaiset ohjeet vapaaehtoisille ilmastoteoille
Peru: Huella de Carbono	(●)	●	Ei mainintaa	Valtion sertifioima hiilijalanjälki- ja ilmastomerkki
Thaimaa: Thailand Voluntary Emission Reduction Program (T-VER)	●	●	Ei mainintaa	Valtion sertifioima ilmastomerkki
Saksa: Development and Climate Alliance	●	●	Sisältyy kriteereihin	Ilmastoyksiköiden laatua ja käyttöä koskevat kriteerit, joihin on vapaaehtoisesti sitoutunut yli 1300 toimijaa ¹⁷⁰
Islanti	●	●	Sisältyy kriteereihin epäsuorasti	Ilmastoyksiköiden minimikriteereitä, vapaaehtoista käyttöä ja väittämiä koskeva kansallinen standardi
Ranska	●	●	Ei suoraa mainintaa	Kansallinen sertifiointiohjelma ja kriteerejä hiilineutraaliusväittämille kansallisessa ilmastolaissa

170 The Development and Climate Alliance Foundation, 2023. <https://allianz-entwicklung-klima.de/en/#>

Taulukko 6. Keskeisten kansainvälisten ohjeistusten sisältämät ilmastoyksiköiden minimikriteerit

Ohjeistus ¹⁷¹	Lisäisyys	Perusura	Laskenta- menetelmä	Seuranta ja raportointi	Pysyvyys	Hiilivuodon välttäminen	Riippumaton todentaminen	Kaksoislaskennan välttäminen	Merkittävän haitan välttäminen
6.4 artikla	●	●	●	●	●	●	●	●	●
CORSIA	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Nordic Code	●	●	●	●	●	●	●	●	●
WWF	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Oxford Principles	●	●	●	●	●		●	●	●
ICROA	●	●	●	●	●	(●)	●	(●)	(●)
ICVCM	●	●	●	●	●	(●)	●	●	●
CCQI	●	●	●	●	●	(●)	●	●	●
GS4GG	●	●	●	●	●	●	●	●	●
EU:n hiilenpoistojen sertifointi	●	●	●	●	●	●	●	(●)	●

171 Tässä taulukossa on käytetty lyhennettyjä versioita ohjeistusten nimistä. Täydet nimet on esitetty Taulukossa 4.

4.3.1 Kansainvälisiä ohjeistuksia

4.3.1.1 Pariisin sopimuksen 6 artiklan toimeenpanosäännöt

Pariisin sopimuksen 6 artikla ja sen toimeenpanosäännöt ohjaavat kansainvälistä ilmasto-yhteistyötä, ja sisältävät minimikriteerit (ks. Taulukko 6) hillintätulosten laadun varmistamiseksi, kaksoislaskennan välttämiseksi ja kestäväen kehityksen edistämiseksi. Vaikka 6 artikla ei suoraan säätele ilmastoyksiköiden vapaaehtoista käyttöä, 6 artiklan puitteissa sertifioituja ja/tai valtuutettuja ilmastoyksiköitä voi käyttää myös vapaaehtoisin tarkoituksiin ja 6 artiklan minimikriteerit toimivat kansainvälisenä vertailukohtana muille sertifiointiohjelmille.

Minimikriteerit kattavat vakiintuneiden kriteerien lisäksi aiempaa tiukempia vaatimuksia, esimerkiksi normaalikehitystä tiukemman perusuran, negatiivisten taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristövaikutusten minimoimisen, yhteensopivuuden kestäväen kehityksen tavoitteiden ja Pariisin sopimuksen pitkän aikavälin ilmastotavoitteiden kanssa sekä mm. ihmisoikeuksien, paikallisyhteisöjen ja alkuperäiskansojen, siirtolaisten, lasten, vammaisten ja haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten oikeuksien sekä sukupuolten välisen tasa-arvon kunnioittamisen ja edistämisen. Minimikriteerien täyttymistä arvioidaan joko kansallisesti (6.2 artikla) tai kansainvälisesti (6.4 artikla).

6.2 artikla sisältää säännöt kansainvälisesti siirrettyihin hillintätuloksiin (Internationally Transferred Mitigation Outcome, ITMO) perustuvalla yhteistyöllä. ITMO:t ovat hillintätuloksia, jotka täyttävät minimikriteerit ja jotka isäntämaa on valtuuttanut käytettäväksi muiden maiden ilmastotavoitteisiin, kansainvälisiin (esim. lentoliikenteen) tavoitteisiin ja/tai muihin (esim. vapaaehtoisin) tarkoituksiin. Isäntämaa ei laske siirtämiään ITMO:ja omaan ilmastotavoitteeseensa seurantaan. Minimikriteerien täyttymisen arviointi on ITMO-yhteistyöhön osallistuvien maiden vastuulla, ja ne raportoivat siitä Pariisin sopimukselle. Tulevaisuudessa osallistujat voivat halutessaan hyödyntää 6.4 artiklassa perustettua kansainvälistä mekanismia (A6.4M). Mekanismi on vielä kehitysvaiheessa ja sen puitteissa kehitetään kansainvälisiä minimikriteereitä ja laskentamenetelmiä, arvioidaan hillintätoimia ja lasketaan liikkeelle minimikriteerit täyttäviä ilmastoyksiköitä (Article 6.4 Emission Reductions, A6.4ERs). 6.2 artiklan mukaisesti valtuutettuja A6.4ER-yksiköitä voi käyttää muiden ITMO:jen tavoin, ja ei-valtuutettuja A6.4ER-yksiköitä voi käyttää isäntämaan ilmastotavoitteen tukemiseen.

Kansainvälisen lentoliikenteen päästöhyvitysjärjestelmä (CORSIA)

Vuonna 2016 perustetun kansainvälisen lentoliikenteen päästöhyvitysjärjestelmän eli CORSIA:n tavoitteena on lentoliikenteen hiilineutraali kasvu vuodesta 2020 alkaen, katamalla vuoden 2019 päästötason ylittävät päästöt CORSIA:n kriteerit täyttävillä ilmastoyksiköillä. Järjestelmää ylläpitää kansainvälinen siviili-ilmailujärjestö ICAO. Vaikka CORSIA ei suoraan säätele ilmastoyksiköiden vapaaehtoista käyttöä, CORSIA-kelpoisia yksiköitä voi käyttää myös vapaaehtoisin tarkoituksiin ja CORSIA-kriteerit vaikuttavat moniin sertifiointiohjelmiin.

CORSIA-järjestelmä hyväksyy sertifiointiohjelmia, jotka täyttävät ohjelmia, rekisteriä ja ilmastoyksiköitä koskevat minimikriteerit (ks. Taulukko 6). CORSIA-järjestelmässä voi käyttää hyväksytyjen ohjelmien sertifiointia ilmastoyksiköitä, joita ei lasketa minkään maan ilmastotavoitteisiin.¹⁷² Vuodesta 2021 lähtien tuotettujen hillintätulosten osalta tämä edellyttää, että ilmastoyksiköillä on 6.2 artiklan mukainen isäntämaan valtuutus CORSIA-käyttöön.

CORSIA-järjestelmään on tammikuuhun 2023 mennessä hyväksytty seuraavat sertifiointiohjelmat (osa vain rajoitetuin ehdoin): American Carbon Registry, Architecture for REDD+ Transactions, China GHG Voluntary Emission Reduction Program, Clean Development Mechanism, Climate Action Reserve, Forest Carbon Partnership Facility, ja Global Carbon Council, Gold Standard ja Verified Carbon Standard.¹⁷³

4.3.1.2 Nordic Code of Best Practice for the Voluntary Use of Carbon Credits

Marraskuussa 2022 julkaistiin pohjoismainen ohje ilmastoyksiköiden vapaaehtoisen käytön **parhaista** käytännöistä (Nordic Code of Best Practice for the Voluntary Use of Carbon Credits)¹⁷⁴. Ohje vetää yhteen kansainväliset parhaat käytännöt ja se on laadittu yhteistyössä pohjoismaisten toimijoiden kanssa vapaaehtoista kompensatiota koskevan pohjoismaisen vuoropuhelun (Nordic Dialogue on Voluntary Compensation) puitteissa.

172 International Civil Aviation Organization, 2019: CORSIA Emissions Unit Eligibility Criteria. https://www.icao.int/environmental-protection/CORSIA/Documents/ICAO_Document_09.pdf Viitattu 9.1.2023

173 International Civil Aviation Organization, 2022: CORSIA Eligible Emissions Units. https://www.icao.int/environmental-protection/CORSIA/Documents/TAB/ICAO%20Document%2008_Eligible%20Emissions%20Units_November%202022.pdf Viitattu 9.1.2023

174 Ahonen et al., 2022: Harnessing voluntary carbon markets for climate ambition. An action plan for Nordic cooperation. <https://www.norden.org/en/publication/harnessing-voluntary-carbon-markets-climate-ambition>

Ohje kattaa viisi parhaiden käytäntöjen osa-aluetta: kattava päästölaskenta, omien päästöjen vähentäminen 1,5 asteen tavoitteen mukaisesti, laadukkaiden ilmastoyksiköiden käyttäminen (minimikriteerit hillintätuloksille, sertifiointiohjelmille ja päästörekestereille), kattava raportointi, ja uskottavat väittämät.

Ohjeessa yksiköiden vapaaehtoista käyttöä koskevat väittämät on eriytetty sen mukaan, miten ne vaikuttavat maailmanlaajuisiin nettopäästöihin. Ohjeen mukaan uskottavan kumoutumisväittämän tulee perustua hillintätuloksiin, joita ei lasketa hyväksi minkään maan ilmastotavoitteen saavuttamiseen. Uskottava ilmastotukiväittäjä puolestaan perustuu hillintätuloksiin, jotka lasketaan hyväksi jonkin maan ilmastotavoitteen saavuttamiseen.

4.3.1.3 Oxford Principles for Net Zero Aligned Carbon Offsetting

Oxfordin yliopisto julkaisi vuonna 2020 nettonollan mukaiset periaatteet päästöjen ilmastohaitan kumoutumiselle (Oxford Principles for Net Zero Aligned Carbon Offsetting¹⁷⁵). Niiden mukaan organisaatioiden tulee priorisoida omia päästövähennyksiä ja minimoida oma hiilijalanjälki, käyttää laadukkaita ilmastoyksiköitä, raportoida kattavasti päästöistä, tavoitteista ja ilmastoyksiköistä, ja päivittää kumoutumisstrategiansa säännöllisesti parhaiden käytäntöjen kehittyessä.

Periaatteet painottavat poistoihin perustuvien ilmastoyksiköiden osuutta siten, että se saavuttaa 100 % vuoteen 2050 mennessä. Periaatteet kannustavat myös hiilen lyhytaikaiseen varastointiin perustuvista poistoista siirtymistä pitkäaikaisiin varastoihin, ja pitkäaikaisen varastoinnin kehittämisen ja skaalaamisen tukemista jo nyt, esimerkiksi tekemällä pitkäaikaisia sopimuksia hillintätoimien kehittäjien kanssa.

Periaatteissa peräänkuulutetaan myös ekosysteemien ennallistamista ja suojelun tukemista pääasiassa niiden tuottamien hyötyjen, ei pelkästään päästöjen kumoutumisen vuoksi, vaikka päästöjen kumoaminen voikin tukea tätä työtä.

175 University of Oxford, 2020: The Oxford Principles for Net Zero Aligned Carbon Offsetting. <https://www.smithschool.ox.ac.uk/sites/default/files/2022-01/Oxford-Offsetting-Principles-2020.pdf>

4.3.1.4 WWF

WWF julkaisi vuonna 2019 ohjeita ilmastoyksiköiden vapaaehtoisille ostoille¹⁷⁶, kattaen organisaatioiden omat päästövähennystavoitteet ja -toimet, ilmastoyksiköiden minimikriteerit, raportoinnin, väittämät ja vaikuttamistyön. Ohjeet painottavat omien suorien ja epäsuorien (scope 1, 2 ja 3) päästöjen vähentämisen priorisoimista tieteeseen perustuvan strategian mukaisesti, ja ilmastoyksiköiden käyttöä ainoastaan strategian lisäksi, ei siis omien toimien korvikkeena. Ohjeissa todetaan, että yrityksille, joilla on tällä hetkellä rajalliset tekniset mahdollisuudet vähentää suorja päästöjään, ilmastoyksiköiden käyttö voi toimia väliaikaisena askeleena kohti pitkän aikavälin vähähiilisyttä. Yritykset voivat ostaa ilmastoyksiköitä osana sitoumusta rahoittaa arvoketjunsä ulkopuolisia hillintätuloksia. Ostettujen ilmastoyksiköiden tulee täyttää minimikriteerit (ks. Taulukko 6), ja ostajien tulisi suosia hiljattain käynnistyneitä toimia sekä toimia, jotka tuottavat yhteishyötyjä liittyen esim. elinkeinoihin, ekosysteemipalveluihin ja luonnon monimuotoisuuteen. Ilmastoyksiköitä hankkineiden yritysten ei tule vähentää hankintojaan omista (scope 1, 2 ja 3) raportoiduista päästöistään.

Väittämien osalta ohjeet varoittavat yrityksiä tekemästä hiilineutraaliväittämiä toiminnastaan tai tuotteistaan, koska se saatetaan käsittää merkinä siitä, että yritys on jo tehnyt osuutensa vaikka kohteen hiilijalanjälkeä ei itse asiassa olisikaan vielä saatu vähennettyä nolnaan. Samasta syystä WWF varoittaa yrityksiä käyttämästä termiä "offsetting" (johon tässä raportissa viitataan päästöjen ilmastohaitan kumoutumisena) ilmastoyksiköiden käyttöön liittyvässä viestinnässään. WWF kannattaa yrityksiä sitoutumaan saavuttamaan nettonollan Business Ambition for 1.5°C -kampanjan puitteissa, mutta varoittaa yrityksiä tekemästä nettonollaväittämiä tässä vaiheessa.

Vuonna 2022 WWF Suomi julkaisi ohjeita ilmastoyksiköiden vapaaehtoiseen käyttöön liittyville väittämille¹⁷⁷. Niissä todetaan, että ilmastoyksiköiden hankinta ilman päästöjen vähentämistä ei automaattisesti oikeuta yritystä käyttämään hiilineutraaliväittämiä markkinointiviestinnässä. Mikäli yritys haluaa käyttää hiilineutraaliväittämiä, jotka perustellaan ilmastoyksiköillä, yrityksen tulee käyttää yksiköiden hankinnassa tiukkoja laatukriteerejä. Hyvä esimerkki on Carbon Credit Quality Initiative (CCQI, ks. 4.3.1.7). Ohjeissa painotetaan myös avoimuutta uskottavuuden perustana.

176 World Wildlife Fund, 2020: WWF position and guidance on voluntary purchases of carbon credits. <https://www.worldwildlife.org/publications/wwf-position-and-guidance-on-voluntary-purchases-of-carbon-credits>

177 Julkunen, Helka, 2022: Hiilineutraali nyt, tai ainakin joskus tulevaisuudessa. WWF Suomen julkaisu. <https://wwf.fi/app/uploads/9/w/k/jbgipnixad6i0cto8596g8/wwf-selvitys-hiilineutraalivaihtamista.pdf>

4.3.1.5 Integrity Council for the Voluntary Carbon Market (ICVCM)

Integrity Council for the Voluntary Carbon Market (ICVCM) on kansainvälinen, yritysvetoinen aloite, jonka tavoitteena on luoda globaalit laatukriteerit ja arviointikehikko vapaaehtoismarkkinoilla kaupattaville ilmastoyksiköille. Heinäkuussa 2022 ICVCM julkaisi kommentteille ehdotuksen ilmastoyksiköiden ydinperiaatteiksi (Core Carbon Principles, CCPs) sekä arviointikehikoksi (Assessment Framework, AF). Niiden tarkoituksena ei ole kieltää muita ilmastoyksiköitä vaan edistää ilmastoyksiköiden laadun kehittämistä ja helpottaa laadukkaiden yksiköiden tunnistamista. Lopulliset ohjeet julkaistaneen vuonna 2023.

ICVCM ehdottaa ilmastoyksiköille seuraavia CCP:itä: lisäisyys, hillintätoimen tiedot, hillintätulosten vankka laskenta, hillintätulosten pysyvyys, kestävä kehityksen vaikutukset ja suoja-toimet, siirtymä kohti nettonollapäästöjä, vankka riippumaton kolmannen osapuolen validointi ja todentaminen, kaksoislaskennan välttäminen, sertifiointiohjelman hyvä hallinto ja päästöreisteri.

CCP:iden täyttymisen arvioimiseksi ICVCM on ehdottanut arviointikehikkoa, joka sisältää yksityiskohtaiset kriteerit CCP-kelpoisille sertifiointiohjelmille sekä hillintätoimityypeille ja niiden laskentamenetelmille. Ehdotus sisältää myös mahdollisia Pariisin sopimukseen liittyviä kriteerejä. Ilmastoyksiköt ovat CCP-kelpoisia, jos ne perustuvat CCP-kelpoisiin sertifiointiohjelmiin ja hillintätoimityyppeihin ja täyttävät mahdolliset¹⁷⁸ Pariisin sopimukseen liittyvät kriteerit. CCP-kelpoisuutta ei siis arvioida yksittäisten hillintätoimien tasolla.

ICVCM:n ehdotus sisältää kriteerit kaksinkertaisen hyväksiluvun välttämiseksi velvoittavien kotimaisten politiikkatoimien (esim. päästökauppajärjestelmän) ja muiden ympäristöhyvitys- tai sertifikaattijärjestelmien kanssa sekä option sen välttämiseksi myös maiden ilmastotavoitteiden kanssa. ICVCM sisältää myös option Pariisin sopimuksen mukaisista maksuista sopeutumisen tukemiseksi ja globaalien nettopäästöjen vähentämiseksi.

4.3.1.6 Carbon Credit Quality Initiative (CCQI)

WWF:n, Environment Defense Fundin ja Öko-Institutin perustama Carbon Credit Quality Initiative (CCQI) -aloite keskittyy ilmastoyksiköiden laatukriteereihin¹⁷⁹. Laatukriteerit kattavat vakiintuneiden minimikriteerien (ks. Taulukko 6) lisäksi myös nettonollapäästöihin siirtymän edistämisen ja isäntämaan ilmastotoimien kunnianhimon.

Aloitteen puitteissa on kehitetty työkalu, joka antaa ilmastoyksiköille laukupisteitä sertifiointiohjelman ja hillintätoimityypin perusteella.

178 ICVCM:n ehdotuksessa Pariisin sopimukseen liittyvät kriteerit ovat yksi optio, ja toinen optio on jättää ne pois.

179 Carbon Credit Quality Initiative, 2023. <https://carboncreditquality.org/>

4.3.1.7 ICROA

Kansainvälinen päästökompensaatiotoimijoiden järjestö ICROA (International Carbon Reduction & Offset Alliance) akkreditoi sen periaatteisiin sitoutuneita palveluntarjoajia. ICROA on julkaissut palveluntarjoajien parhaat käytännöt¹⁸⁰, jotka kattavat mm. päästö-laskentaan, ilmastoyksiköiden hankintaan ja mitätöintiin, raportointiin, viestintään ja väit-tämiin liittyvät palvelut, sekä kriteerit sertifiointiohjelmille¹⁸¹.

Akkreditoidut palveluntarjoajat sitoutuvat käyttämään ilmastoyksiköitä, jotka ovat aitoja, laskettavia, pysyviä, lisäisiä, riippumattomasti todennettuja ja ainutkertaisia (engl. unique). Ne sitoutuvat käyttämään vain yksiköitä, jotka validoidaan, todennetaan ja rekisteröidään ICROA:n puoltamien standardien, tai valtioiden hallinnoimien järjestelmien, puitteissa. Jäl-kimmäisen osalta ilmastoyksiköitä tulee käyttää vain kyseisen järjestelmän piirissä eikä niitä saa myydä kansainvälisesti ilman ICROA:n puoltoa. Vasta tulevaisuudessa toteutuvat hillintätulokset eivät täytä ICROA:n kriteerejä. ICROA kannustaa myös edistämään kestävää kehitystä.

4.3.1.8 Gold Standard for Global Goals (GS4GG)

Kansalaisjärjestöjen perustaman Gold Standard -säätiön hallinnoima Gold Standard for Global Goals (GS4GG) sisältää muiden sertifiointiohjelmien tavoin minimikriteerit sertifioiduille ilmastoyksiköille. Muista sertifiointiohjelmista poiketen GS4GG on antanut ohjeita myös sertifiointiensä ilmastoyksiköiden käytölle ja siihen liittyville väittämille.

Gold Standard päivitti kesäkuun 2022 alussa väittämiä koskevan ohjeensa¹⁸². Ohje edellyttää kaksinkertaisen hyväksiluvun välttämistä ja määrittelee ilmastoyksiköiden käyttötavat ja väittämät sen perusteella, lasketaanko ne isäntämaan tavoitteeseen. Kumoutumisväittäjä (offsetting claim) edellyttää, että ilmastoyksikkö ja siihen liittyvä hillintätulos käytetään ainoastaan väittämän kohteena olevien päästöjen kumoamiseen eikä muihin tavoitteisiin. Ilmastotukiväittämään (impact claim) voi käyttää ilmastoyksiköitä, jotka edistävät maiden tavoitteita. Velvoiteväittäjä (compliance claim) liittyy ilmastoyksikön velvoitekäyttöön esimerkiksi kansallisessa päästökaupassa tai hiiliverotuksessa.

180 International Carbon Reduction & Offset Alliance, 2022: ICROA Code of Best Practice https://www.icroa.org/_files/ugd/653476_d76cf631001143069f0d64a075d90efd.pdf

181 International Carbon Reduction & Offset Alliance: Voluntary Carbon Market Standards: Review Criteria https://www.icroa.org/_files/ugd/653476_2e5379c215b64a609503b063e-4de2e9f.pdf

182 Gold Standard, 2022: Claims guidelines. https://globalgoals.goldstandard.org/standards/105_V2.0_PAR_Claims-Guidelines.pdf

4.3.1.9 Voluntary Carbon Market Integrity Initiative (VCMI)

Voluntary Carbon Market Integrity Initiative (VCMI) julkaisi kesäkuussa 2022 alustavat ohjeet¹⁸³ ilmastoyksiköiden vapaaehtoiseen käyttöön liittyvistä väittämistä.

Ohje edellyttää väittämiä tekeviltä yrityksiltä 1,5 asteen mukaisia lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteita, jotka kattavat sen suorat ja epäsuorat (scope 1, 2 ja 3) päästöt. Lisäksi edellytetään yksityiskohtaista suunnitelmaa tavoitteiden saavuttamiseksi sekä päästöjen vuotuista raportointia. Näiden tulee olla tunnustettujen standardien mukaisia (esim. Science-Based Targets initiative, GHG Protocol) ja kolmannen osapuolen todentamia. Jäljellä olevien päästöjen kattamiseen tulee käyttää laadukkaita ilmastoyksiköitä. VCMI nojaa yksiköiden laadun osalta muihin ohjeisiin (esim. ICVCM, ks. luku 4.3.1.6.).

Yritystason VCMI-väittämiä on kolme: kulta, hopea ja pronssi. Kulta edellyttää, että yritys on tavoitepolulla kaikkien scope-tavoitteiden osalta ja kattaa 100 % loppuista päästöistään ilmastoyksiköillä. Hopeataso eroaa kullasta siten, että jäljellä olevista päästöistä alle 100 % mutta vähintään 20 % on katettu ilmastoyksiköillä. Pronssitaso on käytettävissä vuoteen 2030 asti yrityksille, jotka eivät ole scope 3 -päästöjensä osalta tavoitepolulla. Korkeintaan puolet scope 3 -päästöjen vajeesta voi täyttää ilmastoyksiköillä ja lisäksi vähintään 20 % jäljellä olevista päästöistä on katettava ilmastoyksiköillä.

Lisäksi VCMI:n ehdotus määrittelee hiilineutraaliväittämän brändeille, tuotteille ja palveluille. Väittämän tekevän yrityksen on täytettävä ennakoedellytykset yritystasolla. Väittämän kohteen osalta edellytetään myös julkista päästöjen raportointia, jatkuvia päästövähennyksiä, jäljellä olevien päästöjen kattamista ilmastoyksiköillä ja kolmannen osapuolen suorittamaa todentamista.

VCMI-ohjeluonnos ei toistaiseksi ota kantaa kaksinkertaisen hyväksiluvun välttämiseksi isäntämaan tavoitteiden kanssa, mutta edellyttää, että ilmastoyksiköiden käytön yhteydessä raportoidaan, lasketaanko yksikön taustalla oleva päästövähennys tai poisto isäntämaan tavoitteen seurantaan vai ei. VCMI jatkaa mm. kaksinkertaisen hyväksiluvun välttämisen tarkastelua, ja saattaa sisällyttää sitä koskevia suosituksia lopulliseen ohjeeseen, joka julkaistaneen vuonna 2023.

183 Voluntary Carbon Market Integrity Initiative, 2022: Provisional Claims Code of Practice <https://vcmintegrity.org/wp-content/uploads/2022/06/VCMI-Provisional-Claims-Code-of-Practice.pdf>

4.3.1.10 PAS 2060 Specification for the demonstration of carbon neutrality

Iso-Britannian standardointijärjestö BSI:n standardi PAS 2060¹⁸⁴ keskittyy hiilineutraaliuden osoittamiseen. Sen mukaan organisaation on pitänyt vähentää omia kasvihuonekaasupäästöjään ennen jäljelle jäävien päästöjen kattamista ilmastoyksiköillä. Hiilineutraaliusväittämien tulee olla selkeitä ja kohdistua tiettyyn selvästi määriteltyyn kohteeseen (yritys, tuote, tms.), väittämän tekevän organisaation tulee olla selkeästi nimetty, ja väittämän päivitys ja voimassaolojako tulee olla selkeästi määritelty.

Kohde on hiilineutraali, jos sen kasvihuonekaasupäästöistä ei ole aiheutunut nettokasvua globaaleissa päästöissä ilmakehään tiettyä ajanjaksona. Kohteen mahdollisten päästöjen ilmastovaikutus tulee tällöin kumota (engl. offset) vastaavalla määrällä ilmastoyksiköitä, jotka täyttävät minimikriteerit (ks. Taulukko 6) ja perustuvat muiden kuin kohteen aikaansaamiin hillintätuloksiin. Mm. pysyvyyden ja kaksoislaskennan osalta PAS 2060 viittaa GHG Protocol -standardien määritelmiin.

4.3.1.11 ISO 14068 Greenhouse gas management and climate change management and related activities – Carbon neutrality

Kansainvälinen standardisoimisjärjestö ISO kehittää parhaillaan standardia organisaatioiden hiilineutraaliusväittämille (ISO 14068 Greenhouse gas management and climate change management and related activities – Carbon neutrality)¹⁸⁵.

Tämänhetkinen luonnos ei ole julkinen. Julkinen kommentointi järjestettäneen vuonna 2023.

4.3.1.12 EU

Marraskuussa 2022 julkistettu Euroopan komission hiilenpoistojen sertifiointia koskeva asetusehdotus¹⁸⁶ sisältää neljä keskeistä minimikriteeriä sertifoitaville hiilenpoistoille: poistojen määrän laskeminen, lisäisyyteen ja perusuriin liittyvä tarkastelu, poistojen pysyvyyteen liittyvä pitkän aikavälin varastointi ja poistojen kestävyys. Näitä kutsutaan EU:n ehdotuksessa Q.U.A.L.I.T.Y -kriteeristöksi. Ehdotuksen mukaan organisaatiot voisivat käyttää

184 The British Standards Institution, 2023: PAS 2060 – Carbon Neutrality Standard and Certification. <https://www.bsigroup.com/en-GB/pas-2060-carbon-neutrality/>

185 International Organization for Standardization, 2023: ISO/DIS 14068: Greenhouse gas management and climate change management and related activities – Carbon neutrality. <https://www.iso.org/standard/43279.html>

186 COM(2022) 672 final: Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing a Union certification framework for carbon removals. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0672> Viitattu 2.12.2022

vain sellaisia yksiköitä, jotka täyttävät minimikriteerit ja jotka on sertifioitu riippumattoman tahon toimesta EU:n hyväksymän sertifiointiohjelman puitteissa. Myös sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevan direktiivin 2005/29/EY ei-sitova tulkinta- ja soveltamisohje¹⁸⁷ käsittelee ilmastoyksiköiden yleisiä minimikriteerejä.

Euroopan komissio on myös ehdottanut sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaan direktiivin päivittämistä¹⁸⁸ siten, että yleisten ympäristöväittämien, kuten hiilineutraaliuden, esittämisen edellytyksenä olisi osoittaa ”tunnustettua erinomaista ympäristönsuojelullista tasoa”, joka on merkityksellinen väittämän kannalta.

Myös muulla EU-lainsäädännöllä saattaa olla merkitystä ilmastoyksiköiden minimikriteereihin, vapaaehtoiseen käyttöön ja väittämiin sekä niihin liittyvään raportointiin, liittyen esimerkiksi kestävän rahoituksen taksonomiaan¹⁸⁹, ja kestävyysraportointia¹⁹⁰ ja yritysvastuuta¹⁹¹ koskevaan sääntelyyn.

187 Komission tiedonanto 2021/C 526/01: Ohjeet sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY tulkintaa ja soveltamista varten, s.77. Euroopan Unionin virallinen lehti 29.12.2021 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2021.526.01.0001.01.FIN Viitattu 16.11.2022

188 COM/2022/143 final: Ehdotus direktiivien 2005/29/EY ja 2011/83/EU muuttamisesta siltä osin kuin on kyse kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämisestä vihreässä siirtymässä parantamalla suojaa sopimattomilta menettelyiltä ja tiedottamista. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0143>. Viitattu 3.12.2022

189 PE/20/2020/INIT: Euroopan Parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/852, annettu 18 päivänä kesäkuuta 2020, kestävä sijoittamista helpottavasta kehyksestä ja asetuksen (EU) 2019/2088 muuttamisesta. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=consil:PE_20_2020_INIT Viitattu 3.12.2022

190 PE/35/2022/REV/1: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2464, annettu 14 päivänä joulukuuta 2022, asetuksen (EU) N:o 537/2014, direktiivin 2004/109/EY, direktiivin 2006/43/EY ja direktiivin 2013/34/EU muuttamisesta yritysten kestävyysraportoinnin osalta. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2022.322.01.0015.01.FIN

191 COM/2022/71 final: Ehdotus yritysten kestävä toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52022PC0071>

4.3.1.13 Yritysten nettonollatavoitteita koskevia ohjeistuksia

Yritysten ja muiden organisaatioiden nettonollatavoitteille on neljä keskeistä, keskenään yhteensopivaa kansainvälistä ohjeistusta: Ilmastonmuutosta koskevan YK:n puitesopimuksen (UNFCCC) Race to Zero -kampanjan osallistumiskriteerit ja parhaat käytännöt¹⁹², Science-Based Targets iniciativin (SBTi) nettonollastandardi¹⁹³, YK:n korkean tason asiantuntijaryhmän nettonollasuositukset¹⁹⁴ ja ISO:n nettonollaohjeet¹⁹⁵. Vaikka ne keskittyvät nettonollatavoitteiden asettamiseen ja saavuttamiseen ilman ilmastoyksiköiden käyttöä, ne sisältävät myös ilmastoyksiköiden käyttöä koskevia ohjeita.

Kaikki nämä ohjeistukset kattavat organisaatioiden suorat ja epäsuorat (scope 1, 2 ja 3) päästöt, edellyttävät niiden vähentämistä tieteeseen perustuvan 1,5 asteen polun mukaisesti omin toimin ilman ilmastoyksiköiden käyttöä. Jos organisaatio vähentää omin toimin päästöjään 1,5 asteen polun mukaisesti ja neutraloi tavoitevuonna jäljellä olevat päästötönsä poistoilla, se voi tehdä tavoitevuonna nettonollaväittämän.

Nettonollatavoitteen saavuttamisen osalta ilmastoyksiköiden käyttö rajoittuu siis tavoitevuoteen – ja poistoihin perustuviin yksiköihin. Lisäksi ilmastoyksiköillä voi olla rooli nettonollatavoitteen ylittämässä (ennen tavoitevuotta, tavoitevuonna ja/tai sen jälkeen): ohjeistukset kannustavat organisaatioita tukemaan omien nettonollan mukaisten päästövähennysten lisäksi myös oman arvoketjunsä ulkopuolisia hillintätoimia (beyond value chain mitigation, BVCM) esimerkiksi ostamalla ilmastoyksiköitä. Race to Zero -kampanja määrittelee kompensaaion (engl. compensation) organisaation arvoketjun ulkopuolisiksi, tietyt kriteerit täyttäväiksi hillintätoimiksi, kattaen päästöjen ilmastovaikutuksen kumoamisen (engl. offsetting) lisäksi myös muunlaista tukea hillintätoimille. Kampanja myös kannustaa organisaatioita pyrkimään kampanjan määritelmien¹⁹⁶ mukaiseen hiilineutraaliuteen matkallaan nettonollaan, ja toteaa hiilineutraaliusväittämän soveltuvan myös matkalla nettonollaan ja nettonollaväittämän vasta tavoitevuonna. Muut nettonollaohjeistukset eivät ota kantaa ennen tavoitevuotta tehtäviin väittämiin (ks. VCMI, luku 4.3.1.10.).

192 United Nations Framework Convention On Climate Change, 2021: Starting Line and Leadership Practices 2.0 <https://racetozero.unfccc.int/wp-content/uploads/2021/04/Race-to-Zero-Criteria-2.0.pdf>

193 Science-Based Targets Initiative, 2022: The Net Zero Standard. <https://sciencebasedtargets.org/net-zero>

194 United Nations' HighLevel Expert Group on the Net Zero Emissions Commitments of Non-State Entities, 2022: Integrity Matters: Net Zero Commitments By Businesses, Financial Institutions, Cities And Regions. <https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/high-level-expert-group-update7.pdf>

195 International Organization for Standardization, 2022: Net Zero Guidelines. <https://www.iso.org/netzero>

196 United Nations Framework Convention On Climate Change: Race to Zero Lexicon <https://racetozero.unfccc.int/wp-content/uploads/2021/04/Race-to-Zero-Lexicon.pdf>

4.3.2 Kansallisia ohjeistuksia

4.3.2.1 Australia

Australian kansallinen Climate Active -ohjelma¹⁹⁷ sertifioi organisaatioita, tuotteita, palveluja, rakennuksia, tapahtumia ja asuinalueita, jotka ovat laskeneet hiilijalanjälkensä, pienentäneet sitä ja mitätöineet hiilijalanjälkeään vastaavan määrän ilmastoyksiköitä Climate Active Carbon Neutral -standardin¹⁹⁸ mukaisesti. Sertifiointi oikeuttaa tekemään hiilineutraaliusväittämän. Standardi ei edellytä kaksinkertaisen hyväksiluvun välttämistä isäntämaan tavoitteiden kanssa, joten ohjelman järjestelmän hiilineutraaliussertifikaatti edustaa nimestään huolimatta tämän raportin tarkoittamaa ilmastotukiväittämää. Standardi on ollut käytössä vuodesta 2010 lähtien. Ohjelmaa hallinnoi Australian hallituksen teollisuutta, tiedettä, energiaa ja resursseja koskeva osasto.

Ohjelman hyväksymät ilmastoyksiköt ovat Australian ilmastoyksikkö (Australian Carbon Credit Unit, ACCU), Kioton pöytäkirjan sertifioitu päästövähennys (Certified Emission Reduction, CER) ja poistoyksikkö (Removal Unit, RMU) sekä GS4GG:n verifioitu päästövähennys (Gold Standard Verified Emission Reduction, GS-VER) ja VCS:n verifioitu hiiliyksikkö (Verified Carbon Unit, VCU). Hyväksytyjen ilmastoyksiköiden listaa päivitetään tarvittaessa. Elokuussa 2022 Australian ilmastomuutosta koskeva asiantuntijaneuvosto [*Climate Change Authority*] julkaisi riippumattoman arvion kansainvälisistä ilmastoyksiköistä. Australian ilmasto- ja energiaministeriö on tilannut riippumattoman arvioinnin ACCU:ista, jonka on tarkoitus valmistua vuoden 2023 loppuun mennessä.

4.3.2.2 Uusi-Seelanti

Uuden-Seelannin kansalliset ohjeet päästöjen ilmastohaitan vapaaehtoiselle kumoamiselle (engl. offsetting) olivat voimassa vuoden 2021 lopussa. Ohjeet kattoivat sekä kansainvälisten että kansallisten yksiköiden vapaaehtoisen käytön.

Vuoden 2021 loppun asti Uudessa Seelannissa oli kansallinen järjestelmä kaksoislaskennan estämiseksi kotimaisen vapaaehtoisen kompensaaation ja Kioton pöytäkirjan alaisen kansallisen tavoitteen välillä.¹⁹⁹ Kotimaisten metsitystoimien pysyville poistoille myönnettiin päästöoikeuksia (New Zealand Units, NZUs) kansallisen päästökauppajärjestelmän puitteissa. Näitä päästöoikeuksia voitiin mitätöidä vapaaehtoiseen kompensatiokäyttöön,

197 Climate Active, 2019. <https://www.climateactive.org.au/>

198 Climate Active, 2019: Tools and resources. <https://www.climateactive.org.au/be-climate-active/tools-and-resources>. Viitattu 3.1.2023

199 Ministry of the Environment, 2020: Guidance for voluntary carbon offsetting – updated and extended until 31 December 2021. Wellington: Ministry for the Environment.

ja valtio sitoutui mitätöimään vastaavan määrän Kioton pöytäkirjan alaisia sallittuja päästömääräyksiköitä (Assigned Amount Units, AAUs). Näin ostaja sai yksinoikeuden hillintätuloksen käyttöön, eikä Uusi Seelanti laskenut sitä Kioto-tavoitteensa täyttämiseen. Tämä mahdollisti hillintätuloksen käytön päästöjen nettovaikutuksen uskottavaan kumoamiseen (engl. offsetting). Koska prosessi perustui Kioto-yksiköiden mitätöintiin, se päättyi Kioton pöytäkirjan velvoitekausien päättymisen myötä.

Vuonna 2022 julkaistiin päivitetty, väliaikaiset ohjeet.²⁰⁰ Ne eroavat aiemmista ohjeista siten, että ne koskevat kumoamisen sijaan yleisemmin ilmastonmuutoksen vapaaehtoista hillintää eivätkä edellytä kaksinkertaisen hyväksiluvun välttämistä isäntämaan tavoitteiden kanssa. Ohjeen mukaan vapaaehtoisten kompensaaation käytön yhteydessä tulisi ilmoittaa, lasketaanko kompensatio kansalliseen tavoitteeseen vai ylittääkö se kansallisen tavoitetasen. Ohjeessa todetaan, että vuoteen 2021 asti kaksinkertainen hyväksiluku voitiin välttää, ja Pariisin sopimuksen aikakaudella hiilineutraalius yhdistetään enenevissä määrin kansalliset ilmastotavoitteet ylittäviin hillintätuloksiin, ja kehoitetaan varovaisuuteen etenkin hiilineutraaliusväittämien suhteen. Ohjeessa todetaan myös, että kaksinkertaisen hyväksiluvun voi välttää tukemalla Uuden Seelannin päästölaskennan ja ilmastotavoitteen ulkopuolelle jääviä hillintätuloksia. Ohje ei suosittele NZU:iden vapaaehtoista mitätöintiä, koska se ei välttämättä takaa yhden tonnin suuruisen päästön estämistä markkinavakausero- prosessien takia. Ohje suosittelee sellaisten toimien tukemista, joilla on positiivisia yhteisvaikutuksia ympäristölle ja yhteiskunnalle. Yhteisvaikutuksia koskevat väittämien tueksi tulee esittää läpinäkyvät ja vankat perustelut.

Ohjeet on tarkoitus päivittää kansainvälisten parhaiden käytäntöjen ja Pariisin sopimuksen hiilimarkkinasääntöjen kehittyessä.

Uuden-Seelannin ympäristöministeriön tilaama selvitys ehdottaa vapaaehtoisille ilmasto- teoille kaksiraiteista järjestelmää, jonka yksi raide olisi kansallisen tavoitteen tukeminen ja toinen raide olisi kansallisen tavoitteen ylittävät hillintätulokset. Kummallekin raiteelle olisi oma erillinen hiilineutraaliusväittämänsä, josta kävisi ilmi, lasketaanko hillintätulos kansalliseen tavoitteeseen vai sen ylittämiseen. Uuden Seelannin ympäristöministeriön tilaamassa selvityksessä on ehdotettu hiilineutraaliusväittämille kahden raiteen mal- lia: kotimainen hiilineutraaliusväittäjä, joka lasketaan hyväksi kansallisen ilmastotavoit- teen ja hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseen (ja edustaa tämän raportin tarkoittamaa

200 Ministry of the Environment, 2022: Interim guidance for voluntary climate change miti- gation. Wellington: Ministry for the Environment.

ilmastotukiväittämää), ja kansainvälinen hiilineutraaliusväittämä, joka perustuu kansallisten tavoitteet ylittäviin hillintätuloksiin (ja edustaa tämän raportin tarkoittamaa päästöjen ilmastohaitan kumoamista ja hiilineutraaliusväittämää).²⁰¹

Uuden-Seelannin ympäristöväittämiä koskeva ohjeistus²⁰² sisältää ohjeita myös kumoutumis- ja hiilineutraaliusväittämiin.

4.3.2.3 Japani

Japani kannustaa yrityksiään vähentämään ja kompensoimaan päästöjään vapaaehtoisesti. Velvoittavaa päästökauppaa ei ole.

Japani on vuosien mittaan kehittänyt useita kansallisia järjestelmiä sekä (kansainvälisten ja kansallisten) ilmastoyksiköiden tuottamiseen että hiilineutraaliusmerkkien myöntämiseen. Vuonna 2008 julkaistiin ensimmäinen kansallinen ohjeistus vapaaehtoisesta kompensatiosta, käynnistettiin kaksi kansallista sertifiointiohjelmasta (Domestic Offset Credit Scheme ja Japan Offset Credit Scheme eli J-VER) kotimaisten ilmastoyksiköiden tuottamiseksi. Samana vuonna Japanin ympäristöministeri perusti myös vapaaehtoisen kompensation foorumin kasvattamaan tietoa ja osaamista. Foorumi on tiettävästi sittemmin lakkautettu.

Vuonna 2012 Japanin ympäristöministeriö perusti Japan Carbon Offsetting Scheme -ohjelman, jonka puitteissa sertifiointikomitea myönsi hiilijalanjälkensä täysimääräisesti kompensoineille yrityksille hiilineutraaliusmerkin. Seuraavana vuonna Japani käynnisti kahdenvälisen JCM-ohjelman (Joint Crediting Mechanism) ilmastoyksiköiden tuottamiseksi kumppanimaissa toteutettavista hillintätoimista. Maa korvasi myös aiemmat kansalliset sertifiointiohjelmat J-Credit Scheme -ohjelmalla. Yritykset voivat käyttää kotimaisia yksiköitä vapaaehtoisen päästökompensaation lisäksi myös Japanin talousjärjestöjen liiton eli Keidanrenin vähähiilisyys sitoumusten sekä esimerkiksi energiatehokkuuteen liittyvien velvoitteiden täyttämiseen. Hiilineutraaliussertifiointi on tiettävästi sittemmin lakkautettu.

Sekä kansainväliset että kansalliset ilmastoyksiköt lasketaan lähtökohtaisesti Japanin tai kumppanimaiden ilmastotavoitteiden täyttämiseen.

201 Leining – White, 2021: Boosting voluntary climate action in Aotearoa New Zealand. Motu Economic and Public Policy Research, EECA 2021.

202 Commerce Commission New Zealand, 2020: Environmental Claims Guidelines, a guide for traders. https://comcom.govt.nz/__data/assets/pdf_file/0017/220247/Environmental-claims-guidance-July-2020.pdf

4.3.2.4 Peru

Perussa on kansallinen hiilijalanjälkimerkki (Huella de Carbono Perú), jonka Perun ympäristöministeriö myöntää toimijoille, jotka ovat laskeneet oman hiilijalanjälkensä (yksi tähti), todentaneet sen (kaksi tähteä), vähentäneet hiilijalanjälkeään (kolme tähteä) ja kattaneet hiilijalanjälkensä sertifioituilla hillintätuloksilla (neljä tähteä), jotka lasketaan Perun kansalliseen tavoitteeseen.²⁰³ Kansallinen julkinen rekisteri listaa tiedot toimijoiden päästöistä ja ilmastoyksiköiden käytöstä.

4.3.2.5 Thaimaa

Thaimaassa on kansallinen vapaaehtoinen kompensatiojärjestelmä (Thailand Voluntary Emission Reduction Program, T-VER).²⁰⁴ Järjestelmään kuuluu sekä tuottajille suunnattu kansallisten toimien standardi, jonka puitteissa sertifioidaan hillintätuloksia, että ostajille suunnattu ympäristömerkki hiilijalanjäljen kattamisesta osittain (carbon offset) tai täysimääräisesti (carbon neutral) sertifioituilla hillintätuloksilla. Hillintätulokset lasketaan lähtökohtaisesti kansalliseen tavoitteeseen, joten järjestelmän hiilineutraaliusmerkki edustaa nimestään huolimatta tämän raportin tarkoittamaa ilmastotukiväittämää. Järjestelmää hallinnoi ilmastomuutoksen hillinnän toimeenpanoa edistävä julkinen organisaatio TGO (Thailand Greenhouse Gas Management Organization).

Vuonna 2019 T-VER haki kelpoisuutta kansainvälisen lentoliikenteen hiilidioksidipäästöjen kasvun hyvittämiseen velvoittavan järjestelmän CORSIA:n puitteissa.²⁰⁵ Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestö ICAO arvioi kuitenkin, ettei T-VER täyttänyt kelpoisuusvaatimuksia kaikilta osin sosiaalisten ja ympäristöä koskevien suojatoimien osalta, jotta voitaisiin varmistua, etteivät ilmastoyksiköitä tuottavat hillintätoimet aiheuta nettohaittaa.²⁰⁶ Syyskuussa 2022 TGO ja Verra sopivat yhteistyöstä T-VER:in kehittämisestä parhaiden kansainvälisten käytäntöjen mukaiseksi.²⁰⁷

203 Huella De Carbono Perú, 2018. <https://huellacarbonoperu.minam.gob.pe/huellaperu/#/inicio>

204 Greenhouse Gas Mitigation Mechanism, 2016: What is T-VER? <https://ghgreduction.tgo.or.th/en/what-is-t-ver/what-is-t-ver.html> Viitattu 9.1.2023

205 International Civil Aviation Organization: International Civil Aviation Organization (ICAO) Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation (CORSIA). https://www.icao.int/environmental-protection/CORSIA/Documents/TAB/TGO_Programme_Application.pdf

206 International Civil Aviation Organization, 2020: Technical Advisory Body (Tab) Recommendations On Corsia Eligible Emissions Units. https://www.icao.int/environmental-protection/CORSIA/Documents/TAB/Excerpt_TAB_Report_Jan_2020_final.pdf

207 Verra, 2022: TGO and Verra Sign MOU to Support Voluntary Emission Reduction Program. Tiedote 25.8.2022. <https://verra.org/tgo-and-verra-sign-mou-to-support-voluntary-emission-reduction-program/>

4.3.2.6 Saksa

Saksassa kehitys- ja ilmastoallianssi on kehittänyt kriteerit ilmastoyksiköiden vapaaehtoiselle käytölle²⁰⁸. Minimikriteerien osalta viitataan ICROA:n kriteereihin. Vakiintuneiden minimikriteerien (ks. Taulukko 6) täyttymisen lisäksi edellytetään, että ilmastoyksiköiden perustana oleva hillintätoimi tuottaa sertifioituja kestävän kehityksen hyötyjä vähintään kahta kestävän kehityksen tavoitteen (Sustainable Development Goal, SDG) osalta. Minimikriteerien täyttyminen tulee osoittaa allianssin hyväksymän sertifiointiohjelman avulla. Allianssi kannustaa sekä jo toteutuneiden (ex-post) että tulevaisuudessa toteutuvien (ex-ante) hillintätulosten tukemista, mutta ex-ante-hillintätuloksia ei saa käyttää ilmastoväittämien perustana. Kaksoislaskennan kaikki muodot, myös kaksinkertainen hyväksiluku maiden ilmastotavoitteiden kanssa, tulee välttää.

Tammikuuhun 2023 mennessä allianssin kriteereihin on sitoutunut jo yli 1300 toimijaa.

4.3.2.7 Islanti

Islannin kansallinen standardointijärjestö Icelandic Standards julkaisi syyskuussa 2022 kansallisen standardin päästöjen ilmastovaikutuksen kumoamisesta (ÍST TS 92:2022. Carbon offsetting: Specification with guidance)²⁰⁹. Standardi perustuu organisaatio- ja hillintätoimitason sekä tuotteen elinkaaren päästölaskennan ja riippumattoman todentamisen osalta ISO-standardeihin.

Jotta organisaatio voi esittää uskottavia ilmastoväittämiä, sen on kehitettävä ja toimeenpantava omia päästövähennyksiä priorisoiva ilmastostrategia ja -tavoite, laskettava omat suorat ja epäsuorat päästönsä, katettava jäljellä olevat päästönsä ilmastoyksiköillä, todennettava ilmastoväittämänsä ja raportoitava ilmastotoimistaan ja ilmastoyksiköiden käytöstä. Standardi sisältää ohjeet sekä tulevaisuudessa toteutuvien että jo toteutuneiden ja todennettujen hillintätulosten käyttämiseksi. Tulevaisuudessa toteutuvat hillintätulokset voidaan sisällyttää organisaation ilmastostrategiaan tulevien päästöjen kattamiseksi, mutta niiden perusteella ei voi tehdä kumoutumisväittämiä ennen kuin ne ovat toteutuneet ja todennettu.

208 The Development and Climate Alliance, 2020: Development and Climate Alliance Approved Standards and Processes. https://allianz-entwicklung-klima.de/wp-content/uploads/2020/11/AllianzEntwicklungKlima_Anforderungskatalog_Standards_EN.pdf

209 ÍST/Staðlaráð, 2022: ÍST TS 92:2022: Carbon offsetting: Specification with guidance. <https://stadlar.is/stadlabudin/vara/?ProductName=IST-TS-92-2022> Viitattu 3.1.2023

Laskentamenetelmien osalta standardi on linjassa Pariisin sopimuksen 6.4 artiklan mekanismin kriteerien kanssa. Lisäisyyden osalta hyväksytään taloudellisen lisäisyyden sijaan myös esteisiin perustuva analyysi (barrier analysis). Poistojen osalta tulee pyrkiä vähintään 50 vuoden pysyvyyteen, ja siirtää riskianalyysin osoittama määrä yksiköitä puskuriksi (buffer). Ilmastoyksiköt tulee todentaa kriteerit täyttävien sertifiointiohjelmien puitteissa. Yksiköt tulee mitätöidä elektronisessa rekisterissä, ja mitätöinnin yhteyteen tulee selkeästi kirjata siihen liittyvä väittämä ja väittämän esittävä organisaatio.

Väittämät tulee eritellä sen mukaan, tukeeko se (1) isäntämaan ilmastotavoitetta (ei ITMO), (2) organisaation kotimaan ilmastotavoitetta (ITMO), (3) ei minkään maan ilmastotavoitetta (vapaaehtoisesti mitätöity ITMO), vai (4) ilmastotavoitteiden ulkopuolisia hillintätuloksia (ei ITMO). Osa näistä väittämistä olisi tämän raportin tarkoittamia kansallisia ilmastotukiväittämiä, vaikka standardi viittaakin kaikkiin väittämiin offsetting- ja compensation-termeillä.

4.3.2.8 Ranska

Ranskan ympäristöministeriön hallinnoima Label Bas Carbone -ohjelma sertifioidi hillintätuloksia vapaaehtoisista kotimaisista hillintätoimista.²¹⁰ Hillintätulokset lasketaan Ranskan tavoitteisiin. Järjestelmän puitteissa myönnetään ilmastomerkki kriteerit täyttävälle kansallisille toimille, mutta niiden vapaaehtoiseen tukemiseen liittyviin väittämiin ei oteta suoraan kantaa.

Elokuussa 2021 voimaan tullessa Ranskan ilmasto- ja resilienssilainsäädännön²¹¹ hiilineutraaliväittämät sallitaan vain yrityksille, jotka ovat julkisesti raportoineet mm. organisaation kasvihuonekaasupäästöt ja kuvauksen siitä, miten tuotteen tai palvelun päästöjä on ensisijaisesti vältetty, sitten vähennetty ja vasta tämän jälkeen katettu ilmastoyksiköillä ja miten ilmastoyksiköt täyttävät minimikriteerit. Huhtikuussa 2022 hyväksytyn lakia täydentävän asetuksen²¹² mukaan organisaation on vedettävä pois hiilineutraaliväittämänsä, mikäli tuotteeseen tai palveluun liittyvät päästöt kasvavat kahtena peräkkäisenä vuonna.

210 Ministère de la Transition écologique et de la Cohésion des territoires, Ministère de la Transition énergétique, 2022: Label bas-carbone: récompenser les acteurs de la lutte contre le changement climatique. Tiedote 29.12.2022. <https://www.ecologie.gouv.fr/label-bas-carbone>

211 LOI n° 2021-1104 du 22 août 2021 portant lutte contre le dérèglement climatique et renforcement de la résilience face à ses effets, 2021. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/article_jo/JORFARTI000043956989

212 Décret n° 2022-539 du 13 avril 2022 relatif à la compensation carbone et aux allégations de neutralité carbone dans la publicité. <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000045570611>

Asetuksen mukaan organisaation on myös asetettava vuosittainen tavoitepolku vähintään 10 vuodelle ja raportoitava ilmastoyksiköiden käytöstä, ml. taustalla olevat hillintätoimet ja yksiköiden hintakategoria (alle 10 €/t, 10–40 €/t tai yli 40 €/t).

Ranskan ympäristö- ja energiavirasto Ademe julkaisi heinäkuussa 2022 suosituksen²¹³ hiilineutraaliusväittämän käytöstä viestinnässä. Suosituksessa kehoitetaan välttämään lausekennallista hiilineutraaliutta ja sitä kautta myös hiilineutraaliusväittämää. Suosituksessa varoitetaan, että hiilineutraaliusväittäjä voi luoda kuluttajalle harhakuvaan hiilineutraaliksi väitetyn toimijan, tuotteen tai palvelun päästöttömyydestä ja siten myös kuluttamisen yhteensopivuudesta 1,5 asteen tavoitteen kanssa. Vaihtoehtona hiilineutraaliudelle suositellaan keskittyä kertomaan organisaation saavutuksista päästövähennyksien kohdalla ja siitä, miten organisaatio on tukenut hillintätoimia yhteisen hiilineutraaliuden vuoksi. Suositus ei siksi myöskään käsittele hiilineutraaliusväittämiin liittyvää kaksinkertaisen hyväksilyvun riskiä tai sen välttämistä.

213 La librairie ADEME, 2023: Utilisation de l'argument de « neutralité carbone » dans les communications. <https://librairie.ademe.fr/developpement-durable/5335-utilisation-de-l-argument-de-neutralite-carbone-dans-les-communications.html>

5 Suositukset vapaaehtoisten ilmastotekojen ja niihin liittyvien väittämien kehittämiseksi ja valvonnaksi tulevaisuudessa

5.1 Ilmaston liittyvien markkinointiväittämien valvonnan tehostamisen mahdollisuudet

Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) tehtävänä on tuottaa säännösten noudattamista tukevaa ja rikkomuksia ennaltaehkäisevää tietoa kuluttajansuojasäännöksistä ja valvoa kuluttajansuojalainsäädännön noudattamista. KKV:lla on pääasiassa kaksi keinoa varmistaa kuluttajansuojasäännösten noudattaminen: ennaltaehkäisevä informointi ja ohjeistus sekä jälkikäteinen valvonta. Ennaltaehkäisevän informoinnin ja ohjeistuksen tavoitteena on antaa toimialalla toimiville elinkeinonharjoittajille paremmat mahdollisuudet noudattaa etupainotteisesti lainsäädäntöä.²¹⁴ Valvonta kohdistuu sen sijaan yksittäisiin toimijoihin ja perustuu toteutuneisiin käytänteisiin, joiden asianmukaisuutta selvitetään kussakin yksittäistapauksessa.

Vapaaehtoisten ilmastotekojen tukemiseen liittyvien väittämien valvonta on ollut Suomessa haastavaa, sillä valvonnan tueksi ei ole ollut selkeää ja yhtenäistä perustetta arvioida ko. väittämiä.²¹⁵ Tämä vapaaehtoisten ilmastotekojen tukemisen hyviä käytäntöjä koskeva raportti parantane osittain tilannetta. Tätä raporttia hyvistä käytännöistä lienee mahdollista hyödyntää ohjaavana, sitomattomana aineistona ainakin ennaltaehkäisevässä neuvontatyössä. Mikäli toimijat toimivat oma-aloitteisesti hyvien käytäntöjen mukaan, voi se jo itsessään lisätä ilmastoväittämien selkeyttä. Hyvien käytäntöjen juridisen sitovuuden tehostaminen edellyttää kuitenkin esimerkiksi sitä, että kuluttaja-asiamies antaa raportissa todettujen hyvien käytäntöjen noudattamisesta linjauksen.

214 Anja Peltonen, Kuluttaja-asiaineuvos, Kilpailu- ja Kuluttajavirasto. Haastattelu 7.6.2022.

215 Anja Peltonen, Kuluttaja-asiaineuvos, Kilpailu- ja Kuluttajavirasto. Haastattelu 7.6.2022; Kilpailu- ja kuluttajavirasto, 2021: KKV pitää päästökompensaatiopalveluiden rajaamista rahankeräyslain ulkopuolelle perusteltuna – sääntelyä on kuitenkin täsmennettävä alan kehittyessä. Uutiskirje 23.4.2021 <https://www.kkv.fi/ajankohtaista/kkv-uutiskirje/kkv-pitaa-paastokompensaatiopalveluiden-rajaamista-rahankeräyslain-ulkopuolelle-perusteltuna-saantelya-on-kuitenkin-tasmennettava-alan-kehityyessa/>

Ilmastoväittämiä koskevan valvonnan perusteita selkeyttänevät myös voimaan tullessaan EU:ssa käynnissä olevat hankkeet UCPD:n muuttamisesta, tuotteiden ja yritysten antamien ympäristöväittämien perustelusta ja hiilenpoistojen sertifiointista.

Kuluttajansuojan näkökulmasta olisi ensi sijassa tarpeen saada yhteisymmärrys tämänhetkisistä, ilmastoyksiköiden vapaaehtoiseen käyttöön perustuvien väittämien perusteille asetettavista hyvistä käytännöistä sellaisessa muodossa, johon elinkeinonharjoittajat voisivat vapaaehtoisesti sitoutua. Tällainen malli yhdistettynä ympäristömarkkinoinnin esitystapaa koskeviin KKV:n linjauksiin antaisi myös elinkeinonharjoittajille mahdollisuuden varmistua ennakkoon oman markkinointinsa lainmukaisuudesta.²¹⁶ Huomioiden sen, että vapaaehtoisten ilmastotekojen toimialalla toimivat yritykset ovat itse toivoneet alalle selkeitä pelisääntöjä²¹⁷ on alan yritysten halukkuus sitoutua alan hyviin käytäntöihin toimintansa läpinäkyvyyden ja luotettavuuden lisäämiseksi oletettavasti korkea.

5.2 Minimikriteerien ja väittämien arvioiminen, rekisterit ja ilmastomerkit

Hyvien käytäntöjen mukaan uskottavien kumoutumis- ja ilmastotukiväittämien tulee perustua kansainvälisesti vakiintuneet minimikriteerit täyttäviin hillintätuloksiin. Minimikriteerien täyttymisen arvioinnin tulee suorittaa pätevä riippumaton taho, luotettavan sertifiointiohjelman puitteissa. Hillintätulokselle, joiden on todettu täyttävän minimikriteerit, myönnetään sertifiointiohjelman toimesta ilmastoyksikkö, joka kirjataan rekisteriin.

Rekisteri, johon kirjataan julkisesti (ainoastaan) minimikriteerit täyttäviä ilmastoyksiköitä, auttaa toimijoita tunnistamaan kumoutumis- tai ilmastotukiväittämiin soveltuvat yksiköt. Rekisteri, joka sisältää myös tiedon siitä, lasketaanko hillintätulos hyväksi jonkun maan kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseen, auttaa toimijoita esittämään uskottavia, kaksinkertaisen hyväksiluvun välttäviä väittämiä ja valvomaan väittämien uskottavuutta.

Euroopan komission EU:n hiilenpoistojen sertifiointia koskevan asetusehdotuksen mukaan EU:n hiilenpoistojen sertifiointiin tulisi käyttää ainoastaan komission hyväksymiä sertifiointiohjelmiä. Ehdotus sisältää kriteerejä ohjelmille mm. hyvään hallintoon ja

216 Heinonen, Tero – Nissinen Ari, 2022: Ympäristöväittämät Suomen markkinoilla, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2022:48. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164261/TEM_2022_48.pdf?sequence=4 Viitattu 20.9.2022

217 Ks. esim. Suomen ympäristökeskus SYKE, 2021: Vapaaehtoisen päästökompensoinnin toimijat haluavat alalle selkeät pelisäännöt. Tiedote 6.4.2021. [https://www.syke.fi/fi-FI/Ajan-kohtaista/Vapaaehtoisen_paastokompensoinnin_toimij\(60282\)](https://www.syke.fi/fi-FI/Ajan-kohtaista/Vapaaehtoisen_paastokompensoinnin_toimij(60282)).

riippumattomaan todentamiseen liittyen. Ohjelmien tulee ylläpitää julkista rekisteriä, joka sisältää sertifiointiprosessiin liittyvää tietoa muun muassa sertifioitujen yksiköiden määrästä ja sarjanumeroista. Ehdotus mainitsee myös jäsenmaiden mahdolliset aiheet perustaa ja hallinnoida kansallisia sertifiointiohjelmaa, sisältäen riippumattomien sertifiointitahojen valvomisen ja kansallisen rekisterin perustamisen ja ylläpidon.

Tällä hetkellä suomalaisten hillintätoimien tuottajien ainoa vaihtoehto ilmastoyksiköiden tuottamiseksi ovat itsenäiset sertifiointiohjelmat. Lisäksi on kehitteillä kansainvälinen, Pariisiin sopimuksen alainen sertifiointiohjelma sekä EU:n hiilenpoistojen sertifiointiviitekehys, jonka puitteissa komissio hyväksyisi kansainvälisiä ja kansallisia sertifiointiohjelmaa EU:n hiilenpoistojen sertifiointiin. Niiden toimeenpano vienee kuitenkin vielä useamman vuoden.

Joissain maissa, kuten Ranskassa, Australiassa ja Perussa on kansallinen sertifiointiohjelma ja rekisteri kotimaisille hillintätoimille. Ohjelmiin sisältyy joskus myös kansallisen viranomaisen myöntämä ilmastomerkki, jota hyväksytyjen ilmastoyksiköiden käyttäjät voivat käyttää markkinoinnissaan. Kansalliset ilmastomerkit perustuvat tyyppillisesti hillintätuloksiin, jotka lasketaan kansalliseen tavoitteeseen. Tällöin ne voivat toimia pohjana kansalliselle ilmastotukiväittämälle.

Mahdollista kansallista sertifiointiohjelmaa, rekisteriä, ilmastomerkkiä tai vastaavia järjestelyjä harkittaessa tulisi toteuttaa erillinen selvitys niiden oikeudellisista vaikutuksista, esimerkiksi tarvitaanko uutta lakia tai muuta sääntelyä niiden toteuttamiseen, ja miten kansallinen valvonta ja hyväksyntä voitaisiin järjestää. EU-jäsenmaiden kansallisten ohjelmien olisi syytä olla EU:n hiilenpoistojen sertifiointiviitekehysten kriteerin mukainen. Viitekehys on kuitenkin vasta ehdotuksen asteella, ja kriteerit tarkentuvat ja hyväksytään vasta tulevaisuudessa.

5.3 Organisaatioiden sitoutuminen hyvien käytäntöjen käyttöönottoon

Tässä raportissa esitetyt hyvät käytännöt ja kansainväliset ohjeistukset perustuvat tilanteeseen kirjoitushetkellä. Kansainväliset ja kansalliset hyvät käytännöt, ohjeet ja sääntely kehittyvät kuitenkin jatkuvasti ja nopeasti. Niinpä organisaatioiden, jotka pyrkivät tekemään hyvien käytäntöjen mukaisia, ilmastoyksiköihin perustuvia ilmastoväittämiä, tulee seurata kehitystä tarkasti ja kehittää toimintaansa tarpeen mukaan. EU:ssa on lähivuosina tulossa uutta sääntelyä ja tiukentuvia vaatimuksia esimerkiksi ympäristöväittämien perusteluille, hiilenpoistojen sertifiointinille, yritysten kestävyysraportoinnille ja yritys vastuulle.

Organisaatioilla on monia tapoja osoittaa sitoutuvansa ilmastotyöhön ja kantavansa ilmastovastuuta. Organisaatioiden tekemät sitoumukset ja väittämät eivät kuitenkaan välttämättä ole tuttuja suomalaisille kuluttajille ja muille sidosryhmille. Parhaimmillaan organisaatioiden laaja sitoutuminen hyviin käytäntöihin ja siitä aktiivisesti viestiminen voi tehdä kansainväliset hyvät käytännöt tutummiksi suomalaisille, ja lisätä ymmärrystä, luottamusta, arvostusta ja kiinnostusta organisaatioiden vapaaehtoista ilmastotyötä kohtaan. Myös kansallinen ilmastomerkki saattaisi edistää luottamusta sidosryhmien keskuudessa ja sitä kautta organisaatioiden kiinnostusta kansallisten ilmastotukiväittämien esittämiseen.

Kiristyvät ohjeet ja vaatimukset tarjoavat mahdollisuuksia esimerkiksi ilmastoyksiköiden laadunvarmistuksen ja ilmastoväittämien luotettavuuden edistämiseksi. Hyviin käytäntöihin sitoutuminen auttaa organisaatiota valmistautumaan ja vaikuttamaan kiristyyviin vaatimuksiin ja erottautumaan entistä selvemmin ja uskottavammin edelläkävijöinä ja ilmastovastuun kantajina. Ne voivat sitoutua osallistumaan hyviä käytäntöjen kehitystyöhön ja aktiiviseen viestintään, uuden sääntelyn testaamiseen sekä kokemusten jakamiseen.

Nopeasti kehittyvällä alalla olisi organisaatioiden sitouttamisen kannalta tärkeää edistää keskeisten toimijoiden, kuten väittämiä tekevien organisaatioiden ja niitä valvovien viranomaisten, välistä dialogia ja yhteistyötä. Yhteiset foorumit, työpajat, työryhmät ja muut yhteistyömuodot auttaisivat organisaatioita kehittämään ja päivittämään yhdessä hyvien käytäntöjen mukaisia ja keskenään koordinoituja ja vertailukelpoisia toimintatapoja. Tässä yhteistyössä olisi tärkeää osallistaa myös alan kansallisia asiantuntijoita, jos ja kun kotimaisia linjauksia tehdään käytännön tasolla.

Siirtymävaiheessa organisaatiot voisivat sitoutua lisäämään ilmastoyksiköiden vapaaehtoiseen käyttöön liittyvää viestintää ja raportointia, mukaan lukien miten tässä raportissa esitetyt hyvät käytännöt on pyritty huomioimaan, mitä esteitä organisaatio on kohdannut hyviin käytäntöihin pyrkiessään ja miten organisaatio pyrkii kehittämään toimintaansa hyvien käytäntöjen kehittyessä. Organisaatiot voisivat kehittää hyvien käytäntöjen mukaisia väittämiä yhdessä valvontaviranomaisten ja muiden sidosryhmien edustajien kanssa, ja esimerkiksi sopia kansallisesti yhtenäisistä sanamuodoista ja yhteisistä tavoista ilmoittaa olennaiset tiedot väittämän (ja esim. sitä koskevan tuotteen) yhteydessä. Toimijat voisivat yhdessä viranomaisten kanssa arvioida esimerkiksi edellytyksiä kehittää ”tuoteseloste”, tai jopa kansallinen tai alueellinen ilmastomerkki väittämien yhteyteen.

Organisaatiot voisivat sitoutua Suomessa hyviin käytäntöihin esimerkiksi kolmannen osapuolen ylläpitämän sivuston kautta, jossa olisi lista yrityksistä, jotka ovat sitoutuneet työryhmään. Sivustolla esiteltäisiin hyvät käytännöt kokonaisuudessaan (hillintätulosten tuottajille, väittämien esittäjille ja kuluttajille). Sitoutuminen voisi tapahtua esimerkiksi johdon allekirjoittaman kirjeen tai raportoinnin yhteydessä. Yrityksen sitoutumisilmoituksessa tulisi ilmetä, että se sitoutuu yhteisten käytäntöjen kehittämisen lisäksi hyvien käytäntöjen mukaan 1) laskemaan suorat ja epäsuorat (scope 1, 2 ja 3) päästönsä, 2) suunnittelemaan ja toteuttamaan tiekartan näiden päästöjen vähentämiseksi ja pyrkimään asettamaan se 1,5 asteen tavoitteen mukaisesti, 3) tukemaan vapaaehtoisia ilmastotekoja ostamalla minimikriteerit täyttäviä ilmastoyksiköitä ja soveltamaan hyviä käytäntöjä esittämässään väittämässä, 4) ja raportoimaan julkisesti tavoitteistaan, päästöistä, yksiköiden käytöstä, väittämistä ja muista hyvien käytäntöjen mukaisista tiedoista. Osana sitoumusta organisaatio voisi myös kertoa muista ilmastostrategiaan liittyvistä toimenpiteistä, esimerkiksi vapaaehtoisten ilmastotekojen tukemisesta ilman ilmastoyksiköitä, ja sitoumuksesta kansainvälisiin ohjeistuksiin ja/tai standardeihin. Organisaation sitoumuksesta tulisi myös ilmetä, miten se raportoi sitoumuksestaan ja mistä raportoidut tiedot löytyvät. Sitoumussivustolta kuka tahansa voisi käydä tarkistamassa organisaatioiden sitoumukset ja raportit.

6 Yhteenveto

Ilmastoyksiköiden vapaaehtoiseen käyttöön perustuvia ilmastoväittämiä käytetään Suomessa yritysten, tuotteiden ja palveluiden markkinoinnissa. Näiden yksiköiden tuottamiseen sekä niiden käyttöön liittyviin väittämiin on liittynyt kuitenkin paljon epäselvyyttä sekä yritysten että kuluttajien keskuudessa. Ympäristöväittämiä koskevan lainsäädännön mukaisesti ilmastoväittämien tulee olla selkeitä, yksiselitteisiä, todenperäisiä ja niiden todenperäisyys tulee olla tarkistettavissa. Muutoin väittämää voidaan pitää harhaanjohtavana ja ympäristöväittämien tapauksessa nk. ”viherpesuna”. Tämä opas pyrkii kansainvälisten hyvien käytäntöjen kokoamiseen ja niiden selventämiseen kotimaisessa kontekstissa, jotta kotimaisten hiilimarkkinoiden luotettavuutta voidaan parantaa ja ilmastoväittämiin ja niihin liittyvien ilmastoyksiköiden tuottamiseen liittyvää epävarmuutta ja viherpesua voitaisiin välttää.

Raportissa käydään läpi hyvät käytännöt ilmastoyksiköiden tuottajille, yksiköiden käyttäjille ja yksityisille kuluttajille. Hyviä käytäntöjä tukee taustakartoitus ilmastoväittämien nykytilanteesta Suomessa ja vapaaehtoisia ilmastotekoja ja väittämiä koskevasta lainsäädännöstä. Lisäksi raportissa annetaan suosituksia väittämien kehittämiseksi ja valvonnan tulevaisuudessa.

Hyvien käytäntöjen mukaan uskottavien kumoutumis- ja ilmastotukiväittämien tulee perustua kansainvälisesti vakiintuneet minimikriteerit täyttäviin hillintätuloksiin. Tässä raportissa on kuvattu minimikriteereihin liittyvä EU-säätely, kansainväliset hyvät käytännöt ja niiden tulkintaohjeita. Vakiintuneet minimikriteerit ovat:

1. Lisäisyys
2. Vankka perusura
3. Vankka laskentamenetelmä
4. Seuranta ja raportointi
5. Pysyvyys
6. Hiilivuodon välttäminen
7. Aitous, riippumaton todentaminen ja sertifiointi
8. Kaksoislaskennan välttäminen
9. Merkittävän haitan välttäminen (DNSH-periaate).

Tässä raportissa esitetyt hyvät käytännöt ja kansainväliset ohjeistukset perustuvat tilanteeseen kirjoitushetkellä. Kansainväliset ja kansalliset hyvät käytännöt, ohjeet ja sääntely kehittyvät kuitenkin jatkuvasti ja nopeasti. EU:ssa on lähivuosina tulossa uutta sääntelyä ja tiukentuvia vaatimuksia esimerkiksi ympäristöväittämien perusteluille, hiilenpoistojen sertifiointille, yritysten kestävyysraportoinnille ja yritysvastuulle. Myös tämän oppaan sisältö mahdollisesti päivittyy näiden uusien ohjeistusten perusteella tulevaisuudessa.

Lähteet

Ahonen et al., 2022: Harnessing voluntary carbon markets for climate ambition. An action plan for Nordic cooperation. <https://www.norden.org/en/publication/harnessing-voluntary-carbon-markets-climate-ambition>

Alko, 2022: Vihreä valinta -merkintä kertoo juoman ympäristöystävällisyydestä, osa Hiilineutraali <https://www.alko.fi/vastuullisesti/tuotteiden-vastuullisuus/vihrea-valinta-merkinta-kertoo-juoman-ymparistoystavallisydesta#hiilineutraali> Viitattu 20.9.2022

Anja Peltonen, Kuluttaja-asianneuvos, Kilpailu- ja Kuluttajavirasto. Haastattelu 7.6.2022

Ares(2020)3820384–20/07/2020: Proposal for a Regulation on substantiating environmental claims using the Product/Organisation Environmental Footprint methods (green claims). [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=PI_COM:Ares\(2020\)3820384](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=PI_COM:Ares(2020)3820384) Viitattu 16.12.2022

Asetus (EU) 2018/841: Maankäytöstä, maankäytön muutoksesta ja metsätaloudesta aiheutuvien kasvihuonekaasujen päästöjen ja poistumien sisällyttämisestä vuoteen 2030 ulottuviin ilmasto- ja energiapolitiikan puitteisiin sekä asetuksen (EU) N:o 525/2013 ja päätöksen N:o 529/2013/EU muuttamisesta. Euroopan Unionin virallinen lehti. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/841> Viitattu 2.12.2022

Asetus (EY) N:o 765/2008: tuotteiden kaupan pitämiseen liittyvää akkreditointia ja markkinavalvontaa koskevista vaatimuksista ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 339/93 kumoamisesta. Euroopan unionin virallinen lehti. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0765&from=EN> Viitattu 12.12.2022

The British Standards Institution, 2023: PAS 2060 – Carbon Neutrality Standard and Certification. <https://www.bsigroup.com/en-GB/pas-2060-carbon-neutrality/>

Bärlund, Johan teoksessa Yritysoikeus. Alma Talent verkkokirja.

Carbon Credit Quality Initiative, 2022: Methodology for assessing the quality of carbon credits. Version 3.0. <https://carboncreditquality.org/download/Methodology/CCQI%20Methodology%20-%20Version%203.0.pdf>

Carbon Credit Quality Initiative, 2023. <https://carboncreditquality.org/>

Carbon Pulse, 2022: Just one-fifth of VER buyers disclosing carbon credit purchases in opaque market report. 1.8.2022 <https://carbon-pulse.com/168160/>

The Carbon Trust, 2022: Carbon neutral certification. <https://www.carbontrust.com/en-eu/node/21> Viitattu 20.9.2022

Climate Active, 2019. <https://www.climateactive.org.au/>

Climate Active, 2019: Tools and resources. <https://www.climateactive.org.au/be-climate-active/tools-and-resources>. Viitattu 3.1.2023

Climate Change Panel, 2022: Voluntary Carbon Markets and Offsetting. <https://www.theccc.org.uk/publication/voluntary-carbon-markets-and-offsetting/>

Climate Impact Partners, 2022: Who we are. <https://carbonneutral.com/who-we-are> Viitattu 20.9.2022

Clonet Oy, 2022: OpenCO2.net-hiilijalanjälkimerkki. <https://www.clonet.fi/hiilijalanjalkimerkki/#:~:text=Hiilijalanj%C3%A4lki%2Dmerkki%20kertoo%20hiilijalanj%C3%A4ljen%20suuruuden,on%20kompensoitu%20luotettavan%20palveluntarjoajan%20kautta> Viitattu 20.9.2022

COM/2022/143 final: Ehdotus direktiivien 2005/29/EY ja 2011/83/EU muuttamisesta siltä osin kuin on kyse kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisäämisestä vihreässä siirtymässä parantamalla suojaa sopimattomilta menettelyiltä ja tiedottamista. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0143> Viitattu 3.12.2022

COM(2022) 672 final: Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council establishing a Union certification framework for carbon removals. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0672> Viitattu 2.12.2022 (konsultin oma käännös)

COM/2022/71 final: Ehdotus yritysten kestävästä toiminnasta koskevasta huolellisuusvelvoitteesta ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52022PC0071>

Commerce Commission New Zealand, 2020: Environmental Claims Guidelines, a guide for traders. https://comcom.govt.nz/__data/assets/pdf_file/0017/220247/Environmental-claims-guidance-July-2020.pdf

Competition & Markets Authority, 2021: Global sweep finds 40 % of firms' green claims could be misleading. Tiedote 28.1.2021. <https://www.gov.uk/government/news/global-sweep-finds-40-of-firms-green-claims-could-be-misleading>

Decision 3/CMA.3: Rules, modalities and procedures for the mechanism established by Article 6, paragraph 4, of the Paris Agreement. https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2021_10a01E.pdf Viitattu 20.12.2022

Décret n° 2022-539 du 13 avril 2022 relatif à la compensation carbone et aux allégations de neutralité carbone dans la publicité. <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000045570611>

The Development and Climate Alliance, 2020: Development and Climate Alliance Approved Standards and Processes. https://allianz-entwicklung-klima.de/wp-content/uploads/2020/11/AllianzEntwicklungKlima_Anforderungskatalog_Standards_EN.pdf

The Development and Climate Alliance Foundation, 2023. <https://allianz-entwicklung-klima.de/en/#>

European Commission: Environment: Initiative on substantiating green claims. https://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/initiative_on_green_claims.htm Viitattu 12.12.2022

European Commission, 2021: Screening of websites for 'greenwashing': half of green claims lack evidence. Tiedote 28 January 2021. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_269

European Commission, 2022: Empowering consumers for the green transition. Factsheet 30.3.2022. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/FS_22_2099

Finnwatch ry, 2021: Anekauppaa vai ilmastotekoja, <https://finnwatch.org/fi/julkaisut/anekauppaa-vai-ilmastotekoja> Viitattu 20.9.2022

Gold Standard: Standard Documents. <https://www.goldstandard.org/project-developers/standard-documents> Viitattu 16.12.2022

Gold Standard, 2017: Safeguarding Principles Procedure. https://www.goldstandard.org/sites/default/files/documents/2017_02_gs4gg_safeguarding_principles_procedure_for_consultation.pdf Viitattu 16.12.2022

Gold Standard, 2022: Claims guidelines. https://globalgoals.goldstandard.org/standards/105_V2.0_PAR_Claims-Guidelines.pdf

Gold Standard, 2022: A PRACTITIONERS' GUIDE: Aligning the Voluntary Carbon Market with the Paris Agreement. <https://www.goldstandard.org/our-story/vcm-transition-framework> Viitattu 16.12.2022

Greenhouse Gas Mitigation Mechanism, 2016: What is T-VER? <https://ghgreduction.tgo.or.th/en/what-is-t-ver/what-is-t-ver.html> Viitattu 9.1.2023

HE 124/2021 vp

HE 8/1977

Heinonen, Tero – Nissinen Ari, 2022: Ympäristövaihtämät Suomen markkinoilla, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2022:48. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164261/TEM_2022_48.pdf?sequence=4 Viitattu 20.9.2022

Hemmo, Mika – Hoppu, Kari: Sopimusoikeus. Alma Talent Oy, Verkkokirja, jakso Sopimusoikeuden normisto ja sopimusriskit – Sopimukseen sovellettävien normien soveltamisjärjestys – Sopimustyypit – Palvelusopimukset.

Huella De Carbono Perú, 2018. <https://huellacarbonoperu.minam.gob.pe/huellaperu/#/inicio>

Hwargård, Louise, 2020: Swedish companies current use of carbon offsetting – underlying ethical view and preparedness for post-2020 carbon market conditions, s. 31–32, [urn:nbn:se:uu:diva-413308](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:se:uu:diva-413308)

The Integrity Council for the Voluntary Carbon Market, 2022: Core Carbon Principles, Assessment Framework and Assessment Procedure. <https://icvcm.org/public-consultation/#key-resources>

The Integrity Council for the Voluntary Carbon Market, 2022: Part 4: Assessment Framework (luonnos). <https://icvcm.org/wp-content/uploads/2022/07/ICVCM-Public-Consultation-FINAL-Part-4.pdf> Viitattu 12.12.2022

Intergovernmental Panel on Climate Change: Frequently Asked Questions, FAQ 1.3. https://report.ipcc.ch/ar6wg3/pdf/IPCC_AR6_WGIII_FAQ_Chapter_01.pdf

Intergovernmental Panel on Climate Change, 2022: Annex I: Glossary [van Diemen, R., J.B.R. Matthews, V. Möller, J.S. Fuglestvedt, V. Masson-Delmotte, C. Méndez, A. Reisinger, S. Smenov (eds)]. Teoksessa IPCC, 2022: Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change. Contribution of Working Group III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [P.R. Shukla, J. Skea, R. Slade, A. Al Khourdajie, R. van Diemen, D. McCollum, M. Pathak, S. Some, P. Vyas, R. Fradera, M. Belkacemi, A. Hasija, G. Lisboa, S. Luz, J. Malley, (eds.)]. Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, NY, USA. doi: 10.1017/9781009157926.020 https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg3/downloads/report/IPCC_AR6_WGIII_Annex-I.pdf

International Carbon Reduction & Offset Alliance: Voluntary Carbon Market Standards: Review Criteria https://www.icroa.org/_files/ugd/653476_2e5379c215b64a609503b063e4de2e9f.pdf

International Carbon Reduction and Offset Alliance, 2014: Unlocking the Hidden Value of Carbon Offsetting, s. 8. https://www.icroa.org/_files/ugd/653476_e2de367d7b9e4ca4b243f192370c9b5d.pdf

International Carbon Reduction & Offset Alliance, 2022: ICROA Code of Best Practice https://www.icroa.org/_files/ugd/653476_d76cf631001143069f0d64a075d90efd.pdf

International Chamber of Commerce: ICC, 2021: ICC Framework for responsible environmental marketing communications. https://icc.se/wp-content/uploads/2021/11/20211123-Marketing-Environmental-framework_2021.pdf

International Civil Aviation Organization: International Civil Aviation Organization (ICAO) Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation (CORSIA). https://www.icao.int/environmental-protection/CORSIA/Documents/TAB/TGO_Programme_Application.pdf

International Civil Aviation Organization, 2019: CORSIA Emissions Unit Eligibility Criteria. https://www.icao.int/environmental-protection/CORSIA/Documents/ICAO_Document_09.pdf Viitattu 9.1.2023

International Civil Aviation Organization, 2020: Technical Advisory Body (Tab) Recommendations On Corsia Eligible Emissions Units. https://www.icao.int/environmental-protection/CORSIA/Documents/TAB/Excerpt_TAB_Report_Jan_2020_final.pdf

- International Civil Aviation Organization, 2022: CORSIA Eligible Emissions Units. https://www.icao.int/environmental-protection/CORSIA/Documents/TAB/ICAO%20Document%2008_Eligible%20Emissions%20Units_November%202022.pdf Viitattu 9.1.2023
- International Organization for Standardization, 2022: Net Zero Guidelines. <https://www.iso.org/netzero>
- International Organization for Standardization, 2023: ISO/DIS 14068: Greenhouse gas management and climate change management and related activities – Carbon neutrality. <https://www.iso.org/standard/43279.html>
- ÍST/Staðlaráð, 2022: ÍST TS 92:2022: Carbon offsetting: Specification with guidance. <https://stadlar.is/stadlabudin/vara/?ProductName=IST-TS-92-2022> Viitattu 3.1.2023
- Julkunen, Helka, 2022: Hiilineutraali nyt, tai ainakin joskus tulevaisuudessa. WWF Suomen julkaisu. <https://wwf.fi/app/uploads/9/w/k/jbgipnixad6i0cto8596g8/wwf-selvitys-hiilineutraaliusvaimista.pdf>
- Laine & al. 2021: Vapaaehtoisten päästökompensaatioiden sääntely. Ympäristöministeriön julkaisu 2021:26 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-408-6>
- Laininen, Jenni, 2020: Hiilidioksidipäästöjen kompensointi – päästövähennysyksikön kauppaa koskeva sopimus. Liikejuridiikka 3/2020, s. 163–184, s. 165.
- Laininen Jenni – Ahonen Hanna-Mari – Laine Anna – Kulovesi, Kati, 2022: Vapaaehtoiisiin päästökompensatioihin liittyvät erityiskysymykset, s. 57–58. Ympäristöministeriön julkaisu 9/2022
- La librairie ADEME, 2023: Utilisation de l’argument de « neutralité carbone » dans les communications. <https://librairie.ademe.fr/developpement-durable/5335-utilisation-de-l-argument-de-neutralite-carbone-dans-les-communications.html>
- Leining – White, 2021: Boosting voluntary climate action in Aotearoa New Zealand. Motu Economic and Public Policy Research, EECA 2021.
- LOI n° 2021-1104 du 22 août 2021 portant lutte contre le dérèglement climatique et renforcement de la résilience face à ses effets, 2021. https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/article_jo/JORFARTI000043956989

Kansainvälinen kauppakamari ICC, 2018: Markkinointisäännöt. Luku D. <https://kauppakamari.fi/wp-content/uploads/2020/05/marketing-code-finnish-saannot-suomeksi-2019.pdf>

Keskuskauppakamari: Hiilijalanjälki laskettu -merkki. <https://kauppakamari.fi/palvelut/co2laskettu/> Viitattu 16.12.2022

Keskuskauppakamari: Kansainvälisen kauppakamarin markkinointisäännöt. <https://kauppakamari.fi/palvelut/liiketapalautakunta/tietoa-lautakunnasta/kansainvalisen-kauppakamarin-markkinointisaannot/> Viitattu 4.1.2023

Keskuskauppakamari, 2023: Ympäristöväittämien käyttäminen. Suositus 11.1.2023 Viitattu 4.1.2023

Kilpailu- ja kuluttajavirasto, 2021: KKV pitää päästökompensaatiopalveluiden rajaamista rahankeräyslain ulkopuolelle perusteltuna – sääntelyä on kuitenkin täsmennettävä alan kehittyessä. Uutiskirje 23.4.2021 <https://www.kkv.fi/ajankohtaista/kkv-uutiskirje/kkv-pitaa-paastokompensaatiopalveluiden-rajaamista-rahankeräyslain-ulkopuolelle-perusteltuna-saantelya-on-kuitenkin-tasmennettava-alan-kehittyessa/>

Kilpailu- ja kuluttajavirasto, 2021: Miten niin pienempi ilmastovaikutus? Kuluttaja-asiamies peräänkuuluttaa tarkkuutta markkinoinnin ympäristöväittämiin. Tiedote 17.11.2021 <https://www.kkv.fi/ajankohtaista/tiedotteet/miten-niin-pienempi-ilmastovaikutus-kuluttaja-asiamies-peraankuuluttaa-tarkkuutta-markkinoinnin-ymparistovaittamiin/>

KKV/76/14.08.01.05/2021: Pakkausten ympäristövaikutuksia koskevien väittämien käyttö markkinoinnissa. Kilpailu- ja kuluttajavirasto. <https://www.kkv.fi/paatokset/kuluttaja-asiat/pakkausten-ymparistovaikutuksia-koskevien-vaittamien-kaytto-markkinoinnissa-arla/>

KKV/78/14.08.01.05/2021: Ympäristöväitteiden harhaanjohtava käyttö markkinoinnissa. Kilpailu- ja kuluttajavirasto. <https://www.kkv.fi/paatokset/kuluttaja-asiat/ymparistovaitteiden-harhaanjohtava-kaytto-markkinoinnissa/>

Koljonen, Tiina & al. 2021: Hiilineutraali Suomi 2035 – ilmasto- ja energiapolitiikan toimet ja vaikutukset (HIISI) <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-257-2>

Koljonen, Tiina – Lehtilä, Antti – Honkatukia, Juha – Markkanen, Johanna, 2022: Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ilmasto- ja energiapolitiittisten toimien vaikutusarviot: Hiilineutraali Suomi 2035 (HIISI) -jatkoselvitys <https://publications.vtt.fi/pdf/technology/2022/T402.pdf>

Komission tiedonanto 2019/C 209/01: Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevat suuntaviivat: Ilmaston liittyvien tietojen raportointia koskeva täydennysosa. Euroopan unionin virallinen lehti. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52019XC0620\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52019XC0620(01)) Viitattu 2.12.2022

Komission tiedonanto 2021/C 526/01: Ohjeet sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/29/EY tulkintaa ja soveltamista varten. Euroopan Unionin virallinen lehti 29.12.2021 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2021.526.01.0001.01.FIN Viitattu 16.11.2022

Koodia Suomesta ry: Hiilineutraaliusmerkki. <https://koodiasuomesta.fi/merkit/hiilineutraaliusmerkki> Viitattu 16.12.2022

Kuluttaja-asiamiehen linjaukset: Ympäristömarkkinointi. Ohjeet. Annettu 1995, tarkistettu viimeksi 2019. <https://www.kkv.fi/kuluttaja-asiat/tietoa-ja-ohjeita-yrityksille/kuluttaja-asiamiehen-linjaukset/ymparistomarkkinointi/> Viitattu 16.12.2022

Kuluttajaliitto: Ympäristövaihteet ja viherpesu. <https://www.kuluttajaliitto.fi/viherpesuviisari/>. Viitattu 4.1.2023

Kuluttajaliitto, 2022: Aidosti vihreää vai viherpesua? https://www.kuluttajaliitto.fi/uploads/2022/03/54b10f96-vihervaihteet_kuluttajaliitto_2022_web.pdf Viitattu 15.10.2022

Ministère de la Transition écologique et de la Cohésion des territoires, Ministère de la Transition énergétique, 2022: Label bas-carbone: récompenser les acteurs de la lutte contre le changement climatique. Tiedote 29.12.2022. <https://www.ecologie.gouv.fr/label-bas-carbone>

Ministry of the Environment, 2020: Guidance for voluntary carbon offsetting – updated and extended until 31 December 2021. Wellington: Ministry for the Environment.

Ministry of the Environment, 2022: Interim guidance for voluntary climate change mitigation. Wellington: Ministry for the Environment.

Niemistö, Johanna – Seppälä, Jyri – Karvonen, Jaakko – Soimakallio, Sampo, 2021: Päästökompensaatiot ilmastonmuutoksen hillinnän keinona Suomessa – nyt ja tulevaisuudessa. Ympäristöministeriön julkaisuja 2021:12. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-233-4>

Paloranta, Paula, 2014: Markkinoinnin etiikka käytännössä. Alma Talent.

PE/20/2020/INIT: Euroopan Parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/852, annettu 18 päivänä kesäkuuta 2020, kestävästä sijoittamista helpottavasta kehyksestä ja asetuksen (EU) 2019/2088 muuttamisesta https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=consil:PE_20_2020_INIT Viitattu 3.12.2022

PE/35/2022/REV/1: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2464, annettu 14 päivänä joulukuuta 2022, asetuksen (EU) N:o 537/2014, direktiivin 2004/109/EY, direktiivin 2006/43/EY ja direktiivin 2013/34/EU muuttamisesta yritysten kestävyysraportoinnin osalta. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2022.322.01.0015.01.FIN

Perspectives Climate Research, 2022: Tool for the Demonstration and Assessment of Additionality. https://www.perspectives.cc/public/fileadmin/user_upload/II-AMT_Demonstration_and_assessment_of_additionality_.pdf

Procedure 2022/0051/COD https://eur-lex.europa.eu/procedure/EN/2022_51 Viitattu 4.1.2022

Procedure 2021/0104/COD https://eur-lex.europa.eu/procedure/EN/2021_104 Viitattu 4.1.2022

Puro.earth, 2021: Carbon Removal Methods. <https://puro.earth/carbon-removal-methods/>

Saarnilehto, Ari teoksessa Varallisuus oikeus. Alma Talent Oy. Ari Saarnilehto – Vesa Annola – Mika Hemmo – Juha Karhu – Leena Kartio – Eva Tammi-Salminen – Juha Tolonen – Jarmo Tuomisto – Mika Viljanen. Jakso Sopimustyypeistä – Edustussopimukset – Toimeksiantosopimus. Päivittyvä verkkoteos.

Science-Based Targets Initiative, 2022: The Net Zero Standard. <https://sciencebasedtargets.org/net-zero>

South Pole, 2023: South Pole's Labels <https://www.southpole.com/sustainability-solutions/climate-neutrality-and-renewable-electricity-labels> Viitattu 4.1.2023

Suomen ilmastopaneeli, 2019: An approach to Nationally Determined Contributions consistent with the Paris Climate Agreement and climate science: Application to Finland and the EU. https://www.ilmastopaneeli.fi/wp-content/uploads/2019/10/Finlands-globally-responsible-contribution_final.pdf

Suomen ilmastopaneeli, 2022: Ilmastotoimien riittävyyden arviointi vuosien 2030 ja 2035 tavoitteiden osalta. VN/990/2022 Arviointipyyntö. https://www.ilmastopaneeli.fi/wp-content/uploads/2022/02/VN-990-2022_ilmastotoimien-arviointi_ilmastopaneeli.pdf

Suomen ilmastopaneeli, 2022: Metsät ja ilmasto: Hakkuut, hiilinielut ja puun käytön korvaushyödyt <https://www.ilmastopaneeli.fi/wp-content/uploads/2022/05/ilmastopaneelin-raportti-3-2022-metsat-ja-ilmasto-hakkuut-hiilinielut-ja-puun-kayton-korvaushyodyt.pdf>

Suomen ympäristökeskus SYKE, 2021: Vapaaehtoisen päästökompensoinnin toimijat haluavat alalle selkeät pelisäännöt. Tiedote 6.4.2021. [https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Vapaaehtoisen_paastokompensoinnin_toimij\(60282\)](https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Vapaaehtoisen_paastokompensoinnin_toimij(60282)) .

Suomen ympäristökeskus SYKE, 2022: Ei merkittävää haittaa -periaatteen soveltaminen Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman hankkeissa. 2.5.2022 https://www.ymparisto.fi/fi-fi/asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Ei_merkittavaa_haittaa_periaate. Viitattu 16.12.2022

Suomen Yrittäjät ry, 2022: PK-YRITYSBAROMETRI 2022, s.38. https://www.yrittajat.fi/wp-content/uploads/2022/02/SY_pk-barometri_kevat2022.pdf

Tilastokeskus 2022: Suomen virallinen tilasto. Kasvihuonekaasut.. <https://stat.fi/julkaisu/cktldez2g39g20c53gh3lp5jo> Viitattu: 20.12.2022

Työ- ja elinkeinoministerio: Julkaistut tiekartat. <https://tem.fi/julkaistut-tiekartat> Viitattu 20.12.2022

Työ- ja elinkeinoministerio, 2022: Euroopan komissio julkaisi ehdotuksen EU:n yritys vastuulainsäädännöstä. Tiedote 23.2.2022. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/euroopan-komissio-julkaisi-ehdotuksen-eu-n-yritysvastuulainsaadannosta> Viitattu 16.12.2022

United Nations Framework Convention on Climate Change: CDM Methodologies <https://cdm.unfccc.int/methodologies/index.html>

United Nations Framework Convention on Climate Change: CLEAN DEVELOPMENT MECHANISM Methodological tool: Tool for the demonstration and assessment of additionality Version 07.0.0 <https://cdm.unfccc.int/methodologies/PAmethodologies/tools/am-tool-01-v7.0.0.pdf>

United Nations Framework Convention On Climate Change: Race to Zero Lexicon <https://racetozero.unfccc.int/wp-content/uploads/2021/04/Race-to-Zero-Lexicon.pdf>

United Nations Framework Convention On Climate Change, 2021: Starting Line and Leadership Practices 2.0 <https://racetozero.unfccc.int/wp-content/uploads/2021/04/Race-to-Zero-Criteria-2.0.pdf>

United Nations' High Level Expert Group on the Net Zero Emissions Commitments of Non-State Entities, 2022: Integrity Matters: Net Zero Commitments By Businesses, Financial Institutions, Cities And Regions. <https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/high-level-expert-group-update7.pdf>

University of Oxford, 2020: The Oxford Principles for Net Zero Aligned Carbon Offsetting. <https://www.smithschool.ox.ac.uk/sites/default/files/2022-01/Oxford-Offsetting-Principles-2020.pdf>

UN-REDD Programme, 2023. <https://www.un-redd.org/>

UN-REDD Programme, 2022: Safeguarding People and Nature IN REDD+: Meeting the Safeguards Requirements under the United Nations Framework Convention on Climate Change. 17.3.2022. <https://www.un-redd.org/document-library/safeguarding-people-and-nature-redd-meeting-safeguards-requirements-under-united> Viitattu 16.12.2022

Verra, 2022: Methodologies. <https://verra.org/methodologies/> Viitattu 16.12.2022

Verra: Methodologies: VM0003 Methodology for Improved Forest Management through Extension of Rotation Age, v1.2 <https://verra.org/methodology/vm0003-methodology-for-improved-forest-management-through-extension-of-rotation-age-v1-2/>

Verra: Methodologies: VM0005 Methodology for Conversion of Low-productive Forest to High-productive Forest, v1.2 <https://verra.org/methodology/vm0005-methodology-for-conversion-of-low-productive-forest-to-high-productive-forest-v1-2/>

Verra: Methodologies: VM0012 Improved Forest Management in Temperate and Boreal Forests (Ltpf), v1.2 <https://verra.org/methodology/vm0012-improved-forest-management-in-temperate-and-boreal-forests-ltpf-v1-2/>

Verra: Methodologies: VM0017 Adoption of Sustainable Agricultural Land Management, v1.0 <https://verra.org/methodology/vm0017-adoption-of-sustainable-agricultural-land-management-v1-0/>

Verra: Methodologies: VM0022 Quantifying N2O Emissions Reductions in Agricultural Crops through Nitrogen Fertilizer Rate Reduction, v1.1 <https://verra.org/methodology/vm0022-quantifying-n2o-emissions-reductions-in-agricultural-crops-through-nitrogen-fertilizer-rate-reduction-v1-1/>

Verra: Methodologies: VM0030 Methodology for Pavement Application using Sulphur Substitute, v1.0 <https://verra.org/methodology/vm0030-methodology-for-pavement-application-using-sulphur-substitute-v1-0/>

Verra: Methodologies: VM0031 Methodology for Precast Concrete Production using Sulphur Substitute, v1.0 <https://verra.org/methodology/vm0031-methodology-for-precast-concrete-production-using-sulphur-substitute-v1-0/>

Verra: Methodologies: VM0036 Methodology for Rewetting Drained Temperate Peatlands v1.0 <https://verra.org/methodology/vm0036-methodology-for-rewetting-drained-temperate-peatlands-v1-0/>

Verra: Methodologies: VM0041 Methodology for the Reduction of Enteric Methane Emissions from Ruminants through the Use of Feed Ingredients, v2.0 <https://verra.org/methodology/reduction-of-enteric-methane-emissions/>

Verra: Methodologies: VM0043 Methodology for CO2 Utilization in Concrete Production <https://verra.org/methodology/methodology-for-co2-utilization-in-concrete-production/>

Verra: Methodologies: VM0044 Methodology for Biochar Utilization in Soil and Non-Soil Applications, v1.0 <https://verra.org/methodology/vm0044-methodology-for-biochar-utilization-in-soil-and-non-soil-applications-v1-0/>

Verra: VCS Methodology: VM0035 Methodology for Improved Forest Management through Reduced Impact Logging <https://verra.org/wp-content/uploads/2018/03/VM0035-RIL-C-Methodology-v1.0.pdf>

Verra: VCS MONITORING REPORT TEMPLATE. <https://verra.org/wp-content/uploads/2022/01/VCS-Monitoring-Report-Template-v4.1.docx>

Verra: VCS Project Description Template. <https://verra.org/wp-content/uploads/2016/05/VCS-Project-Description-Template-v4.1.docx>

Verra, 2022: TGO and Verra Sign MOU to Support Voluntary Emission Reduction Program. Tiedote 25.8.2022. <https://verra.org/tgo-and-verra-sign-mou-to-support-voluntary-emission-reduction-program/>

Voluntary Carbon Market Integrity Initiative, 2022: Provisional Claims Code of Practice <https://vcmintegrity.org/wp-content/uploads/2022/06/VCMI-Provisional-Claims-Code-of-Practice.pdf>

World Wildlife Fund, 2020: WWF position and guidance on voluntary purchases of carbon credits. <https://www.worldwildlife.org/publications/wwf-position-and-guidance-on-voluntary-purchases-of-carbon-credits>

Ympäristöministeriö, 2022: Ilmastovuosikertomus 2022. Tiivistelmä. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-068-2>

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVESTO
valtioneuvosto.fi
julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISBN: 978-952-383-815-4 PDF
ISSN: 2490-0966 PDF